

1	WPROWADZENIE	1
2	Uwarunkowania prawne i organizacyjne	1
2.1	Uwarunkowania prawne	1
2.2	Nadrzędne kryteria polityki ekologicznej	3
2.3	Podstawa formalno-prawna	5
2.4	Instytucje uczestniczące w realizacji „Gminnego Programu Ochrony Środowiska dla Miasta - Gminy Stryków”	5
2.5	Metodyka opracowania	6
3	Ogólna charakterystyka Miasta - Gminy Stryków	7
3.1	Dane ogólnogeograficzne	7
3.2	Dane demograficzne	10
3.3	Gospodarka.....	15
4	Charakterystyka i diagnoza aktualnego stanu środowiska	20
4.1	Ochrona przyrody	20
4.1.1	Obszary chronione na terenie Miasta - Gminy Stryków	20
4.1.1	Europejska sieć ekologiczna NATURA 2000	27
4.2	Surowce naturalne	28
4.3	Gleby.....	31
4.3.1	Jakość gleb.....	31
4.3.2	Zanieczyszczenie gleb.....	33
4.3.3	Rolnicze użytkowanie gleb.....	34
4.3.4	Tereny wymagające rekultywacji	35
4.4	Powietrze atmosferyczne	37
4.5	Hałas.....	42
4.6	Promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące	44
4.7	Wody powierzchniowe	45
4.7.1	Wody powierzchniowe na terenie Miasta - Gminy Stryków.....	45
4.7.2	Jakość wód powierzchniowych	48
4.7.3	Gospodarka wodno – ściekowa	51
4.8	Wody podziemne	58
4.9	Odpady	62
4.9.1	Odpady komunalne	62
4.9.2	Odpady przemysłowe	63
4.9.3	Odpady niebezpieczne	63
4.10	Lasy	65
4.11	Nadzwyczajne zagrożenia środowiska.....	66
4.12	Informacja o środowisku i edukacja ekologiczna.....	68
4.13	Wpływ planowanych autostrad A-1 i A-2 na elementy środowiska.....	69
5	Program działań	72
6	Realizacja programu	82
6.1	Instrumenty prawne.....	83
6.1.1	Kompetencje Rady Gminy	83
6.1.2	Kompetencje Burmistrza	84
6.1.3	Pozwolenia.....	86
6.2	Instrumenty społeczne	87
6.2.1	Współpraca.....	87
6.2.2	Informacja i komunikowanie	87
6.2.3	Edukacja ekologiczna	88
6.3	Zarządzanie środowiskiem oraz kontrola realizacji Programu.....	88
6.3.1	Instrumenty zarządzania środowiskiem	88
6.3.2	Systemy zarządzania środowiskiem	89
6.3.3	Monitoring jakości środowiska i polityki ekologicznej	91
6.3.3.1	Rola monitoringu.....	92

6.3.3.2	Państwowy Monitoring Ochrony Środowiska	93
6.3.3.3	Monitoring Polityki Ochrony Środowiska.....	94
6.4	Instrumenty finansowe	95
6.4.1	Opłaty i kary	95
6.4.2	Pożyczki i dotacje z funduszy ochrony środowiska.....	97
6.4.3	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego(ZPORR)	97
6.4.4	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	100
6.4.5	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	100
6.4.6	Ekofundusz	104
7	Streszczenie w języku niespecjalistycznym	108

1 WPROWADZENIE

Polityka ekologiczna państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska na terenie kraju. Narzędziem, które pozwala na realizację polityki ekologicznej państwa są programy ochrony środowiska tworzone na różnych szczeblach administracji (wojewódzkie, powiatowe, gminne). „Gminny Program Ochrony Środowiska dla Miasta - Gminy Stryków” jest opracowaniem mającym na celu realizację polityki ekologicznej państwa na szczeblu gminnym, a jego misją jest poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Stryków.

„Gminny Program Ochrony Środowiska dla Miasta - Gminy Stryków” uwzględniając aspekt regionalny wyznacza cele i działania, które umożliwią osiągnięcie na terenie Gminy określonych w „Polityce Ekologicznej Państwa na lata 2003–2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007–2010” oraz programach ochrony środowiska wyższego szczebla („Program Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego”, „Powiatowy Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zgierskiego”) poziomów wymaganych dla poszczególnych elementów środowiska. Przyjęcie programu ułatwia kompleksowe i efektywne zarządzanie ochroną środowiska w Gminie oraz zapewnia ciągłość i zharmonizowanie działań na rzecz środowiska, prowadzonych na różnych szczeblach władzy.

W „Gminnym Programie...” zawarta została diagnoza aktualnego stanu środowiska, w oparciu o którą po upływie 2 lat obowiązywania dokumentu, zostanie dokonana ocena jego realizacji.

2 Uwarunkowania prawne i organizacyjne

2.1 Uwarunkowania prawne

Podstawą prawną dla sporządzenia „Gminnego Programu Ochrony Środowiska dla Miasta - Gminy Stryków” jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Ustawa ta stanowi transpozycję prawa unijnego z zakresu ochrony środowiska do polskiego prawodawstwa. Określa ona podstawowe zasady polityki ochrony środowiska. Art. 17 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska nakłada na organy wykonawcze województwa, powiatu i

gminy obowiązek sporządzenia programów ochrony środowiska, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa. Opiniowanie projektów tych programów należy do zadań zarządów jednostki wyższego szczebla lub ministra właściwego do spraw środowiska. Uchwalenie należy do kompetencji odpowiednio sejmiku województwa, rady powiatu lub gminy.

Terminy wiążące dla uchwalenia programów ochrony środowiska określa ustawa z dnia 27 lipca 2001 o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100 poz. 1085 z późn. zm.), wskazując dla uchwalenia gminnych programów ochrony środowiska termin do 30 czerwca 2004 r.

Polityka ekologiczna gminy w równym stopniu powinna brać pod uwagę lokalne uwarunkowania, jak i opierać się na założeniach krajowej polityki ekologicznej państwa.

Dokumenty programowe określające kształt prowadzonej w kraju polityki ekologicznej państwa, których zapisy należy uwzględnić przy tworzeniu regionalnych programów to:

- II Polityka Ekologiczna Państwa,
- Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002–2010,
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003–2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007–2010,
- Narodowy Plan Rozwoju 2004–2006,
- Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju – Polska 2025,
- Założenia polityki energetycznej Polski do 2020 r.,
- Strategia rozwoju energetyki odnawialnej,
- Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej (NSEE),
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami,
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski.

Dokumenty te określają ogólnokrajowe cele, priorytety i działania proekologiczne wraz z środkami niezbędnymi do ich osiągnięcia, co stanowi poziom odniesienia dla regionalnych dokumentów programowych.

Poza dokumentami określającymi krajowe uwarunkowania w zakresie ochrony środowiska i zasad zrównoważonego rozwoju, przy sporządzaniu gminnego planu ochrony środowiska należy wziąć pod uwagę dokumenty określające politykę regionalną w tym zakresie.

Do dokumentów tych należą:

- „Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego”,
- „Polityka Ekologiczna Województwa Łódzkiego”,
- „Wojewódzki Program Ochrony Środowiska dla Województwa Łódzkiego”,
- „Powiatowy Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zgierskiego”,
- „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta – Gminy Stryków”.

2.2 Nadrzędne kryteria polityki ekologicznej

U podstaw polityki ekologicznej prowadzonej w krajach członkowskich Unii Europejskiej leżą ogólne zasady ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, którymi należy się kierować przy opracowywaniu wszelkich dokumentów programowych z tego zakresu. Są to następujące zasady:

- **zasada ochrony środowiska** wskazuje na konieczność podjęcia lub zaniechania działań, umożliwiających zachowanie lub przywracanie równowagi przyrodniczej. Ochrona środowiska polegać ma w szczególności na racjonalnym jego kształtowaniu i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom oraz przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego.
- **zasada zrównoważonego rozwoju**, oznacza, że dla zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb społeczności należy ze sobą łączyć, godzić

i integrować wszelkie działania, w tym działania społeczne i gospodarcze z działaniami zmierzającymi do zachowania równowagi przyrodniczej i do utrzymania trwałości podstawowych procesów przyrodniczych. W praktyce oznacza to równorzędne traktowanie racji ekologicznych, społecznych i gospodarczych oraz powoduje konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska z polityką sektorową w pozostałych dziedzinach gospodarki.

Ponadto prawo polskie uwzględnia także inne zasady m.in.:

- **zasadę przezorności** - nakazuje podejmowanie działań mających na celu rozwiązywanie problemów związanych z ochroną środowiska już w momencie pojawienia się uzasadnionego prawdopodobieństwa, że wymagają one rozwiązania, nie czekając na naukowe tego potwierdzenie,
- **zasadę prewencji** - wymaga przeciwdziałania negatywnym dla środowiska skutkom już na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć,
- **zasadę skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej** - zakłada maksymalizację ekologicznej i ekonomicznej skuteczności i stosowana jest głównie przy wyborze planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska oraz do oceny osiągniętych wyników w trakcie i po zakończeniu ich realizacji,
- **zasadę „zanieczyszczający płaci”** - zakłada, że pełną odpowiedzialność (w tym materialną) za skutki zanieczyszczania i stwarzania innych zagrożeń dla środowiska ponosi ich sprawca,
- **zasadę likwidacji zanieczyszczeń u źródła** - nakazuje likwidację zanieczyszczeń w miejscu ich powstawania,
- **zasadę integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi** - zakłada uwzględnianie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi,

Z przyjętych dokumentów programowych wynikają:

§ zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego,

- § zasada regionalizacji,
- § zasada uspołecznienia,
- § zasada stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT),
- § zasada subsydiarności,
- § zasada klauzul zabezpieczających.

2.3 Podstawa formalno-prawna

Podstawą formalno-prawną opracowania „Gminnego Programu Ochrony Środowiska dla Gminy – Miasta Stryków” jest umowa z dnia 9 marca 2004 r., w której Miasto - Gmina Stryków powierza sporządzenie tego opracowania Biuru Projektów Ochrony Środowiska „Atmo–ex” Sp. z o.o.

2.4 Instytucje uczestniczące w realizacji „Gminnego Programu Ochrony Środowiska dla Miasta - Gminy Stryków”

Organem ochrony środowiska na terenie Gminy zgodnie z art. 376 ustawy Prawo ochrony środowiska jest Burmistrz. W zakresie programów realizujących politykę ekologiczną państwa jest on zobowiązany do opracowania gminnego programu ochrony środowiska (art. 17 ustawy Prawo ochrony Środowiska). Następnie co 2 lata Burmistrz przedstawia Radzie Gminy raporty z wykonania programu. Uchwalenie programu zastrzeżono do kompetencji Rady Gminy, a jego realizacja dokonywana będzie przez różne podmioty w zależności od ich właściwości działania:

- Samorząd gminy, a poprzez samorząd podmioty gospodarcze działające na terenie gminy, planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami określonymi w „Gminnym Programie...”,
- Burmistrz (wraz z podległymi mu służbami),
- administracja specjalna, która zajmuje się kontrolą przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska, prowadzi monitoring jego stanu oraz administruje poszczególnymi komponentami środowiska (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi,

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Łodzi),

- jednostki dysponujące środkami finansowymi na realizację programu (Narodowy oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Zarząd Województwa — w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, jednostki samorządu terytorialnego, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa),
- organizacje pozarządowe, które organizują kampanie edukacyjne i informacyjne zmierzające do podniesienia stanu świadomości ekologicznej społeczeństwa.

2.5 Metodyka opracowania

Podstawowym źródłem danych na temat aktualnego stanu i zagrożeń środowiska przyrodniczego w na terenie Gminy były informacje uzyskane z Urzędu Miasta - Gminy Stryków, raporty o stanie środowiska w województwie łódzkim (WIOŚ), informacja o stanie środowiska na obszarze Powiatu Zgierskiego (WIOŚ), dane Głównego oraz Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego, Regionalnego Ośrodka Studiów i Opracowań Środowiska Kulturowego, Starostwa Powiatowego w Zgierzu oraz Urzędu Wojewódzkiego.

Przeprowadzono również analizę licznych dokumentów programowych m.in.: Polityki Ekologicznej Państwa, Narodowego Planu Rozwoju, Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej, Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego, w oparciu o które zweryfikowano założenia gminnej polityki ekologicznej. W trakcie prac nad „Gminnym Programem Ochrony Środowiska dla Miasta – Gminy Stryków” wykorzystano również następujące opracowania i dokumenty:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta - Gminy Stryków”,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego.

„Gminny Program...” składa się z trzech zasadniczych części. W pierwszej przedstawiono szczegółową diagnozę stanu środowiska Gminy oraz określono jego podstawowe problemy,

w drugiej przedstawiono strategię podejmowanych działań, w trzeciej zaś wskazano źródła finansowania projektów obejmujących ochronę środowiska.

3 Ogólna charakterystyka Miasta - Gminy Stryków

3.1 Dane ogólnogeograficzne

Miasto - Gmina Stryków położona jest w centralnej Polsce, w województwie łódzkim. Jest jedną z dziewięciu jednostek samorządowych wchodzących w skład powiatu zgierskiego, leżąca w jego południowo-wschodniej części.

Miasto - Gmina Stryków jest gminą miejsko – wiejską, obejmującą swym zasięgiem obszar miasta Stryków oraz przyległe tereny wiejskie. Całkowita powierzchnia Gminy wynosi 157,84 km², z czego obszar miasta Stryków zajmuje 8,15 km², a tereny wiejskie 149,69 km². Stanowi to 18,5 % powierzchni powiatu zgierskiego, co plasuje Gminę na drugim miejscu pod względem wielkości w powiecie zgierskim. Rozciągłość równoleżnikowa Gminy wynosi 14,3 km, a południkowa 16 km. Na rysunku nr 1 przedstawiono położenie Miasta - Gminy Stryków na tle województwa oraz powiatu.

Rys. 1 Położenie Miasta - Gminy Stryków na tle województwa oraz powiatu

Miasto - Gmina Stryków sąsiaduje od strony południowej z miastem Łódź, Gminą Nowosolna oraz Gminą Brzeziny, od północy z Gminą Głowno, od zachodu z Gminą Zgierz, natomiast od wschodu z Gminą Miasto Głowno oraz z Gminą Dmosin.

W skład Gminy wchodzi 35 sołectw: Anielin, Anielin Swędowski, Bartolin, Bratoszewice, Ciołek, Dobieszków, Dobra, Dobra Nowiny, Gozdów, Imielnik Stary, Kalinów, Kielmina, Koźle, Lipka, Michałówek, Niesułków Kolonia, Niesułków Wieś, Nowostawy Górne, Osse, Sadówka, Sierznia, Smolice, Sosnowiec, Sosnowiec – Pieńki, Swędów, Tymianka, Warszewice, Wola Błędowa, Wrzask – Bronin, Wysoki, Zelgoszcz. Na obszarze gminy znajdują się 44 miejscowości. Na rysunku 2 przedstawiono rozmieszczenie poszczególnych miejscowości położonych w obrębie Miasta – Gminy Stryków.

Rys. 2 Miasto - Gmina Stryków

Biorąc pod uwagę podział fizyczno – geograficzny przeprowadzony przez J. Kondrackiego (J. Kondracki i A. Richling – podział z 1997 r.) Miasto - Gmina Stryków położona jest w obrębie dwóch jednostek fizyczno-geograficznych: Równiny Łowicko - Błońskiej - mezoregionu należącego do makroregionu Niziny Środkowomazowieckiej oraz mezoregionu Wzniesień Łódzkich należącego do makroregionu Wzniesień Południowomazowieckich. Wszystkie te jednostki leżą w granicach jednostki nadrzędnej - podprowincji Nizin Środkowopolskich.

Rzeźba terenu Miasta - Gminy Stryków wykazuje duże zróżnicowanie morfologiczne i charakteryzuje się występowaniem znacznych deniwelacji terenu (różnica wysokości między najwyżej położonym punktem, a najniżej położonym punktem wynosi 119,6 m).

Charakterystyczne dla rzeźby terenu Miasta - Gminy Stryków jest znaczne zróżnicowanie krajobrazowe między częścią północną a południową.

Część południowa, leżąca w obrębie strefy krawędziowej Wzniesień Łódzkich, jest wyżej wzniesiona (znajduje się tu najwyżej położony punkt gminy), a charakterystyczny rys rzeźbie tego obszaru nadają licznie występujące stopnie krawędziowe poprzedzielane progami, często przeobrażone przez zaburzenia glacitektoniczne, opadające ku północy w kierunku Równiny Łowicko – Błońskiej. Dodatkowym urozmaiceniem rzeźby tego terenu są doliny rzek Moszczenicy i Mroźnicy głęboko wcięte w pagórkowatą wysoczyznę. Charakterystyczne dla tej strefy jest również występowanie licznych źródeł cieków, dość wysoka jak na obszar Polski Środkowej roczna suma opadów, słabe warunki glebowe, niska lesistość, duża podatność na erozję gleb.

Stopniowo przechodząc w kierunku północnym rzeźba łagodnieje i w ukształtowaniu terenu zaczynają dominować formy faliste lub lekko faliste.

Rzeźba części północnej zdominowana jest przez rozległe, płaskie lub lekko faliste równiny aluwialne i morenowe. Doliny cieków w tej części Gminy są szerokie i słabo zarysowane, przez co nie wprowadzają większego urozmaicenia do płaskiej i monotonnej rzeźby tego terenu. Jedynym elementem wyróżniającym się w rzeźbie części północnej Miasta - Gminy Stryków są

liczne pagóry i wały wydmore porośnięte lasami stanowiące kompleks wydm na terenie uroczyska leśnego Wola Błędowa. Charakterystyczny dla tego obszaru jest większy udział lepszych gleb, rozwinięta sieć hydrograficzna, większa lesistość oraz łagodniejszy klimat.

Walory przyrodnicze Miasta - Gminy Stryków to przede wszystkim występowanie obszarów o znacznym zróżnicowaniu konfiguracyjnym i dużych walorach krajobrazowych i przyrodniczych, kompleks wydm śródlądowych w rejonie Woli Błędowej, dobre warunki glebowo – klimatyczne dla rozwoju rolnictwa na północy Gminy oraz wyjątkowo liczne, cenne okazy przyrody ożywionej występujące w dawnych założeniach parkowo – dworskich.

Przedstawione powyżej mocne strony środowiska naturalnego Miasta - Gminy Stryków występują równolegle z cechami negatywnymi, tak naturalnymi jak i będącymi rezultatem działalności człowieka. Czynniki te mogą w przyszłości stać się ograniczeniem rozwoju Gminy.

Są to:

- zły stan wód powierzchniowych,
- wyłączone z eksploatacji składowisko odpadów komunalnych w Smolicach,
- niska lesistość,
- małe zasoby wodne Gminy (mała ilość zbiorników małej retencji oraz niskie zdolności retencyjne gleb),
- znaczne zakwaszenie gleb.

3.2 Dane demograficzne

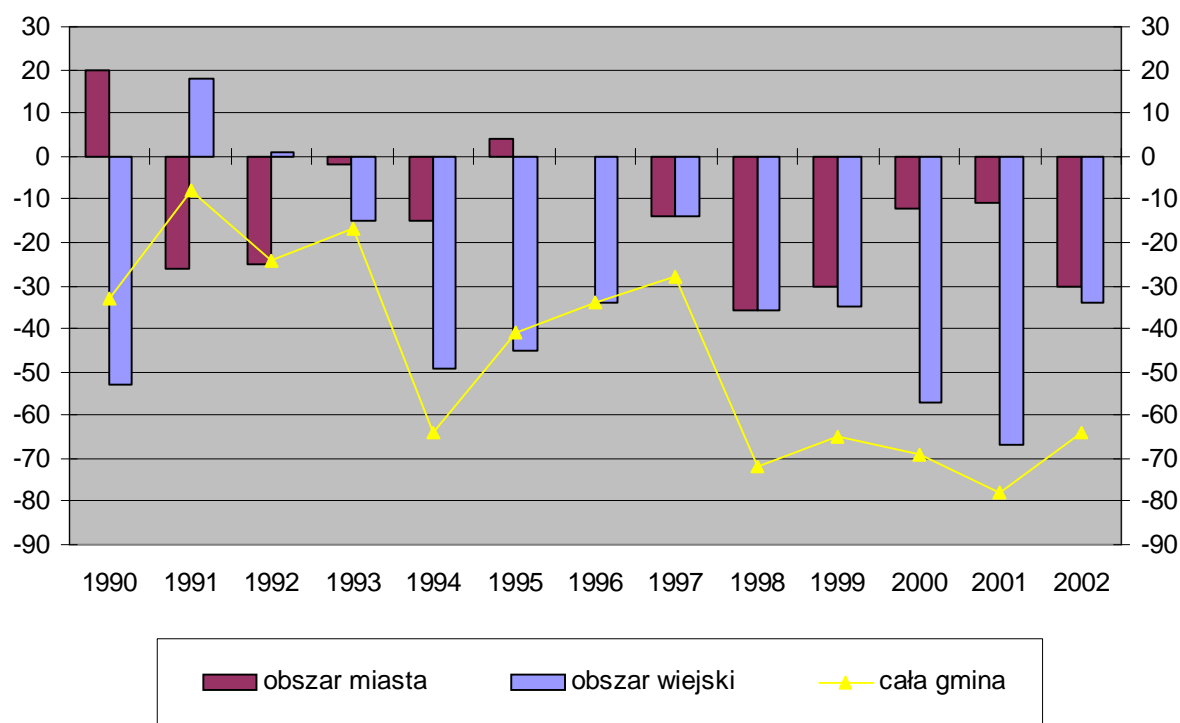
W granicach Miasta - Gminy Stryków zamieszkuje 11 970 mieszkańców (stan na 13.12.2002 r., dane GUS). Ludność miasta Strykowa stanowi 3 588 osób, natomiast tereny wiejskie Miasta - Gminy Stryków zamieszkuje 8 382 osób. Gęstość zaludnienia dla obszaru Gminy wynosi 76 os/km², (Stryków – 440 os/km², obszary wiejskie – 56 os/km²), co wskazuje na małą gęstość zaludnienia w porównaniu z innymi gminami powiatu zgierskiego (dla całego powiatu średnio 187,7 os/km², w gminach miejskich – 1 218 os/km², w gminach miejsko – wiejskich – 137 os/km², w gminach wiejskich - 55 os/km²).

Od kilkunastu lat liczba ludności Miasta - Gminy Stryków zmniejsza się, co jest spowodowane ujemnym przyrostem naturalnym (przewaga liczby zgonów nad liczbą urodzeń). Wartości te kształtują się odmiennie na terenach wiejskich i odmiennie w Strykowie. Generalnie przyrost naturalny jest niższy na terenach wiejskich. Wartość przyrostu naturalnego dla lat 1998-2002 przedstawia **Tabela 1**.

Tabela 1 Przyrost naturalny w Mieście - Gminie Stryków w latach 1990-2002.

Lata	Liczba ludności			Przyrost naturalny					
	Cała Gmina	Obszar wiejski	Obszar miejski	[os.]			[‰]		
				Cała Gmina	Obszar wiejski	Obszar miejski	Cała Gmina	Obszar wiejski	Obszar miejski
1990	12086	8423	3758	-33	-53	+20	-2,7	-6,3	+5,3
1991	12022,2	8385	3679	-8	+18	-26	-0,7	+2,1	-7,1
1992	11928,1	8358	3628	-24	+1	-25	-2,0	+0,1	-6,9
1993	11905,2	8313	3630	-17	-15	-2	-1,4	-1,8	-0,6
1994	11814,6	8300	3661	-64	-49	-15	-8,4	-5,9	-4,1
1995	11807,2	8274	3628	-41	-45	+4	-3,4	-5,4	+1,1
1996	11841	8282	3634	-34	-34	0	-2,9	-4,1	0
1997	11850	8287	3627	-28	-14	-14	-2,4	-1,7	-3,9
1998	11916	8298	3618	-72	-36	-36	-6,0	-4,3	-9,9
1999	11792	8234	3558	-65	-35	-30	-5,5	-4,3	-8,4
2000	11770	8221	3549	-69	-57	-12	-5,9	-6,9	-3,4
2001	11720	8192	3528	-78	-67	-11	-6,7	-8,2	-3,1
2002	11970	8382	3588	-64	-34	-30	-5,3	-4,1	-8,4

W 2002 roku w Mieście - Gminie Stryków zanotowano wskaźnik przyrostu naturalnego równy - 5,3 ‰, co było najniższym wskaźnikiem przyrostu naturalnego w powiecie zgierskim. Nawet w porównaniu z gminami miejskimi powiatu zgierskiego, gdzie przyrost naturalny jest z reguły niższy niż w gminach wiejskich i miejsko – wiejskich, Miasto - Gmina Stryków ma niższy przyrost naturalny. **Tabela 2** przedstawia wartości wskaźnika przyrostu naturalnego dla poszczególnych gmin powiatu zgierskiego.

Wykres 1 Wartości przyrostu naturalnego w Mieście - Gminie Stryków w podziale na części miejską i wiejską w latach 1991-2002

Tabela 2 Porównanie przyrostu naturalnego w Mieście - Gminie Stryków z przyrostem naturalnym pozostałych gmin powiatu zgierskiego

Gmina	Liczba ludności	Przyrost naturalny	
		[os.]	[%]
Miasto Głowno	15 245	-41	-2,7
Miasto Ozorków	20 970	-83	-4,0
Miasto Zgierz	58 300	-247	-4,23
Aleksandrów	25 370	-33	-1,3
Stryków	11 970	-64	-5,3
Głowno	5 081	-12	-2,4
Ozorków	6 466	-10	-1,55
Parzęczew	5 462	-19	-3,5
Zgierz	10 882	-3	-0,3

Trzecim czynnikiem, obok wskaźnika urodzeń i wskaźnika zgonów, kształtującym liczbę ludności danej jednostki administracyjnej jest saldo migracji. W Mieście - Gminie Stryków wyniosło ono w 2002 roku +65 osób, z czego 7 osób napłynęło do Strykowa, zaś pozostałe 58 osób na tereny wiejskie Gminy. Generalnie saldo migracji w Mieście - Gminie Stryków podlega wahaniom i brak jest wyraźniejszego trendu. Często po latach, w których przeważał odpływ ludności z Gminy, zdarzały się lata, w których odnotowano duży napływ ludności, tak do miasta, jak i na tereny wiejskie. W porównaniu z innymi gminami powiatu zgierskiego Miasto - Gmina Stryków charakteryzuje się stosunkowo wysokim saldem migracji, co potwierdza zaznaczającą się w ostatnich latach tendencję do preferowania przez ludność napływową terenów wiejskich. Tendencje te obrazuje **Tabela 3**

Tabela 3 Porównanie salda migracji w gminach powiatu zgierskiego w 2002 r.

Gmina	Liczba ludności	Saldo migracji [os.]	Saldo migracji [%]
Miasto Głowno	15 245	11	0,72
Miasto Ozorków	20 970	-18	-0,86
Miasto Zgierz	58 300	109	1,87
Aleksandrów	25 370	242	9,54
Stryków	11 970	65	5,43
Głowno	5 081	-8	-1,57
Ozorków	6 466	6	0,93
Parzęczew	5 462	20	3,66
Zgierz	10 882	98	9,00

Ludność Miasta - Gminy Stryków w porównaniu z ludnością pozostałych gmin powiatu zgierskiego nie należy do społeczeństw młodych. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 20,6 % wszystkich mieszkańców. Procentowy udział ludności w wieku produkcyjnym wynoszący 61,6 % jest bliski średniej dla powiatu zgierskiego, natomiast udział ludności w wieku

poprodukcyjnym jest stosunkowo wysoki w porównaniu z innymi gminami. Porównanie struktur wiekowych gmin powiatu zgierskiego przedstawia **Tabela 4**.

Tabela 4 Porównanie struktur wiekowych gmin powiatu zgierskiego

Gmina	Wiek		
	przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny
Miasto Głowno	19,7	63,7	16,6
Miasto Ozorków	20,2	63,7	16,1
Miasto Zgierz	19,1	64,9	16,0
Aleksandrów Łódzki	20,2	65,0	14,8
Stryków	20,6	61,8	17,6
Głowno	23,9	56,7	19,4
Ozorków	23,1	58,8	18,1
Parzęczew	25,0	60,7	14,3
Zgierz	22,6	59,5	17,9

Generalnie społeczeństwo Miasta - Gminy Stryków starzeje się, na co wyraźnie wskazują dane, które przedstawia

Tabela 5. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym spada, wzrasta natomiast liczba ludności w wieku produkcyjnym. W udziale procentowym ludności w wieku poprodukcyjnym również zaznacza się spadek, jednak nie jest on aż tak gwałtowny, jak w przypadku liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym.

W Mieście - Gminie Stryków zauważalna jest również zależność między strukturą wiekową ludności a miejscem zamieszkania. Ludność na terenach wiejskich Gminy jest generalnie młodsza niż ludność zamieszkująca miasto Stryków.

Współczynnik feminizacji ludności Miasta - Gminy Stryków kształtuje się na poziomie 105 (na 100 mężczyzn przypada 105 kobiet). Świadczy to o względnie równych proporcjach w liczbie kobiet i mężczyzn na terenach Gminy. Na terenach wiejskich Gminy współczynnik ten jest niższy i wynosi 104, natomiast w mieście Stryków na stu mężczyzn przypada 107 kobiet.

Tabela 5 Struktura wiekowa ludności Miasta - Gminy Stryków w latach 1998-2002

Lata	Obszar	Wiek [%]		
		przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny
1998	gmina	22,5	59,4	18,1
	miasto	21,5	63,2	15,3
	wieś	23,0	57,7	19,3
1999	gmina	21,9	59,9	18,2
	miasto	20,5	63,7	15,8
	wieś	22,5	58,2	19,3
2000	gmina	21,4	60,6	18,0
	miasto	20,2	64,0	15,8
	wieś	22,0	59,1	18,9
2001	gmina	20,8	61,6	17,6
	miasto	20,2	64,7	15,1
	wieś	21,1	60,3	18,6
2002	gmina	20,6	61,8	17,6
	miasto	18,8	65,8	15,4
	wieś	21,3	60,2	18,5

3.3 Gospodarka

Miasto - Gmina Stryków jest jednostką administracyjną o funkcji mieszanej, rolniczo - przemysłowej. Środowisko przyrodnicze Gminy nie stwarza na tyle korzystnych warunków dla rozwoju rolnictwa aby mogło się ono stać dominującym na tym terenie działem gospodarki. Do niedawna na terenie Gminy funkcjonowało jedynie kilka większych zakładów przemysłowych oraz kilkadziesiąt mniejszych przedsiębiorstw prowadzących działalność w sferze produkcji, jak i usług. Jednakże w ciągu kilku ostatnich lat w związku z planowaną na terenie Miasta - Gminy Stryków budową węzła komunikacyjnego (skrzyżowanie autostrad A-1 i A-2) Gmina stała się największym w województwie centrum logistyczno – magazynowym. Wiele firm chcąc w niedalekiej przyszłości wykorzystać dogodne położenie komunikacyjne Gminy inwestuje na tym terenie budując bazy magazynowe i transportowe.

Na terenie Miasta Gminy Stryków w 1998 r. zarejestrowanych w systemie REGON było 673 podmiotów gospodarczych, z czego 289 było zarejestrowanych na terenie miasta a 384 na terenach wiejskich. Liczba ta wzrosła do 709 w roku 2003.

Do największych zakładów na terenie Gminy należą:

- GO TRAKT KIRSHNER,
- Lek Polska S.A. - produkcja farmaceutyków oraz dystrybucja asortymentu farmaceutycznego produkowanego przez Lek w Słowenii,
- Raben Łódź sp. z o.o. – Smolice,
- Geant Polska Magazyn Centralny – Sosnowiec,
- Graveleau Polska sp. z o.o. – Sosnowiec,
- Szybka Paczka Sp. z o.o. – Stryków,
- Centrum Ogrodnicze TRACZ – Sosnowiec
- Hurtownia i Wytwórnia Napojów Chłodzących i Winiarskich „Gosso” w Cesarce k/Strykowa,
- Cegielnie w Smolicach i Kalinowie,
- Zakłady Piekarnicze i Zakład Cukierniczy w Strykowie oraz zakład piekarniczy w Niesułkowie Kolonii i Koźlu,
- zakłady przetwórstwa mięsnego w Niesułkowie, Niesułkowie Kolonii, Nowostawach Górnych, Lipce,
- zakłady przemiału zbóż w Strykowie,
- Wytwórnia Mas Bitumicznych i Betonowych Przedsiębiorstwa Budowy Dróg i Mostów ERBEDI M w Piotrkowie Trybunalskim - w Strykowie.

Ponadto na terenie Miasta - Gminy Stryków funkcjonuje dobrze rozwinięta sieć handlu, usług i gastronomii.

Obszar Miasta - Gminy Stryków charakteryzuje się niezbyt korzystnymi warunkami dla rozwoju rolnictwa. Podstawowe elementy środowiska determinują ogólną przydatność danego terenu dla rozwoju rolnictwa. Przydatność ta w przypadku Miasta - Gminy Stryków jest dosyć niska, na

co wskazuje wskaźnik bonitacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, który dla obszaru Gminy wynosi 56,4.

Na wskaźnik ten składają się oceny poszczególnych elementów środowiska.

W przypadku Miasta - Gminy Stryków wynoszą one:

- dla jakości i przydatności rolniczej gleb - 39,4
- dla agroklimatu – 10,4
- dla rzeźby terenu 4,0
- dla warunków wodnych – 2,6.

Jest to jeden z niższych wskaźników wśród gmin powiatu zgierskiego. Porównanie wskaźników w powiecie zgierskim przedstawia **Tabela 6**.

Tabela 6 Porównanie wskaźników bonitacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminach powiatu zgierskiego

L.p.	Gmina	Wskaźnik bonitacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej
1	Miasto Głowno	76,0
2	Ozorków	74,1
3	Głowno	67,4
4	Miasto Ozorków	61,4
5	Aleksandrów	56,9
6	Parzęczew	56,5
7	Stryków	56,4
8	Miasto Zgierz	54,6
9	Zgierz	51,1

Przestrzenie przydatność rolnicza terenów Gminy jest bardzo zróżnicowana. Najlepsze warunki dla rozwoju rolnictwa mają sołectwa: Wysokoki, Anielin, Bratoszewice, Michałówek, Sosnowiec, Kalinów, Sierznia i Wola Błędowa. Najsłabsze – Anielin Swędowski, Bartolin, Dobra Nowiny i Zagłoba.

Największy wpływ na przydatność rolniczą danego terenu mają gleby. Miasto - Gmina Stryków charakteryzuje się słabymi glebami, wśród których przeważają gleby klas IV i V.

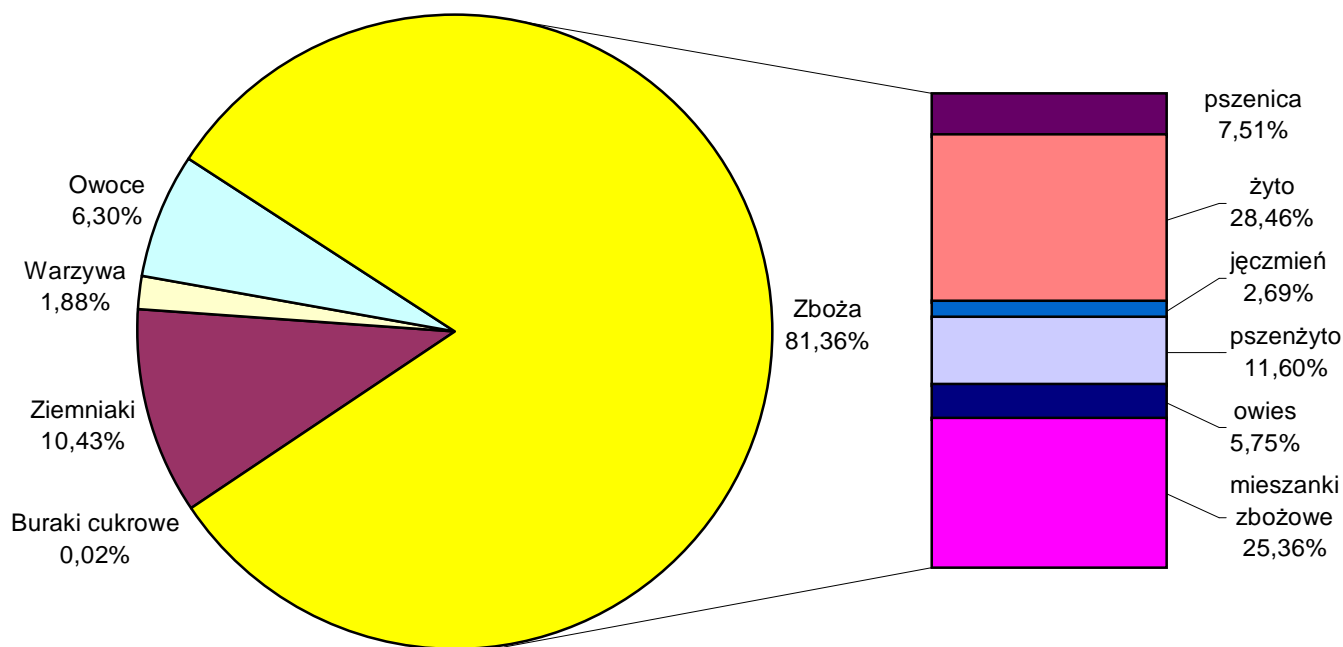
Na terenie Gminy użytki rolne zajmują obszar 10519,73 ha (72,9% powierzchni Gminy). W ogólnej powierzchni użytków rolnych grunty orne stanowią 77,4 %, sady 4,1 %, łąki 6,8 %, natomiast pastwiska 3,2 %. Powierzchnia zajmowana przez lasy i grunty leśne wynosi 1 960 ha, co stanowi 11,5 % powierzchni Gminy. Pozostałe grunty i nieużytki stanowią 10,8 % powierzchni Gminy. Strukturę użytkowania ziemi w Mieście - Gminie Stryków przedstawia

Tabela 7.

Tabela 7 Struktura użytkowania ziemi w Mieście - Gminie Stryków

Wyszczególnienie	ha	%
Użytki rolne w tym:	10 519,73	72,9
grunty orne	8 900,26	77,4
sady	470,28	4,1
łąki	776,58	6,8
pastwiska	372,61	3,2
Lasy i grunty leśne	1 815	11,5
Pozostałe grunty i nieużytki ogółem	2 462	15,6
Razem	15 784	100

Warunki przyrodnicze występujące na obszarze Gminy decydują w dużym stopniu o udziale poszczególnych upraw w strukturze zasiewów. W Mieście - Gminie Stryków dominującą rolę w strukturze zasiewów pełni uprawa zbóż i roślin okopowych (głównie ziemniaki) – odpowiednio 81,4 % i 10,4 % powierzchni gruntów ornych. Wśród zbóż najczęściej uprawiane jest żyto (28,5 % w ogólnej powierzchni zasiewów zbóż) oraz mieszanki zbożowe (25,4%), w dalszej kolejności pszenżyto (11,6 %), pszenica (7,5 %), owies (5,8 %) i jęczmień (2,7 %). Produkcja warzyw ma w Mieście - Gminie Stryków marginalne znaczenie - 1,9% powierzchni gruntów ornych jest zajętych pod uprawę warzyw, natomiast produkcja owoców odbywa się na 6,3% powierzchni gruntów ornych. Dane te przedstawia wykres 2.

Wykres 2. Struktura upraw w Mieście – Gminie Stryków

Produkcja rolnicza zwierzęca w Mieście - Gminie Stryków charakteryzuje się wskaźnikami niższymi od średniej dla województwa łódzkiego. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wynosi 35,9 (średnia dla województwa 39,3), trzody chlewnej 101,6 szt./ha (średnia dla województwa 120,6).

Na terenie Miasta - Gminy Stryków znajduje się 2218 gospodarstw rolnych. Udział gospodarstw rolnych w poszczególnych grupach obszarowych przedstawia **Tabela 8**.

Tabela 8 Liczba gospodarstw wg grup obszarowych.

Powierzchnia użytków rolnych	Ilość gospodarstw	%
do 1 ha	566	25,5
1-5 ha	870	39,2
5-10 ha	507	22,9
10-15 ha	173	7,8
Pow. 15 ha	102	4,6
RAZEM	2218	100

Struktura wielkości gospodarstw przedstawia się odmiennie w poszczególnych sołectwach. Największe gospodarstwa występują w sołectwie Warszewice oraz sąsiadujących sołectwach Anielin i Sierznia, a także w północno – zachodniej części Gminy – sołectwa: Koźle, Gozdów, Tymianka, Sadówka.

4 Charakterystyka i diagnoza aktualnego stanu środowiska

4.1 Ochrona przyrody

Dokumentem określającym zasady ochrony zasobów przyrody w Polsce jest ustawa o ochronie przyrody. Ustawa ta w art. 2 definiuje ochronę przyrody jako „zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów przyrody i jej składników”. Przedmiotem ochrony mogą być: dziko występujące rośliny lub zwierzęta, siedliska przyrodnicze, siedliska gatunków chronionych roślin lub zwierząt, zwierzęta prowadzące wędrowny tryb życia, rośliny lub zwierzęta objęte ochroną na podstawie odrębnych przepisów, przyroda nieożywiona, krajobraz i zieleń w miastach i wsiach.

Ochrona przyrody jest realizowana poprzez obejmowanie terenów o wysokich walorach przyrodniczo – krajobrazowych różnymi formami ochrony. Formy ochrony przyrody przewidziane ustawą o ochronie przyrody to przede wszystkim parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

4.1.1 Obszary chronione na terenie Miasta - Gminy Stryków

W granicach Miasta - Gminy Stryków znajduje się wiele obszarów stosunkowo mało przeobrażonych przez człowieka oraz posiadających wyjątkowe walory przyrodnicze i krajobrazowe. W celu zachowania tego stanu, ochroną prawną objęto najcenniejsze ze względów przyrodniczych, jak i krajobrazowych tereny. Na terenie Gminy ustanowiono park krajobrazowy, rezerwat przyrody, obszar chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne, stanowisko dokumentacyjne oraz liczne pomniki przyrody.

Park krajobrazowy jest obszarem chronionym ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe, a celem jego utworzenia jest zachowanie, popularyzacja i upowszechnianie tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Ustanowiony w 1996 roku Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich obejmuje południową część Miasta - Gminy Stryków. Z całkowitej powierzchni parku wynoszącej 10 747 ha (powierzchnia otuliny 3020 ha) 1 933 ha znajduje się na terenie Miasta - Gminy Stryków (1 014,3 ha otuliny). Park obejmuje ochroną najcenniejszy pod względem przyrodniczym i krajobrazowym fragment strefy krawędziowej Wzniesień Łódzkich, charakteryzujący się wielością rozmaitych form ukształtowania powierzchni, otwartymi przestrzeniami pozwalającymi na obserwację wieloplanowych, malowniczych panoram oraz niezwykłym bogactwem flory i fauny skupionych na terenach kompleksów leśnych.

Wśród występujących w granicach PKWŁ zbiorowisk leśnych najcenniejszymi są: łągi porastające doliny Moszczenicy, Mroźcy, Młynówki, buczyny w Janinowie i Paprotni oraz dąbrowy i grądy Lasu Łagiewnickiego. Ze strefą krawędziową Wzniesień Łódzkich związane są granice zasięgów geograficznego występowania ważnych gatunków drzew lasotwórczych: jodły pospolitej (granica północna), klonu jawora i buka zwyczajnego (granica północno-wschodnia) oraz świerka pospolitego proveniencji południowej (granica północna). Stwierdzono tu występowanie 735 gatunków roślin naczyniowych. Ponadto występuje tu 71 gatunków, które zaliczone zostały do listy zagrożonych w skali regionu oraz kilka znajdujących się w „Polskiej czerwonej księdze roślin” (m.in. rzadki gatunek storczyka - żłobik koralowy). Do ciekawostek należy liczna grupa występujących tu rzadkich bezkręgowców typowych dla pogórza, a nawet gór. W Lesie Łagiewnickim ma stanowisko trzmiel tajgowy – relikw borealny, umieszczony w „Polskiej czerwonej księdze zwierząt”. Do najcenniejszych elementów fauny Polski Środkowej można zaliczyć: spośród płazów traszkę grzebieniastą i kumaka nizinnego, a z ptaków muchołówkę małą, jarzębatkę, pójdzkę, trzmielojadę, siniaka i zniczka. Na uwagę zasługuje występowanie 13 gatunków nietoperzy, w tym jednego z najrzadszych w Polsce – borowiaczka.

Rezerваты przyrody są obszarami obejmującymi naturalne lub mało zmienione ekosystemy, w tym siedliska przyrodnicze, a także określone gatunki roślin i zwierząt, elementy przyrody nieożywionej, mające istotną wagę ze względów naukowych, przyrodniczych, kulturowych bądź krajobrazowych.

Rezerwat Struga Dobieszkowska utworzony został w 1990 roku w celu ochrony walorów przyrodniczo-leśnych doliny małego dopływu Moszczenicy – zwanego Młynówką, na terenie uroczyska Dobieszków (Nadleśnictwo Brzeziny). Rezerwat zajmujący powierzchnię 37,65 ha jest jedynym z nielicznych w regionie łódzkim obiektów chroniących lasy higrofilne typowe dla dna doliny rzeki, jej zboczy oraz bezpośredniego otoczenia licznych nisz źródłiskowych. Szata roślinna tego obiektu jest dobrze zachowana i bogata; stwierdzono tu występowanie 10 zbiorowisk roślinnych. Bogata jest również flora (240 gatunków roślin naczyniowych). Na uwagę zasługuje liczna grupa drzew i krzewów (48 gatunków), zaś w faunie - m.in. obecność rzekotki drzewnej *Hyla arborea* oraz minoga strumieniowego *Lampetra planeri*.

Obszary chronionego krajobrazu są to wyróżniające się krajobrazowo tereny, mogące obejmować różne typy ekosystemów. Obszary te wyznacza się w planach zagospodarowania przestrzennego w celu wykluczenia działalności, która w istotny sposób mogłaby zakłócić równowagę ekologiczną. Obszary chronionego krajobrazu mogą zostać wyznaczone przez wojewodę lub radę gminy. Na terenie Miasta - Gminy Stryków znajduje się północny fragment Obszaru Chronionego Krajobrazu Mrogi i Mrożycy.

Rzeka Mroga, przepływając przez terasowe stopnie północnej krawędzi Wzniesień Łódzkich, a następnie przez płaskie tereny Równiny Łowicko - Błońskiej, wcięła się głęboko w podłoże tworząc strefę przyrodniczo – krajobrazową o wyjątkowych walorach. Malowniczy pejzaż doliny tworzy ciekawa rzeźba terenu w połączeniu z naturalnymi zbiorowiskami roślinności wodnej i bagiennej. Rejon ten został zakwalifikowany do objęcia ochroną prawną jako obszar chronionego krajobrazu Mrogi i Mrożycy. Całkowita powierzchnia tego obszaru chronionego krajobrazu wynosi 11 871 ha.

Poprzez ustanawianie indywidualnych form ochrony przyrody, jakimi są użytki ekologiczne prowadzi się ochronę pozostałości ekosystemu mających znaczenia dla zachowania unikalnych zasobów genowych i typów środowisk, takich jak naturalne zbiorniki wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin i zwierząt. W Mieście - Gminie Stryków ochroną prawną w tej formie został objęty obszar o powierzchni 21,66 ha, co stanowi blisko połowę wszystkich użytków ekologicznych w powiecie zgierskim.

Na terenie Miasta - Gminy Stryków w 2003 roku zostało ustanowione stanowisko dokumentacyjne w miejscowości Niesułków Kolonia. Obiekt ten znajduje się 250 m na północ od skrzyżowania dróg w Niesułkowie, po wschodniej stronie drogi Niesułków Kolonia – Dmosin, 50 m na północ od koryta rzeki Mroźnicy. Przedmiotem ochrony jest odsłonięcie pochodzenia antropologicznego ukazujące strukturę osadów stokowych fragmentu doliny Mroźnicy. Położone jest na północno – wschodnim stoku doliny, w pobliżu ujścia do niej wyraźnego parowu. Ściana odkrywki o długości prawie 50 m i wysokości dochodzącej do 6 m podcina w tym miejscu wyższy poziom dolinny w środkowym odcinku biegu Mroźnicy. Widoczny w ścianie odsłonięcia profil geologiczny przedstawia charakterystyczny układ osadów rytmicznie warstwowych będących najbardziej typowymi seriami wypełnień dolinnych obszaru podłódzkiego.

Do indywidualnych form ochrony przyrody należą również pomniki przyrody. Są to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiątkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami wyróżniającymi je wśród innych tworów.

W Mieście - Gminie Stryków znajduje się 79 obiektów uznanych za pomniki przyrody. Należą do nich:

- ◆ obiekty znajdujące się w parku wiejskim w Klęku:
  - 7 dębów zwyczajnych o obwodach od 300 do 555 cm,
  - 1 jawor o obwodzie 325 cm,

- ◆ obiekty znajdujące się w parku wiejskim w Bratoszewicach przy drodze Stryków-Głowno:
  - 1 buk zwyczajny o obwodzie 345 cm,
  - 2 dęby szypułkowe o obwodach pnia 295 i 496 cm,
  - 4 topole białe o obwodach od 340 do 500 cm,
  - 1 jesion wyniosły o obwodzie 380 cm,
- ◆ obiekty znajdujące się w Dobieszkowie:
  - 1 dąb szypułkowy o obwodzie 360 cm,
- ◆ obiekty znajdujące się w Dobieszkowie naprzeciw zbiornika:
  - 1 klon zwyczajny o obwodzie 390 cm,
- ◆ obiekty znajdujące się w Dobieszkowie w parku wiejskim:
  - 5 lip drobnolistnych o obwodach od 260 do 440 cm,
- ◆ obiekty znajdujące się w Dobrej przy kościele:
  - 2 lipy drobnolistne o obwodach od 330 do 460 cm
- ◆ obiekty znajdujące się w Dobrej na terenie ośrodka zdrowia:
  - 1 dąb szypułkowy o obwodzie 370 cm,
- ◆ obiekty znajdujące się w parku wiejskim w Woli Błędowej:
  - 3 dęby szypułkowe o obwodach od 330 do 455 cm,
  - 1 kasztanowiec zwyczajny - obwód 235 cm,
  - 5 jesionów wyniosłych o obwodach od 245 cm do 300 cm,
  - 1 wiąz szypułkowy o obwodzie 395 cm,
- ◆ obiekty znajdujące się w Smolicach numer 17
  - 2 topole czarne o obwodach 490 i 460 cm,
- ◆ obiekty znajdujące się w Zelgoszczy Numer 73:
  - 1 topola czarna o obwodzie 520 cm,
- ◆ obiekty znajdujące się w Niesułkowie Kolonii przy drodze do Brzezin:

- 3 klony zwyczajne o obwodach od 205 cm do 355 cm,
- 3 lipy drobnolistne o obwodach od 290 do 360 cm,
- 1 wiąz szypułkowy o obwodzie 350 cm,
- grupa drzew jednogatunkowa - 6 lip drobnolistnych o obwodach od 280 do 410 cm,
- ◆ obiekty znajdujące się w Nowostawach Górnych nr 54 przy drodze powiatowej Nowostawy- Kalinów-Wyskoki:
  - 1 wiąz szypułkowy o obwodzie 356 cm,
- ◆ obiekty znajdujące się w Ossem w parku wiejskim:
  - 1 klon zwyczajny o obwodzie 235 cm,
  - 4 kasztanowce zwyczajne o obwodach od 260 do 295 cm,
  - 10 jesionów wyniosłych o obwodach od 255 cm do 395 cm,
  - 9 lip drobnolistnych o obwodach od 280 do 435 cm,
- ◆ obiekty znajdujące się w Imielniku Starym Numer 37:
  - 2 dęby o obwodach 412 i 320 cm.

Parki wiejskie są to wyjątkowo cenne tereny zadrzewione występujące na obszarach wiejskich. Wszelkie działania na ich terenie muszą być opiniowane i uzgadniane przez Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody. Najczęściej są one częścią dawnych zespołów parkowo – dworskich. Dawne założenia dworskie łączą w sobie równocześnie walory kulturowe jak i przyrodnicze. Najcenniejsze założenia dworskie objęte są ochroną prawną i są wpisane do Rejestru Zabytków.

Za parki wiejskie w Mieście - Gminie Stryków zostały uznane następujące obiekty:

- **park w Dobieszkowie**

Park zajmuje powierzchnię 6,9 ha. Urządzony w drugiej połowie XIX w. składa się z trzech części. Frontowa - położona w sąsiedztwie dworu i otwierająca się na dolinę rzeki - ma charakter parkowy. Najciekawszą grupę drzew znajdziemy na wschód od dworu: rośnie tam okazały dąb, lipa i kasztanowiec.

Środkową część parku, odgradzoną dziś siatką, zajmuje pole uprawne: po rozległym dawniej sadzie nie pozostało śladu. Z tyłu założenie przybiera charakter leśny. Wartościowa dąbrowa została w ciągu ostatnich dziesięcioleci kolejno przetrzebiona w czasie wojny i dogęszczona przypadkowymi nasadzeniami. Fakt, że obie te części pozostają już faktycznie poza obszarem założenia dworskiego stanowi o pewnym zubożeniu Dobieszkowa.

- **park w Klęku**

Teren parku zajmował pierwotnie powierzchnię ok. 7 ha.

Główna aleja parku w południowej części skręca w kierunku wschodnim do ruin dawnego pałacu i obecnie łączy się z prostopadłą drogą biegnącą do zabudowań wsi. Wnętrze parku charakteryzuje się zróżnicowanym drzewostanem z otwartymi, widokowymi polanami. Wśród zieleni dominują cztery dęby o okazałych formach - pomniki przyrody; poza granicą parku - przy wjeździe - rośnie piękny okaz buka. Pierwotna forma parku była prawdopodobnie znacznie bogatsza.

- **park w Woli Błędowej**

Rezydencja w Woli Błędowej jest pałacem zbudowanym w latach 1938-39, w modnej w owym czasie klasycznej tradycji.

Reprezentacyjny dojazd do dworu prowadził od strony Bratoszewic aleją topolową, z której do dziś dochowały się mizerne resztki, podobnie jak z całego założenia parkowego. Autorem niewielkiej części parku - ok. 1 ha, był znany projektant ogrodów Stanisław Celichowski.

Przed i za pałacem, na środku klombów, znajdowały się kiedyś fontanny. Z pierwotnej formy parku: zwirowanych alejek, srebrzystych świerków, obu fontann nie pozostał dziś najmniejszy ślad. Całkowicie rozebrano też duży budynek oranżerii, położony na północ od pałacu.

- **park w Ossem**

Park dworski, mimo, że skrajnie zaniedbany, nosi ślady ambitnego założenia krajobrazowego. Dzielił się on na dwa kompleksy drzew, przedzielone sadem. Znajdowało się w nim kilka stawów, z największym położonym w okolicach dworu. Były one powiązane ze sobą siecią ledwie dziś czytelnych kanałów. Pomiędzy dworem i taflą wody rozciągał się rozległy trawnik,

wyznaczający granicę ładnego ogrodowego wnętrza. Staw główny jest dziś wyschnięty, a wszystkie otwarcia widokowe w parku są wypełnione gęstym lasem samosiejek.

- **park w Bratoszewicach**

Rezydencja w Bratoszewicach reprezentuje typ pałacu sprzężonego z zabudową gospodarczą oraz założeniem parkowo-ogrodowym, wykształcony w XVIII w.

W części zachodniej, wokół pałacu założenie ogrodowe miało charakter regularny, przechodząc ku wschodowi w park krajobrazowy. Wschodnia, krajobrazowa część parku oparta była na wielkim owalu ze stawem w centrum i swobodnie rozmieszczonymi warzywnikami. Wokół niego zachowały się również dwie piękne aleje: kasztanowa i lipowa.

Starsza część drzewostanu w parku pałacowym pochodzi z przełomu XIX/XX w., tj. z okresu, gdy założenie było zakładane. Prócz alei lipowych i kasztanowych spotyka się grupy modrzewi i świerków nad stawem, a w bezpośrednim sąsiedztwie pałacu jesiony, dęby, kasztanowce, robinie, graby, topole, olchy i wierzby. W lesie, prócz sosen spotyka się m.in. brzozy, robinie, topole, klony, świerki. W części południowo-wschodniej, o charakterze lasu łągowego, przeważają olsze, a prócz nich w większej liczbie są świerki i wiązy. Pomiędzy stawami, a murem północnym rosną olsze, brzozy, świerki, wiązy i jawory.

Park w Bratoszewicach został uznany za park zabytkowy i został wpisany do Rejestru Zabytków.

4.1.1 Europejska sieć ekologiczna NATURA 2000

Zgodnie z Paneuropejską Strategią Różnorodności Biologicznej i Krajobrazowej oraz światową polityką ochrony przyrody w Europie tworzone są międzynarodowe sieci obszarów chronionych. Do najważniejszych z nich należy sieć rezerwatów związanych z Konwencją Ramsarską, rezerваты biosfery międzynarodowego programu UNESCO "Człowiek i Środowisko" (MaB), sieć "Parki dla życia", sieć NATURA 2000 oraz europejska sieć ekologiczna ECONET.

Sieć rezerwatów Ramsar obejmuje tereny wodno-błotne o międzynarodowym znaczeniu, do której Polska zgłosiła 6 rezerwatów. Sieć rezerwatów biosfery (MaB) (w Polsce istnieje

7 rezerwatów biosfery) zobowiązuje do szczególnej ochrony i zabezpieczenia w skali światowej najcenniejszych obszarów przyrodniczych.

Obecnie wdrażana w krajach Unii Europejskiej sieć NATURA 2000 ma utworzyć spójną metodycznie europejską sieć obszarów chroniących zagrożone gatunki i ich siedliska. Podstawą tworzenia sieci NATURA 2000 są Dyrektywy "Habitatowa" (Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21.05.1992. r.) i "Ptasia" (Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 02.04.1979r.), zgodnie z którymi mają być wyznaczone dwie kategorie obszarów:

- § specjalne obszary ochrony przyrody (SOO), których celem jest ochrona siedlisk dziko żyjących gatunków wyróżnionych na listach zagrożonych gatunków roślin i zwierząt;
- § obszary specjalnej ochrony (OSO) dotyczące ochrony ptaków, a przede wszystkim wymierających ptaków wędrownych.

Paneuropejska sieć ekologiczna (PEEN) ma stworzyć wspólne ramy dla integracji działań krajowych i międzynarodowych nastawionych na ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazowej Europy, w obrębie i poza istniejącymi formami prawnej ochrony. W Polsce opracowano wstępną koncepcję sieci ECONET-PL, która składa się z 78 dużych obszarów węzłowych (31% powierzchni kraju) połączonych siecią 110 korytarzy ekologicznych (15% powierzchni kraju). W sieci ECONET-PL znalazły się wszystkie typy krajobrazu naturalnego.

Na terenie Miasta - Gminy Stryków nie występują obszary, które planuje się włączyć do europejskich sieci obszarów chronionych

4.2 Surowce naturalne

W podłożu obszaru zajmowanego przez Miasto - Gminę Stryków leży paleozoiczna platforma waryscyjska, na której zalegają skały dolnokredowe budujące wschodnie skrzydło Niecki Łódzkiej (południowo – zachodnia część Gminy) oraz skały górnourajskie związane ze strukturą Wału Kujawsko – Pomorskiego (pozostała część Gminy). Powierzchniowe utwory to głównie czwartorzędowe osady pochodzenia lodowcowego, o dużej miąższości, związane

z wkraczaniem na teren środkowej Polski pleistoceńskich lądolodów. Są to utwory powstałe w trakcie trzech zlodowaceń: południowopolskiego, Odry oraz Warty. Część południowa zbudowana jest z osadów moreny czołowej spiętrzonych i wyciśniętej stanowiącej najwyższe wzniesienia na terenie Gminy. Ku północy utwory te przechodzą w morenę denną oraz równinę fluwioglacjalną. Gliny moreny dennej często są przykryte utworami wodnolodowcowymi i deluwialnymi.

W części południowej dominują skały luźne związane z bezpośrednią działalnością lodowca: piaski, żwiry, gliny morenowe, mułki, ropy i głązy narzutowe. W części północnej znaczny udział stanowią utwory związane z działalnością wód lodowcowych oraz panowaniem warunków peryglacjalnych: mułki, piaski, żwiry rzeczne oraz piaski i żwiry stożków napływowych oraz miejscowo piaski eoliczne.

Osady te tworzą swoistą mozaikę, w której płyty glin zwałowych poprzedzielane są pokrywami piasków wodnolodowcowych ze żwirami, na przemian z piaskami podścielonymi glinami, piaskami, żwirami i mułkami stożków napływowych oraz lokalnie występującymi piaskami eolicznymi.

W dolinach rzecznych występują utwory najmłodsze – holocenijskie piaski aluwialne ze żwirami, namuły organiczne – piaszczyste, mułki i lokalnie torfy.

Występujące w Mieście - Gminie Stryków surowce naturalne należą do surowców mających lokalne znaczenie gospodarcze. Na terenie Gminy udokumentowano dwa rodzaje surowców naturalnych: surowce ilaste ceramiki budowlanej oraz kruszywa naturalne.

Udokumentowane złoża surowców ilastych w Mieście - Gminie Stryków:

§ złożo „Kalinów” – znajduje się w północno - wschodniej części Gminy. Jest to złożo zagospodarowane, zajmujące powierzchnię 5,8 ha, zasoby złoża wynoszą 84 000 m³, wydobycie surowca prowadzone jest na potrzeby cegielni w Kalinowie i jest objęte koncesją prywatną, koncesja ważna jest do 31.08.2012 r.,

§ złożo „Sosnowiec” – znajduje się na południowy - zachód od Strykowa, złożo zagospodarowane, o powierzchni 4,49 ha i zasobach wynoszących 167 000 m³,

eksploatacja surowca rozpoczęta została z początkiem 1990 roku, surowiec z tego złoża wykorzystywany jest w cegielni Smolice, eksploatacja surowca objęta jest prywatną koncesją ważną do 31.12.2015 r.,

§ złożo „Stryków” – zajmuje powierzchnię 15,9 ha, zasoby wynoszą 82 000 m³, eksploatacja została rozpoczęta w 1963 roku, ze względu na słabą jakość surowca eksploatacja złoża została zaniechana,

§ złożo „Kielmina” – znajduje się w południowo - zachodniej części Gminy i zajmuje powierzchnię 1 ha, jest szczegółowo rozpoznane, eksploatacja nie jest prowadzona,

Występujące na terenie Miasta - Gminy Stryków udokumentowane złoża kruszywa naturalnego:

§ złożo „Zelgoszcz” – znajduje się w części południowo - zachodniej Gminy, jest szczegółowo rozpoznane, ale nieeksploatowane, zajmuje powierzchnię 1,44 ha a zasoby wynoszą 114 000 t,

§ złożo „Zelgoszcz I” – również szczegółowo rozpoznane złożo zajmujące powierzchnię 5,78 ha, a jego zasoby równe są 847 000 t, eksploatacja objęta prywatną koncesją ważną do 20.01.2009 r.,

§ złożo „Zelgoszcz II” – jest złożem zagospodarowanym, o powierzchni 4,78 ha, koncesji udzielono osobom prywatnym na okres do 31.12.2011 r.,

§ złożo „Koźle” – znajduje się w północno - zachodniej części Gminy i zajmuje powierzchnię równą 2,7 ha, zasoby wynoszą 348 000 t, a eksploatacja złoża została zakończona 31.12.1991 r.,

§ złożo „Kielmina I” - znajduje się w południowo zachodniej części Gminy i jest zagospodarowane, jego powierzchnia wynosi 1,99 ha, eksploatacja została rozpoczęta w 2001 roku i zgodnie z wydaną koncesją może być prowadzona do 31.12.2015 roku.

Złoża znajdujące się na terenie Miasta - Gminy Stryków są złożami powszechnymi, licznie występującymi, łatwo dostępnymi, możliwymi do eksploatacji bez szczegółowych uwarunkowań, nie wymagającymi ochrony. Są to złoża mało konfliktowe. Cechy te decydują, że złoża zostało

zaliczone do grupy 4D, charakteryzującej się małym stopniem zagrożenia, jakie stanowią dla środowiska.

4.3 Gleby

4.3.1 Jakość gleb

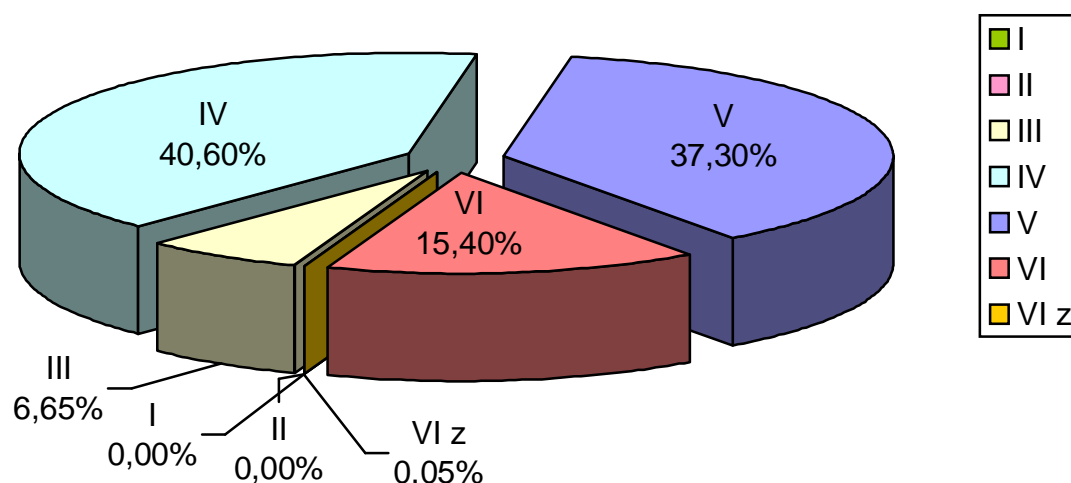
Określone typy gleb wykształciły się w wyniku wzajemnego oddziaływania na siebie takich elementów środowiska jak budowa geologiczna, rzeźba, litologia oraz warunki wodne.

W zależności od rodzaju skał budujących podłoże na terenie Miasta - Gminy Stryków wytworzyły się następujące typy gleb:

- § na podłożu gliniasto – piaszczystym wytworzyły się gleby brunatne właściwe i czarne ziemie właściwe,
- § na podłożu piaszczysto – żwirowym wykształciły się gleby bielcowe i pseudobielcowe, czarne ziemie zdegradowane i gleby brunatne wyługowane,
- § w dnach dolin i obniżeniach występują gleby madowe, murszowo – mineralne i lokalnie gleby torfowe.

Tabela 9 Struktura jakości gleb w Mieście - Gminie Stryków wg klas bonitacyjnych

Jednostka	Powierzchnia gruntów ornych w poszczególnych klasach bonitacji gleb							
	I	II	III	IV	V	VI	VI z	Razem
[ha]	0	0	711	4339	3983	1639	5	10677
%	0	0	6,65	40,6	37,3	15,4	0,05	100

Wykres 3. Procentowy udział gruntów ornych w poszczególnych klasach bonitacji gleb

W Mieście - Gminie Stryków dominują gleby należące do klas bonitacji od IV do VI. Stanowią one łącznie 93,3 % powierzchni wszystkich gleb. Brak jest gleb o jakości kwalifikującej do klasy I i II. Gleby klasy III mają niewielki udział w ogólnej powierzchni gruntów ornych. Dane te przedstawia **Tabela 9**. Najlepsze warunki glebowe występują w rejonie miejscowości: Dobra, Michałówek, Kiełmina, Dobieszków, Sierżnia, Anielin, Lipka, Wysoki i Kalinów. Najmniej korzystne warunki glebowe charakteryzują sołectwa: Dobra Nowiny i Bartolin. Poza klasami bonitacyjnymi o wartości produkcyjnej gleb świadczą kompleksy przydatności rolniczej.

- kompleks 2 – pszenno-dobry w Mieście - Gminie Stryków zajmuje ok. 2% pow. gruntów ornych. Występuje głównie na terenie wsi: Bratoszewice, Ciołek, Kalinów i Osse, Gleby tego kompleksu nadają się pod uprawę roślin o wysokich wymaganiach i są łatwe do uprawy mechanicznej. Posiadają właściwe stosunki wodne. Zagrożenie erozją nie występuje.
- kompleks 4 - żytnio-ziemniaczany bardzo dobry (ok. 12% pow. gruntów ornych) występuje we wszystkich sołectwach za wyjątkiem Anielina Swędowskiego, Bartolina, Gozdowa i Woli Błędowej. Warunki wodne są tu generalnie właściwe chociaż spotyka się gleby okresowo za wilgotne.

- kompleks 5 - żytnio-ziemniaczany dobry (ok. 24 % pow. gruntów ornych) występuje głównie na terenie Anielina, Bratoszewic, Dobrej, Kiełminy, Ługów, Michałówka, Rokitnicy i Zelgoszczy.
- kompleks 6 - żytnio ziemniaczany słaby (ok. 41% pow. gruntów ornych) występuje we wszystkich sołectwach.
- kompleks 7 - żytnio-łubinowy (ok. 14% pow. gruntów ornych) większe powierzchnie zajmuje w sołectwach Ciołek, Gozdów, Osse, Tymianka, Warszewice i Strykowie.
- kompleks 8 - zbożowo-pastewny mocny (ok. 1% pow. gruntów ornych) występuje głównie na terenie wsi Sierźnia i Sosnowiec.
- kompleks 9 - zbożowo pastewny słaby (ok. 5 % pow. gruntów ornych) występuje przede wszystkim we wsi Ciołek, Anielin Swędowski, Gozdów i Tymianka.
- kompleks 2z - użytki zielone średnie (ok. 70% pow. użytków zielonych) występuje w sołectwach Gozdów, Koźle, Sadówka i Smolice. Typy siedliskowe to grądy i łągi i użytki zielone obszarów pobagiennych.
- kompleks 3z - użytki zielone słabe i bardzo słabe (ok. 29% pow. użytków zielonych). Występują głównie na terenie wsi Anielin Swędowski, Ciołek, Swędów i Tymianka. Są one stale lub okresowo podmokłe lub stale i okresowo za suche.

Z badań przeprowadzonych przez Stację Chemiczno Rolniczą w latach 1998 – 2002 wynika, że gleby Miasta - Gminy Stryków charakteryzują się dość znacznym zakwaszeniem, małą zasobnością w potas i magnez oraz małą zawartością fosforu.

4.3.2 Zanieczyszczenie gleb

Na terenie Miasta - Gminy Stryków, w miejscowości Dobra oraz miejscowości Kalinów znajdują się dwa z ośmiu punktów pomiarowych monitoringu regionalnego zanieczyszczenia gleb, wyznaczonych na terenie powiatu zgierskiego. Z przeprowadzonej w 2001 roku, przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi kontroli zanieczyszczenia gleb wynika, iż w punktach kontrolnych Dobra i Kalinów nie występują przekroczenia poziomów dopuszczalnych zawartości metali ciężkich. Najbliżej położony punkt kontrolny, w którym

stwierdzono występowanie wartości stężeń dla wskaźnika kadmu przekraczające poziom dopuszczalny przyjęty dla obszarów leśnych, rekreacyjnych, upraw i zabudowy mieszkalnej znajduje się w miejscowości Kontrewers w Gminie Zgierz. Punkt ten jest oddalony od zachodniej granicy Miasta - Gminy Stryków o około 20 km.

Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że gleby Miasta - Gminy Stryków są glebami nieskażonymi, o zawartości metali ciężkich na poziomie naturalnym, spełniającymi warunki dla uprawy zdrowej żywności.

4.3.3 Rolnicze użytkowanie gleb

W Mieście - Gminie Stryków użytki rolne zajmują łącznie 10519,73 ha, co stanowi aż 72,9 % całkowitej powierzchni Gminy. Przy tak dużym udziale powierzchni użytkowanej rolniczo sposób gospodarowania prowadzony na tych terenach ma znaczący wpływ na jakość środowiska przyrodniczego.

W strukturze użytków rolnych Miasta - Gminy Stryków największy udział (77,4 %) stanowią grunty orne, 4,1 % powierzchni użytków rolnych zajmują sady, 6,8 % łąki trwałe, natomiast 3,2 % pastwiska trwałe. Tak duża przewaga gruntów ornych nad innymi użytkami rolnymi jest bardzo niekorzystna dla środowiska glebowego, zwłaszcza jeżeli, tak jak w przypadku Miasta - Gminy Stryków, uprawą dominującą na gruntach ornych są zboża. Dominacja gruntów ornych, a w strukturze zasiewów przewaga roślin zbożowych wpływa na zaburzenie równowagi, może prowadzić do zmniejszenia zdolności retencyjnych gleb oraz częstszych chorób i ataków szkodników. Strukturę zasiewów w Mieście - Gminie Stryków przedstawiono na wykresie 2.

Od kilkunastu lat w rolnictwie zaznacza się tendencja do prowadzenia produkcji rolnej w sposób mniej intensywny, co objawia się m.in. uproszczeniem płodozmianu oraz obniżeniem zużycia nawozów sztucznych i środków ochrony roślin. Zjawisko to, spowodowane pogorszeniem się sytuacji finansowej gospodarstw, ma również pozytywny wpływ na środowisko. Oszczędność w gospodarowaniu syntetycznymi środkami ochrony roślin oraz nawozami prowadzi do ich racjonalnego wykorzystywania, co w rezultacie likwiduje problem składowania i unieszkodliwiania przeterminowanych środków. Wzrasta również poziom nawożenia

obornikiem, który jest tanim, naturalnym i wartościowym nawozem. Jedyny problem stanowią warunki, w jakich obornik jest składowany na terenie gospodarstw. Ustawa o nawozach i nawożeniu z dnia 26 lipca 2000 roku nakłada obowiązek składowania nawozów naturalnych na nieprzepuszczalnych podłożach (płyty obornikowe) lub w szczelnych zbiornikach w przypadku gnojówki i gnojowicy. W Mieście - Gminie Stryków w roku 2003 hodowano 3 777 sztuk bydła oraz 10 686 sztuk trzody chlewnej. Ogólnie przyjmuje się, że na jedną sztukę dużą zwierząt hodowlanych powinno przypadać 3,5 m² powierzchni płyty obornikowej. Teoretycznie więc powierzchnia płyt obornikowych w Mieście Gminie Stryków powinna łącznie zajmować około 35 000 m² (3,5 ha). Również w przypadku zbiorników na gnojówkę do tej pory nie odnotowano żadnego wniosku o wydanie pozwolenia na budowę obiektów o pojemności większej niż 25 m³, dla których wymagana jest decyzja administracyjna.

4.3.4 Tereny wymagające rekultywacji

W Mieście - Gminie Stryków rekultywacji powinno być poddanych osiem obszarów zajmujących łącznie powierzchnię 64,4 ha. Są to:

- § gminne wysypisko odpadów komunalnych w Smolicach – rekultywacji wymaga ok. 6 ha (82,8 % terenu wysypiska),
- § wyrobisko poeksploatacyjne złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej „Smolice” – obszar, który wymagał rekultywacji obejmował 2,23 % powierzchni działki (0,14 ha); rekultywacje przeprowadzono, ale nie dokonano jeszcze odbioru terenu zrekultywowanego,
- § wyrobisko po eksploatacji piasku w Kiełminie – rekultywacji należy poddać obszar o powierzchni 0,1 ha (2,6 % obszaru),
- § wyrobisko po eksploatacji piasku w Wyskokach – cały obszar działki o powierzchni 6,61 ha należy poddać rekultywacji,
- § wyrobisko po eksploatacji piasku w Tymiance – teren, który obecnie wymaga rekultywacji zajmuje powierzchnię 0,46 ha; rekultywacja całej działki zostanie przeprowadzona po wyczerpaniu się złoża,

- § wyrobisko poeksploatacyjne złoża piasku w Zelgoszczy – jest to aktualnie eksploatowane złożo, które zostanie poddane rekultywacji po zakończeniu wydobycia (koncesja ważna jest do 20.01.2009 r.),
- § wyrobisko poeksploatacyjne „Sosnowiec” – teren zostanie poddany rekultywacji po zakończeniu eksploatacji (koncesja jest ważna do 31.12.2015 r.),
- § wyrobisko poeksploatacyjne złoża gliny „Kalinów” – surowiec jest nadal eksploatowany i wyrobisko zostanie poddane rekultywacji po zakończeniu wydobycia (koncesja wygasa 31.08.2012 r.).

W przypadku wysypiska w Smolicach do przeprowadzenia rekultywacji jest zobowiązane Miasto - Gmina Stryków. Pierwotnie na terenie zajmowanym przez wysypisko Łódzkie Przedsiębiorstwo Ceramiki Budowlanej w Andrespolu prowadziło eksploatację gliny. Wyrobisko poeksploatacyjne zaczęło następnie wypełniać odpadami komunalnymi z terenu Gminy i miasta Stryków. Przedsiębiorstwo, które prowadziło eksploatację gliny na tym terenie znajduje się obecnie w stanie upadłości. Starostwo Powiatowe w Zgierzu decyzją z dnia 30.01.2002 r. zatwierdziło projekt rekultywacji wysypiska wykonany przez Spółkę Abrys Technika w Poznaniu na zlecenie Miasta - Gminy Stryków. Starosta Zgierski decyzją z dnia 26.08.2003 r. zezwolił na zamknięcie wysypiska w terminie do 31.12.2003 r., określił techniczny sposób zamknięcia wysypiska oraz wyznaczył harmonogram działań związanych z rekultywacją. W roku 2004 ma zostać wykonane ukształtowanie powierzchni składowiska, rowy opaskowe i przepusty rurowe oraz uszczelnienie powierzchni gliną. W roku 2005 wykonane zostaną: zbiornik bezodpływowy, uszczelnienie powierzchni gliną i humusem oraz studnie odgazowujące. Na rok 2006 przewidziano dalsze uszczelnienie powierzchni gliną i humusem, wykonanie studni odgazowujących oraz obsianie powierzchni mieszanką traw wraz z roślinami motylkowymi. Do rekultywacji pozostałych wyrobisk poeksploatacyjnych zobowiązani są przedsiębiorcy, którzy uzyskali koncesję na eksploatację złoża i prowadzili na tym terenie wydobycie.

4.4 Powietrze atmosferyczne

Postanowienia przepisów prawa polskiego, wdrażających europejskie standardy w dziedzinie ochrony jakości powietrza, obligują do zredukowania w określonym terminie stężenia zanieczyszczeń powietrza przynajmniej do poziomu stężenia dopuszczalnego na terenie całego kraju. Po tym terminie stężenia zanieczyszczeń nie powinny przekraczać wartości dopuszczalnej. Wartości dopuszczalne wraz z marginesami tolerancji przedstawia **Tabela 10**.

Aby doprowadzić do wymaganych poziomów redukcji stężeń zanieczyszczeń, a następnie utrzymać stężenia poniżej wartości dopuszczalnych należy znać bieżącą jakość powietrza. Ustawa Prawo ochrony środowiska wprowadziła obowiązek sporządzania oceny jakości powietrza w strefach, którymi są aglomeracje o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys. oraz obszary powiatu nie wchodzące w skład aglomeracji. W wyniku przeprowadzonej oceny jakości powietrza dokonuje się klasyfikacji stref pod kątem przekroczenia wartości dopuszczalnych. Poszczególne strefy zalicza się do następujących klas:

- klasa C - przekroczone są poziomy dopuszczalne,
- klasa B/C - poziom substancji nie przekracza poziomu dopuszczalnego i jest wyższy od górnego progu oszacowania,
- klasa B - poziom substancji nie przekracza górnego progu oszacowania i jest wyższy od dolnego progu oszacowania,
- klasa A - poziom substancji nie przekracza dolnego progu oszacowania.

Powyższym klasom przyporządkowano określone działania wymagane.

Tabela 10 Wartości poziomów imisji z uwzględnieniem marginesów tolerancji, których przekroczenie zobowiązuje do opracowania programu ochrony powietrza w strefie

Lata	W dziedzinie ochrony zdrowia ludzi [mg/m ³]										W dziedzinie ochrony roślin [mg/m ³]		
	SO ₂		NO ₂		Pył zaw.		Pb	benzen	CO	O ₃	SO ₂	NO _x	O ₃
	60'	24h	60'	rok	24h	rok	rok	rok	8h	8h	rok	rok	1V-31VII
2002	440	150	280	56	65	44,8	0,8	10	16000	120	40	40	24000 mg/m ³ *h
2003	410		270	54	60	43,2	0,7		14000				
2004	380	260	52	55	41,6	0,6	12000						
2005	350	125	250	50	50	40	0,5	9					
2006			240	48				8					
2007			230	46				7					
2008			220	44				6					
2009			210	42				5					
2010	200	40	18000										

 margines tolerancji

60', 24h, rok – czas uśredniania próbek

W pierwszym kwartale 2003 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi przeprowadził ocenę bieżącą stanu zanieczyszczenia powietrza w strefach (powiatach) województwa łódzkiego w 2002 roku. Miasto - Gmina Stryków położona jest w strefie zgierskiej, dla której ocena jakości powietrza przedstawia się następująco:

- § w dziedzinie ochrony zdrowia jakość powietrza ze względu na:
- § stężenie SO₂ - została zaliczona do klasy A,
- § stężenie NO₂ - została zaliczona do klasy B (poza obszarem Zgierza, który zakwalifikowany został do klasy C);

- § stężenie O_3 - została zaliczona do klasy A (z wyjątkiem obszaru Zgierza, który został zakwalifikowany do klasy A/C),
- § stężenie CO - została zaliczona do klasy A (z wyjątkiem obszaru Zgierza, który został zakwalifikowany do klasy A/C),
- § stężenie benzenu – została zaliczona do klasy A (z wyjątkiem obszarów wzdłuż jezdni z ruchem tranzytowym),
- § stężenie pyłu zawieszonego – została zaliczona do klasy A (z wyjątkiem obszaru Zgierza, który został zakwalifikowany do klasy C).
- § w dziedzinie ochrony roślin jakość powietrza ze względu na:
  - § stężenia SO_2 ocenia się na klasę A,
  - § stężenia NO_x ocenia się na klasę A,
  - § stężenia O_3 ocenia się na klasę A.

Na podstawie przeprowadzonej oceny można stwierdzić, że generalnie na terenie Miasta - Gminy Stryków jakość powietrza jest dobra.

Wartość średnia stężenia SO_2 w Strykowie wahała się w 2002 r. wokół $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$ i malała w kierunku peryferii. W lecie stężenia SO_2 są 2-3 razy niższe niż w okresie zimowym. W dziedzinie ochrony roślin przed nadmiernymi stężeniami SO_2 na podstawie pomiarów przeprowadzonych wzdłuż planowanych tras autostrad A1 i A2 oraz Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich stwierdzono lokalne występowanie stężeń przekraczających $7 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w pobliżu osiedli.

Dwutlenek azotu jest substancją, której stężenie ma obecnie największe znaczenie dla jakości powietrza w Polsce. Głównym emitentem dwutlenku azotu jest komunikacja samochodowa. Najwyższe średnioroczne stężenia NO_2 w Mieście - Gminie Stryków występują w Strykowie, gdzie osiągają wartości powyżej $16 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Stężenia te maleją ku peryferiom i osiągają w części południowo – zachodniej Gminy wartości od 12 do $16 \mu\text{g}/\text{m}^3$, natomiast w części północno-wschodniej wartości poniżej $12 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Poziom stężeń ozonu w Mieście - Gminie Stryków można ocenić jedynie poprzez analogię do terenów, gdzie były prowadzone pomiary. Generalnie można stwierdzić, że stężenia ozonu nie stanowią na tym terenie zagrożenia. Największe stężenia występują w godzinach południowych oraz w lecie, ze względu na wzrost stężeń ozonu wraz ze wzrostem natężenia promieniowania słonecznego.

Oszacowane wartości średniorocznych stężeń tlenku węgla dla terenów śródmiejskich Strykowa poza głównymi trasami wynoszą około $600 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Przy trasach komunikacyjnych stężenia CO rosną i mogą przekroczyć $1000 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Ocena jakości powietrza w zakresie stężeń benzenu wskazuje na brak przekroczeń wartości dopuszczalnych. Lokalnie stężenia benzenu mogą być jednak wyższe zwłaszcza na terenach wzdłuż tras komunikacyjnych.

Głównym źródłem emisji pyłu zawieszonego jest spalany w okresie zimowym węgiel oraz sadza z silników diesla. Wartości średnioroczne stężenia pyłu zawieszonego na całym obszarze Miasta - Gminy Stryków kształtują się na poziomie niższym niż $16 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Na terenie Miasta - Gminy Stryków nie ma zakładów przemysłowych, które emitowałyby duże ilości zanieczyszczeń. Istniejące zakłady emitują rocznie do atmosfery łącznie około 60 Mg zanieczyszczeń. Do największych emiterów zanieczyszczeń w Mieście - Gminie Stryków należą: Własnościowa Spółdzielnia Mieszkaniowa „Bratek” w Bratoszewicach oraz Przedsiębiorstwo Produkcji Elementów Budowlanych w Łodzi z/s w Strykowie. Wartości zanieczyszczeń emitowanych przez poszczególne zakłady przedstawia **Tabela 11**. Wykaz podmiotów, które uzyskały decyzje zezwalające na emisję zanieczyszczeń do powietrza przedstawia **Tabela 12**.

Tabela 11 Roczna emisja zanieczyszczeń do powietrza w Mieście - Gminie Stryków w roku 2001

L.p.	Podmiot	SO ₂ [Mg/rok]	NO ₂ [Mg/rok]	CO [Mg/rok]	Pył ogółem [Mg/rok]
1	Przedsiębiorstwo Produkcji Elementów Budowlanych w Łodzi z/s w Strykowie	1,6	0,3	20,6	0,9
2	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Gwomet” - Dobra	0,1	0,0	0,3	0,1
3	GEANT Polska Sp. z o.o. Sosnowiec	-	0,4	0,1	0,2
4	Własnościowa Spółdzielnia Mieszkaniowa „Bratek” w Bratoszewicach	5,9	2,4	12,2	5,6
5	Królikowski Michał – Ogrodnictwo - Bratoszewice	0,6	0,2	0,9	0,5
6	PHU GOSSO - Cesarka	1,1	1,4	0,2	0,5
SUMA		9,3	4,7	34,3	7,8

Emisja ze źródeł przemysłowych w Mieście - Gminie Stryków nie stanowi czynnika mającego decydujący wpływ na jakość powietrza. Największe znaczenie dla jakości powietrza w Mieście - Gminie Stryków ma natomiast tzw. niska emisja. Są to zanieczyszczenia powietrza pochodzące z licznych, lokalnych punktów spalania paliw. Źródłem niskiej emisji mogą być lokalne kotłownie oraz indywidualne paleniska lub środki transportu (niska emisja komunikacyjna).

Ponieważ większość (88,7%) zasobów mieszkaniowych w Mieście - Gminie Stryków zaopatrywanych jest w energię ciepłą z palenisk indywidualnych, to niska emisja jest czynnikiem, który faktycznie decyduje o jakości powietrza na terenie Gminy, w szczególności w sezonie grzewczym. Największe zagęszczenie emiterów niskiej emisji występuje w Strykowie i dlatego obszar miasta charakteryzuje się najgorszą jakością powietrza.

Tabela 12 Rejestr wydanych w latach 1999 – 2001 na terenie Miasta - Gminy Stryków decyzji z zakresu ochrony powietrza

L.p.	Podmiot otrzymujący decyzję	Lokalizacja	Nr decyzji	Data ważności	Instalacja
1	PHU „GOSSO”	Cesarka	OS. 7641/12/99	31 XII 2008	Kotłownia olejowa Q = 0,975 MW
2	Domy Towarowe CASINO S.A. Wamowa Czapli 37	Sosnowiec	OS. 7641/13/99 z 17.04.1999	31 XII 2008	Kotłownia olejowa Q = 4,088 MW
3	KIRSHNER POLSKA	Stryków, ul. Batorego 23	OS. 7641/45/99 z 02.07.1999	31 XII 2004	Kotłownia węglowa
4	Zgierska Spółdzielnia Mieszkaniowa 95-I 00 Zgierz ul. Parzęczewska 21	Stryków Stary Rynek I	OS. 76450/03/2000 z 16.02.2000	31 XII 2004	Kotł. olejowa Q = 2,4 MW
5	Własnościowa Spółdzielnia. Mieszkaniowa BRATEK	Bratoszewice, ul. Nowości 16	OS. 76450/24/2000- z 11.08.2000 r.	31 XII 2004	Kotł. węglowa
6	HOTEL 500 Sp. z o. o. 00 - 845 Warszawa ul. Łucka 20/15	Smolice	OS. 76450/01/2000 z 10.02.2000	31 XII 2004	Kotłownia olejowa Q= 0,820 MW

Miasto - Gminę Stryków z północnego – wschodu na południowy - zachód przecina droga krajowa Łódź-Warszawa. Emisja ze środków transportu znacznie wpływa na zanieczyszczenie powietrza na obszarze położonym w bliskim sąsiedztwie tej trasy. Droga krajowa jest również główną osią komunikacyjną Strykowa, co dodatkowo zwiększa zanieczyszczenie powietrza na terenie miasta.

4.5 Hałas

Obszar Miasta - Gminy Stryków w ostatnich latach nie był objęty badaniami monitoringowymi hałasu prowadzonymi przez WIOŚ w Łodzi. Natężenie hałasu w Gminie oszacować można zatem jedynie poprzez przyjęcie wyników badań z innych terenów województwa o podobnym charakterze.

W Mieście - Gminie Stryków głównym źródłem hałasu jest komunikacja drogowa. Hałas drogowy występuje najpowszechniej i osiąga największe natężenie. Elementem stanowiącym główną uciążliwość akustyczną w Gminie jest droga krajowa Łódź - Warszawa. Podobne zagrożenia występują w Łasku, gdzie w 2002 roku WIOŚ w Łodzi przeprowadził pomiary hałasu komunikacyjnego.

Tabela 13 Dopuszczalne poziomy hałasu komunikacyjnego w środowisku

L.p.	Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny równoważny poziom dźwięku [dB]	
		w godzinach 6.00-22.00	w godzinach 22.00-6.00
1	a) Obszary ochrony uzdrowiskowej b) Tereny szpitali poza miastem	50	40
2	a) tereny wypoczynkowo – rekreacyjne poza miastem b) tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej c) tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży d) tereny domów opieki e) tereny szpitali w miastach	55	45
3	a) tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami rzemieślniczymi c) tereny zabudowy zagrodowej	60	50
4	Tereny w strefie śródmiejskiej powyżej 100 tys. mieszkańców ze zwartą zabudową mieszkaniową i koncentracją obiektów, administracyjnych, usługowych i handlowych.	65	55

W wyniku przeprowadzonych w Łasku badań stwierdzono, iż we wszystkich punktach pomiarowych przekroczone zostały dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku określone w załączniku do rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 maja 1998 r. (Dz. U. Nr 66, poz. 436). Poziom dźwięku przekraczał dopuszczalne poziomy hałasu o 14 - 20 dB. Dopuszczalne poziomy zostały przedstawione w **Tabela 13..**

Biorąc pod uwagę wyniki pomiarów w Łasku można z dużym prawdopodobieństwem stwierdzić, iż w Strykowie, gdzie natężenie ruchu jest niewiele mniejsze niż w Łasku, dopuszczalne poziomy hałasu komunikacyjnego również są przekroczone. Dotyczy to również wszystkich miejscowości położonych przy trasie drogi krajowej nr 14.

Pozostałe źródła hałasu nie stanowią na terenie Miasta - Gminy Stryków tak dużego zagrożenia, jakie powoduje transport drogowy.

Uciążliwość akustyczna hałasu kolejowego w Gminie ogranicza się do niewielkiego obszaru położonego wzdłuż linii kolejowej relacji Łódź – Łowicz – Warszawa (długość linii w obrębie Gminy wynosi 13 km). Jest to linia jednotorowa, o niskich parametrach technicznych oraz niewielkim natężeniu ruchu (kilkanaście przejazdów w ciągu doby).

Źródła hałasu pochodzenia przemysłowego na obszarze Miasta - Gminy Stryków charakteryzują się znacznym rozproszeniem przestrzennym. Natężenie hałasu generowanego przez przemysł w ostatnich latach cechuje się dużą zmiennością. Poszczególne zakłady stopniowo modernizują urządzenia oraz wprowadzają zmiany w technologii, co zmniejsza uciążliwość akustyczną przemysłu. Na terenie Miasta - Gminy Stryków wydano jedną decyzję w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu. Decyzja pozwala na przekraczanie przez Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „GWOMET” z siedzibą w Dobrej dopuszczalnych poziomów hałasu o 1,4 – 2,8 dB w porze dziennej.

4.6 Promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące

Źródłem promieniowania elektromagnetycznego w Mieście - Gminie Stryków jest stacja rozdzielcza 110/15 kV, napowietrzne linie energetyczne 220 kV oraz stacja bazowa telefonii komórkowej.

Stacja rozdzielcza 110/15 kV GPZ „Stryków” zlokalizowana jest w Strykowie przy ul. Brzezińskiej. Szkodliwy wpływ emitowanego przez stację promieniowania ogranicza się do granic obiektu.

Zrealizowana w roku 1952 napowietrzna linia energetyczna 220 kV relacji Janów – Warszawa Mory przebiega przez południowo wschodnią część Gminy, natomiast linia energetyczna 220 kV relacji Janów - Adamów z roku 1977 przez część południowo – zachodnią Gminy. Niekorzystne oddziaływanie linii występuje na obszarach znajdujących się wzdłuż tras linii w pasie szerokości od 12 do 37 m.

Stacja bazowa telefonii komórkowej CENTERTEL znajduje się w miejscowości Tymianka. Szkodliwy wpływ stacji ogranicza się do powierzchni o promieniu około 20 m wokół stacji, znajdującej się na wysokości anteny (49 m nad ziemią).

4.7 Wody powierzchniowe

4.7.1 Wody powierzchniowe na terenie Miasta - Gminy Stryków

Miasto - Gmina Stryków leży w dorzeczu Wisły. Przez środek obszaru Gminy, wzdłuż linii Władysławów – Wola Błędowa – Buczek, biegnie dział wodny III rzędu między dwoma zlewniami, stanowiącymi dwa podstawowe systemy odwadniające teren Gminy – zlewnią Moszczenicy i zlewnią Mrogi. Wody z południowo – zachodniej części obszaru Gminy spływają do Moszczenicy oraz rzek będącymi jej dopływami, natomiast wody z części północno-wschodniej Gminy odpływają do Mrożyicy będącej dopływem Mrogi.

Sieć hydrograficzna terenu Gminy ma generalnie przebieg południkowy. Odwodnienie terenu odbywa się w kierunku północnym i północno – zachodnim, ku Pradolinie Warszawsko-Berlińskiej. Rzeki na terenie Gminy charakteryzują się małą obfitością wód.

Głównym ciekim na terenie Miasta - Gminy Stryków jest Moszczenica. Bierze ona swój początek w okolicach miejscowości Byszewy, około 3 km na południe od granic Gminy. Moszczenica jest rzeką uregulowaną, a jej bieg jest wyprostowany. Dopływami Moszczenicy są Młynówka (inaczej Struga Dobieszkowska), Kielmiczanka, ciek spod Anielina, ciek spod Rokitnicy, ciek spod Tymianki, ciek spod Lipy oraz ciek spod Zagłoby.

Północna część Miasta - Gminy Stryków jest odwadniania przez liczne mniejsze cieki biegnące w układzie równoległym do Maliny, będącej dopływem Moszczenicy. Wschodnia część Gminy

jest odwadniana przez rzeki będące dopływami Mrogi: płynącą wzdłuż granicy Gminy Mrożyce i jej jedyny dopływ znajdujący się na terenie Gminy - ciek spod Bratoszewic oraz Strugę Domaradzką.

Naturalna sieć rzeczna na terenie Miasta - Gminy Stryków w dużym stopniu została poddana działaniom regulacyjnym i obecnie stosunki wodne na terenie Gminy są bardzo przeobrażone. Uregulowany został bieg Moszczenicy, Maliny oraz Strugi Domaradzkiej. Urządzenia hydrotechniczne wybudowane zostały na Strudze Dobieszkowskiej, na cieku płynącym z Bratoszewic oraz na Kiełmiczance.

Stosunki wodne na terenie Miasta - Gminy Stryków zostały zmienione również poprzez przeprowadzenie melioracji na wielu terenach. Zmeliorowane zostały obszary między Pludwinami i Gozdowem na północy, a Krucicami i Ossem na południu, na terenie wsi Wola Błędowa, Bratoszewice, Rokitnica i Kalinów oraz w rejonie Zelgoszczy i Sosnowca. Powierzchnia zmeliorowanych gruntów ornych na terenie Gminy zajmuje 3 170 ha (30,5 % wszystkich gruntów ornych). Natomiast powierzchnia zmeliorowanych użytków zielonych wynosi 386 ha (35,5 % wszystkich użytków zielonych). Ogólna długość rowów melioracyjnych sięga 132 km. Na terenie Miasta - Gminy Stryków należy jeszcze przeprowadzić meliorację na obszarze o powierzchni 436 ha.

Na terenie Gminy brak jest większych naturalnych zbiorników wodnych i wody retencjonowane są w kilku sztucznych zbiornikach wodnych. Zajmują one łączną powierzchnię równą 41,66 ha i mogą pomieścić 658 000 m³.

Główną funkcją zbiorników wodnych znajdujących się w Mieście - Gminie Stryków jest funkcja retencyjna. Niektóre ze zbiorników zostały utworzone w celu hodowli ryb. Dwa zbiorniki utworzone na Moszczenicy, wybudowany w 1985 r. zbiornik w Strykowie oraz zbiornik w Cesarce mają funkcję rekreacyjną. Wykaz zbiorników wodnych znajdujących się na terenie Miasta - Gminy Stryków przedstawia **Tabela 14**

Tabela 14 Zbiorniki wodne znajdujące się na terenie Miasta - Gminy Stryków

L.p.	Nazwa zbiornika	Miejscowość	Powierzchnia [ha]	Pojemność [tys. m ³]	Uwagi
1	Zbiornik retencyjny	Stryków	12,30	222,00	Zbiornik rekreacyjny napełniany wodami Moszczenicy. Użytkownikiem jest Polski Związek Wędkarski Koło w Strykowie oraz Liga Ochrony Przyrody.
2	Zbiornik wodny	Wola Błędowa	11,10	126,00	
3	Zbiornik wodny	Cesarka	5,47	116,00	Zbiornik rekreacyjny utworzony na Moszczenicy
4	Staw	Wola Błędowa - Bratoszewice	4,28	64,00	
5	Zbiornik wodny	Niesułków	4,10	57,00	3 stawy rybne na Mroźcy
6	Stawy	Dobieszków	2,32	35,00	Dwa zbiorniki wodne utworzone na Strudze Dobieszkowskiej: zbiornik retencyjny Ośrodka Szkoleniowo – Wypoczynkowego KG OHP oraz staw rybny.
7	Stawy	Bratoszewice	2,09	38,00	

Zasoby wodne Miasta - Gminy Stryków wynoszą 22,4 mln m³ (wartość rocznego odpływu z powierzchni Gminy), co wskazuje na to, że obszar Gminy generalnie nie obfituje w wodę. Obszar Gminy pod względem potrzeb obszarowych małej retencji należy do strefy potrzeb dużych. Strefa ta charakteryzuje się dużym zapotrzebowaniem wody na cele komunalne,

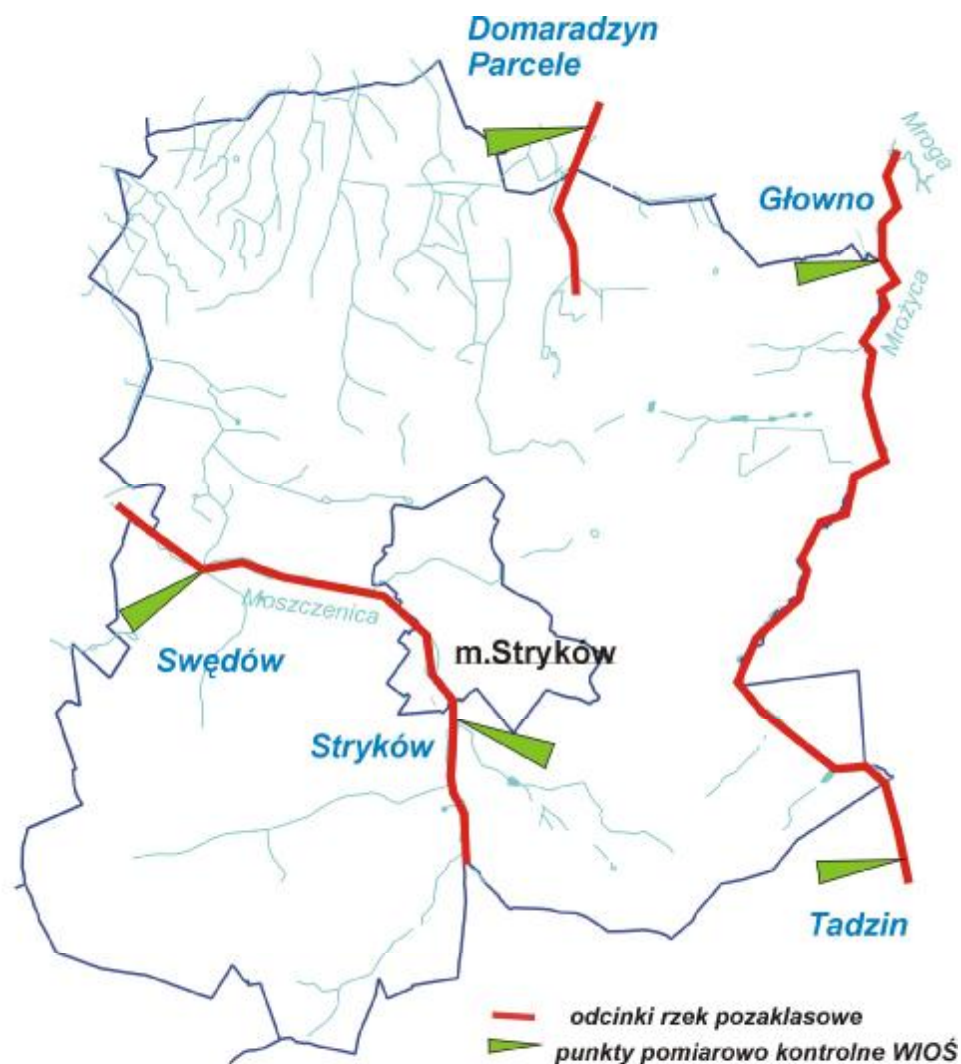
przemysłowe oraz rolnicze. Dlatego też na obszarze Gminy konieczne jest zwiększenie ilości retencjonowanych wód, tak poprzez budowę nowych zbiorników wodnych, jak również przez zwiększenie lesistości Gminy (zwiększenie ilości wody retencjonowanej w glebie).

Na terenie Miasta - Gminy Stryków w istniejących zbiornikach wodnych retencjonowanych jest 660 000 m³. Zbiorniki wodne poza tym, że są obiektami chroniącymi przed skutkami występujących incydentalnie klęsk żywiołowych (w przypadku powodzi przejmują nadmierną ilość wody, w przypadku suszy pozwalają nawadniać przesuszone tereny), stale wywierają korzystny wpływ na stosunki wodne na danym obszarze. Obiekty retencjonujące wodę stanowią źródło wód podziemnych, a także regulują stosunki wodne w zlewni. Ponadto pełnią inne funkcje: podnoszą atrakcyjność turystyczną i inwestycyjną terenu, są źródłem utrzymania dla ludności (stawy hodowlane). Program małej retencji opracowany w 1999 r. przez Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi postuluje utworzenie na terenie Miasta - Gminy Stryków pięciu zbiorników małej retencji: czterech na Moszczenicy oraz jednego na Mrożycy.

4.7.2 Jakość wód powierzchniowych

Trzy rzeki przepływające przez obszar Miasta - Gminy Stryków objęto w 2002 r. badaniami monitoringowymi jakości wód. Były to Moszczenica, Mrożyca oraz Struga Domaradzka. Na terenie Miasta - Gminy Stryków wyznaczono dwa punkty pomiarowo-kontrolne: Stryków i Swędów na Moszczenicy. Jakość wód prowadzonych przez Mrożycę i Strugę Domaradzką na obszarze Gminy została określona w oparciu o pomiary dokonane w punktach kontrolnych położonych poza granicami Gminy. W przypadku Mrożycy były to punkty Głowno i Tadzín, w przypadku Strugi Domaradzkiej – punkt Domaradzyn Parcele. Rozmieszczenie punktów pomiarowo kontrolnych zostało przedstawione na rysunku nr 3.

Przeprowadzone badania wykazały, iż żadna z kontrolowanych rzek na terenie Miasta - Gminy Stryków nie spełnia warunków normatywnych żadnej z trzech klas czystości. Wszystkie badane rzeki niosły wody pozaklasowe. Ocenę jakości wód rzek Miasta - Gminy Stryków w latach 2001 i 2002 przedstawia **Tabela 15**

Rys. 3 Jakość wód powierzchniowych w Mieście - Gminie Stryków

Moszczenica, już w pierwszym punkcie kontrolnym (Stryków), oddalonym od jej źródeł niewiele ponad 6 km, przekracza wartości dla III klasy czystości w zakresie 4 wskaźników (zawiesiny, NO_2 , P_{og} , chlorofil „a”). Oznacza to, że jakość wód Moszczenicy w tym punkcie kontrolnym, w porównaniu do roku 2001 pogorszyła się (w 2001 r. przekroczone 2 wskaźniki: P_{og} , chlorofil „a”). W punkcie kontrolnym Swędów, wody Moszczenicy nie spełniały normatywów dla III klasy czystości w zakresie tych samych wskaźników, co w przypadku punktu pomiarowego Stryków i jest to taki sam stan, jak w roku 2001. W przypadku jakości wód Moszczenicy w punkcie

Swędów w roku 2002 nastąpiło zmniejszenie ilości substancji organicznych w stosunku do roku 2001.

Tabela 15 Ocena składu jakościowego rzek Miasta - Gminy Stryków w poszczególnych grupach zanieczyszczeń w roku 2001 i 2002.

Nazwa rzeki	Profil pomiarowo - kontrolny	Klasa czystości wymagana	Klasa czystości wg grup zanieczyszczeń							Klasyf. ogólna
			Sub. org.	Sub. min.	Sub. biogen.	Sub. spec.	Zawiesiny	Miano Coli	Hydrobiolog.	
Moszczenica	Stryków	II	II/II	I/I	non/non	-/-	II/non	II/II	non/non	non/non
	Swędów	III	III/II	I/I	non/non	-/-	non/non	II/II	non/non	non/non
Mrożyca	Głowno	II	II/III	I/I	non/non	-/-	I/I	III/II	non/non	non/non
	Tadzin	II	III/II	I/I	non/non	-/-	III/III	non/non	-/II	non/non
Struga Domaradzka	Domaradzyn Parcele	III	III/III	II/III	non/non	-/-	III/III	III/III	-/-	non/non

II/III - rok 2001/ rok 2002,

- poprawa jakości parametru

- pogorszenie jakości parametru

Wody Mrożycy w roku 2002, w punkcie pomiarowym Tadzin, oddalonym od granic Gminy o około 6 km, przekraczały wartości dla III klasy jakości wód w zakresie 3 wskaźników – NO₂, P_{og}, miano Coli. Oznacza to poprawę jakości wód w porównaniu z rokiem 2001, kiedy o zakwalifikowaniu do wód pozaklasowych decydował jeszcze jeden wskaźnik – PO₄. W punkcie pomiarowo - kontrolnym Głowno w roku 2001, jak i w roku 2002 wody Mrożycy nie spełniały wymaganej klasy czystości w zakresie czterech wskaźników – NO₂, PO₄, P_{og}, chlorofil „a”.

Wody Strugi Domaradzkiej kontrolowane są w punkcie pomiarowym Domaradzyn Parcele oddalonym od granic Gminy o około 2 km. W latach 2001 – 2002 jakość wód w tym punkcie

nie odpowiadała żadnej z klas czystości wód ze względu na dwa parametry – NO₂ i P_{og}. Ponadto w roku 2002 zaznaczyło się pogorszenie jakości wód Strugi Domaradzkiej w zakresie substancji mineralnych, co zdegradowało wody tej rzeki z klasy II do klasy III w tej grupie zanieczyszczeń.

Na podstawie przeprowadzonych kontroli można stwierdzić, że najczęstszą przyczyną pozaklasowego charakteru rzek znajdujących się na terenie Miasta - Gminy Stryków jest nadmierna zawartość substancji biogenych azotowych i fosforowych. Stosunkowo mało zanieczyszczoną rzeką przepływającą przez obszar Gminy jest Struga Domaradzka, jednak i jakość jej wód uległa pogorszeniu w roku 2002.

4.7.3 Gospodarka wodno – ściekowa

W Mieście - Gminie Stryków z wody dostarczanej przez zbiorcze systemy wodociągowe korzysta ok. 90 % mieszkańców, natomiast ze zbiorczej kanalizacji sanitarnej korzysta jedynie 30% ludności.

Długość sieci wodociągowej na terenie Gminy (stan na 31 XII 2002 r.) wynosi 168,6 km, z czego 24,3 km sieci znajduje się na terenie miasta Strykowa. Liczba przyłączy wodociągowych na terenie miasta wynosi 1163 sztuk, natomiast na obszarze wiejskim Gminy – 2 717 sztuk (na obszarze całej Gminy - 3 880 sztuk).

Całkowita długość kanalizacji sanitarnej sięga 23,5 km i obejmuje głównie obszar Strykowa (1,8 km sieci kanalizacyjnej znajduje się poza miastem). Liczba przykanalików na terenie Gminy wynosi – 765 sztuk (miasto – 731 sztuk, obszar wiejski – 34 sztuki). Dane te przedstawia

Tabela 16. Wskaźnik pozwalający porównać długość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na różnych terenach (długość sieci przypadająca na 1 mieszkańca) w przypadku Miasta - Gminy Stryków jest wyższy od średniej dla powiatu zgierskiego. Wskaźnik ten w Mieście - Gminie Stryków wynosi 14,1 m/Mk dla sieci wodociągowej oraz 1,9 m/Mk dla sieci kanalizacyjnej. W powiecie zgierskim wskaźniki te osiągają wartość 7,8 m/Mk (wodociąg) oraz 1,2 m/Mk (kanalizacja).

Długość sieci wodociągowej przypadająca na jednego mieszkańca w mieście Stryków, równa 6,8 m/Mk jest większa niż odpowiedni wskaźnik dla gmin miejskich powiatu zgierskiego (2,52 m/Mk). Również w przypadku sieci kanalizacyjnej miasto Stryków charakteryzuje się wyższym wskaźnikiem (6,1 m/Mk), niż gminy miejskie powiatu zgierskiego (1,4 m/Mk).

W porównaniu z gminami wiejskimi powiatu zgierskiego obszar wiejski Miasta - Gminy Stryków charakteryzuje się jednak gorszym wskaźnikiem długości sieci przypadającej na jednego mieszkańca. W przypadku sieci wodociągowej wskaźnik ten wynosi 17,2 m/Mk (gminy wiejskie powiatu zgierskiego – 23,5 m/Mk), natomiast w przypadku sieci kanalizacyjnej kształtuje się na poziomie 0,22 m/Mk (gminy wiejskie powiatu zgierskiego – 0,46 m/Mk).

Tabela 16 Sieć wodociągowa i kanalizacyjna w Mieście - Gminie Stryków (stan na 31 XII 2002 r.)

Obszar	Sieć w km		Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych w szt.		Zdroje uliczne w szt.	Zużycie wody w gospodarstwach domowych	
	wodociągowa	kanalizacyjna	wodociągowe	kanalizacyjne		w dam ³	w m ³ na 1 mieszkańca
Gmina Stryków	168,6	23,5	3880	765	7	322,2	27,1
Miasto Stryków	24,3	21,7	1163	731	7	104,3	29,0
Obszar wiejski	144,3	1,8	2717	34	0	217,9	26,0

Większość miejscowości w Mieście - Gminie Stryków ma dostęp do wody pochodzącej ze zbiorczych systemów zaopatrzenia w wodę. Na terenie Miasta - Gminy Stryków znajduje się 12 ujęć wody zaopatrujących w wodę kilka lub kilkanaście najbliższych miejscowości. Są to ujęcia:

- Stryków – ujęcie wody znajduje się przy ul. Brzezińskiej. Wydajność ujęcia wynosi ok. 100 m³/h, co w pełni wystarcza, aby zaspokoić potrzeby mieszkańców Strykowa oraz okolicznych miejscowości: Tymianka, Mała Tymianka, Smolice Górne, Swędów,

- Bratoszewice – ujęcie zaopatruje w wodę wsie: Bratoszewice, Kolonia Bratoszewice, Wysoki, Brzedza, Kolonia Wola Błędowa, Rokitnica, Nowostawy Górne, Kalinów Stary i Nowy, Wola Błędowa,
- Kolonia Niesułków – Lipka – woda wydobywana jest z dwóch studni głębinowych o wydajności 35,7 m³/h,
- Niesułków Wieś – ujęcie pracuje na bazie dwóch studni głębinowych o wydajności 10,0 m³/h,
- Ługi – woda wydobywana jest z dwóch studni głębinowych o wydajności 17,0 m³/h,
- Witanówek – wodociąg grupowy oparty jest na bazie trzech studni głębinowych o wydajnościach: Q = 26,4 m³/h (nieeksploatowana), Q = 47,4 m³/h, Q = 150 m³/h. Ujęcie to zaopatruje w wodę wsie: Klęk, Kielmina, Witanówek, Dobra, Orzechówek, Michałówek, Sosnowiec, Pieńki, Sosnowiec Górny, Dobieszków,
- Zelgoszcz – wodociąg obsługuje wsie: Zelgoszcz, Swędów, Smolice,
- Warszawice – w wodę z tego ujęcia zaopatrywane są wsie: Warszawice i Warszawice Duże,
- Sierznia – ujęcie obsługuje wsie: Sierznia, Anielin, Bartolin,
- Koźle – woda z tego ujęcia dostarczana jest do wsi: Koźle, Osse, Ciołek, Kolonia Osse, Krucica, Kolonia Koźle, Pludwiny, Sadówka, Gozdów, Wrzask, Zagłoba i Romanów.

Wieś Imielnik Nowy zaopatrywana jest w wodę z łódzkiej sieci wodociągowej (ujęcie w Wilanowie).

Przebieg sieci wodociągowej na terenie Miasta - Gminy Stryków przedstawia rysunek nr 4.

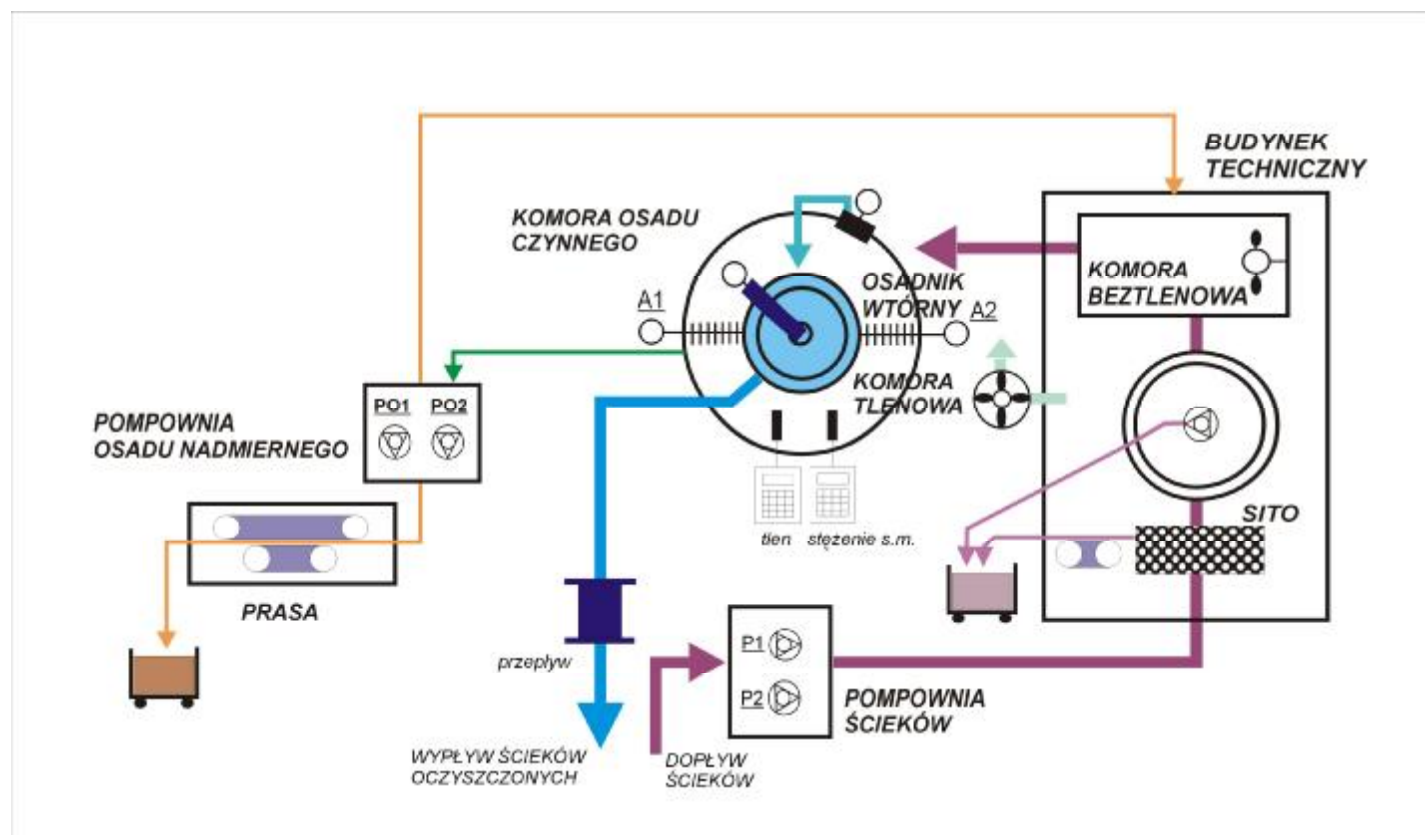

Rys. 4 Rozmieszczenie sieci wodociągowej w Gminie Mieście Stryków

Siecią kanalizacji sanitarnej jest objęty prawie cały obszar miasta Strykowa. Do roku 1985 na terenie miasta istniały trzy odrębne systemy kanalizacji sanitarnej odprowadzające nieoczyszczone ścieki do Moszczenicy. W roku 1990 powstał główny układ kanalizacji sanitarnej, a budowę oczyszczalni zakończono w roku 1996. Miejska oczyszczalnia ścieków zlokalizowana jest na gruntach wsi Tymianka, w odległości 1,2 km na zachód od centrum miasta. Oczyszczalnia w Strykowie jest oczyszczalnią mechaniczno – biologiczną, typu SUPER BOS – 500 o przepustowości nominalnej 850 m³/d. Schemat oczyszczalni przedstawia rysunek nr 5. Przebieg sieci kanalizacji sanitarnej w Mieście Gminie Stryków przedstawia

rysunek nr 6. Ilości i ładunki zanieczyszczeń odprowadzanych do wód w latach 2001 – 2002 z oczyszczalni w Strykowie przedstawia **Tabela 17**.

Rys. 5 Schemat oczyszczalni ścieków w Strykowie

Tabela 17 Ilości ścieków i ładunki zanieczyszczeń komunalnych odprowadzane w latach 2001 – 2002 z oczyszczalni komunalnej w Strykowie

Rok	Q [m ³ /d]	Ładunki zanieczyszczenia [kg/d]					
		BZT ₅	ChZT	Zawiesina	Części rozp.	P _{og}	N _{og}
2001	583	3	19	54	458	3,24	14,72
2002	698	6	20	-	265	1,065	8,292

Rys. 6 Rozmieszczenie sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie Mieście Stryków

Częściowo skanalizowaną wsią są Bratoszewice, gdzie kanalizacja sanitarna odbiera ścieki z terenów zabudowy mieszkalnej leżących na wschód od trasy Stryków – Głowno. Ścieki komunalne z Bratoszewic oczyszczane są w wybudowanej w 1994 roku oczyszczalni typu BLOKON 200 o przepustowości 200 m³/d, a po oczyszczeniu odprowadzane są rowem do Mrożycy. W oczyszczalnię ścieków jest również wyposażony Ośrodek Szkoleniowy OHP oraz zespół hotelowy w Dobieszkowie. Ścieki z tych dwóch obiektów oczyszczane są

w oczyszczalni ścieków typu BIOBLOK Mu – 50, a po oczyszczeniu odprowadzane do stawu w ilości 50 m³/d, a następnie ze stawu do Strugi Dobieszkowskiej.

Ponadto na terenie Miasta - Gminy Stryków zlokalizowanych jest 71 przydomowych oczyszczalni ścieków. Pozostałe gospodarstwa domowe w Mieście - Gminie Stryków odprowadzają ścieki do lokalnych zbiorników bezodpływowych.

Łączna ilość ścieków odprowadzanych przez trzy największe oczyszczalnie ścieków do wód powierzchniowych w Mieście - Gminie Stryków wynosi 991 m³/d. Dane te przedstawia **Tabela 18**.

W 2002 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi skontrolował stan urządzeń oczyszczających ścieki w powiecie zgierskim. Kontroli poddano 13 oczyszczalni ścieków, w tym dwie z terenu Gminy Stryków (miejska oczyszczalnia w Strykowie oraz Oczyszczalnia Ścieków „Bratek” w Bratoszewicach). W żadnej z obu skontrolowanych oczyszczalni wskaźniki zanieczyszczeń nie przekraczały warunków pozwolenia wodnoprawnego.

Tabela 18 Wykaz oczyszczalni ścieków na terenie Miasta - Gminy Stryków wraz z ilością oczyszczanych w 2002 roku ścieków

L.p.	Nazwa zakładu	Ilość ścieków [m ³ /d]	Rodzaj oczyszczalni
1	Ośrodek OHP Dobieszków gm. Stryków	173 (2001 r.)	mechaniczno - biologiczna
2	Oczyszczalnia komunalna w Strykowie	698	mechaniczno - biologiczna
3	Osiedle Bratoszewice gm. Stryków	120	mechaniczno – biologiczna

Ponadto na terenie Miasta - Gminy Stryków istnieją instalacje oczyszczające ścieki w zakładach przemysłowych. Na terenie byłych Zakładów Chemicznych Organika „ARGON” zainstalowane są neutralizatory i zbiorniki uśredniające na odpływach z poszczególnych oddziałów produkcyjnych. Ścieki następnie odprowadzane są do Moszczenicy.

Na odpływie ścieków z Zakładów Produkcji Elementów Budowlanych zainstalowany jest osadnik Imhoffa, a oczyszczone ścieki odprowadzane są rowem do Moszczenicy.

W PPHU „GOSSO” w Cesarce, firmie produkującej i rozlewającej wina powstające ścieki wywożone są wozami asenizacyjnymi do oczyszczalni w Strykowie.

Starosta Zgierski wydał pozwolenie wodnoprawne na odprowadzanie wód deszczowych dla czterech firm znajdujących się na terenie Miasta - Gminy Stryków. Są to firmy: „Casino” Domy Towarowe, Stryków Sosnowiec – wody deszczowe odprowadzane do rowu, Stacja paliw Wysoki – odprowadzanie wód deszczowych do studni chłonnej w ilości 9,3 l/s, byłe Zakłady Farmaceutyczne „ARGON” Zakład W-1 w Strykowie – odprowadzanie wód deszczowych do istniejącego rowu w ilości 3581 l/s oraz Raben Logistic Baza Przeładunkowa w Tymiance – odprowadzanie wód deszczowych do rzeki Moszczenicy w ilości 1,6 m³/s.

4.8 Wody podziemne

Charakter wód podziemnych zależy przede wszystkim od rodzaju skał budujących daną warstwę wodonośną oraz od ułożenia względem siebie warstw przepuszczalnych i nieprzepuszczalnych. Wody podziemne obszaru Miasta - Gminy Stryków, mające znaczenie użytkowe, ściśle wiążą się z występującymi na tym terenie warstwami skalnymi: jurajskimi, trzeciorzędowymi i czwartorzędowymi.

Wody podziemne piętra jurajskiego występują w wapieniach i marglach górnourajskich. Nawiercono je na głębokości od 100 do 200 m p.p.t. Zwierciadło ma charakter subartezyjski i stabilizuje się na głębokości 12-15 m p.p.t.

Wody poziomu trzeciorzędowego występują w piaskach mioceńskich na głębokości 40-50 m p.p.t.

Czwartorzędowe piętro wodonośne stanowi w Mieście - Gminie Stryków zasadniczy eksploatacyjny poziom wodonośny. Warstwa ta dzieli się na dwa podstawowe poziomy wodonośne:

- poziom głębszy występujący w osadach fluwioglacjalnych i rzecznych – występuje pod gliną na głębokości 20-90 m p.p.t., jego zwierciadło jest napięte (wznios od 25 do 40 m). Występuje w okolicach Strykowa, Bratoszewic i Dobrej,

- poziom płytszy związany z piaskami i żwirami wodnolodowcowymi znajdującymi się pod gliną – zwierciadło lokalnie napięte (wznios do 30 m). Znajduje się na głębokości 3-10 m p.p.t. Występowanie poziomu stwierdzono w okolicach Dobrej i Niesułkowie.

Na podstawie opracowanej przez A. Kleczkowskiego mapy **Głównych Zbiorników Wód Podziemnych** (GZWP) można stwierdzić, że na terenie Miasta - Gminy Stryków znajdują się fragmenty trzech GZWP.

§ obejmujący cały obszar Gminy **zbiornik jurajsko – szczelinowo – krasowy**,

§ występujący w części zachodniej, południowej i centralnej obszaru Gminy **zbiornik czwartorzędowy – porowy**,

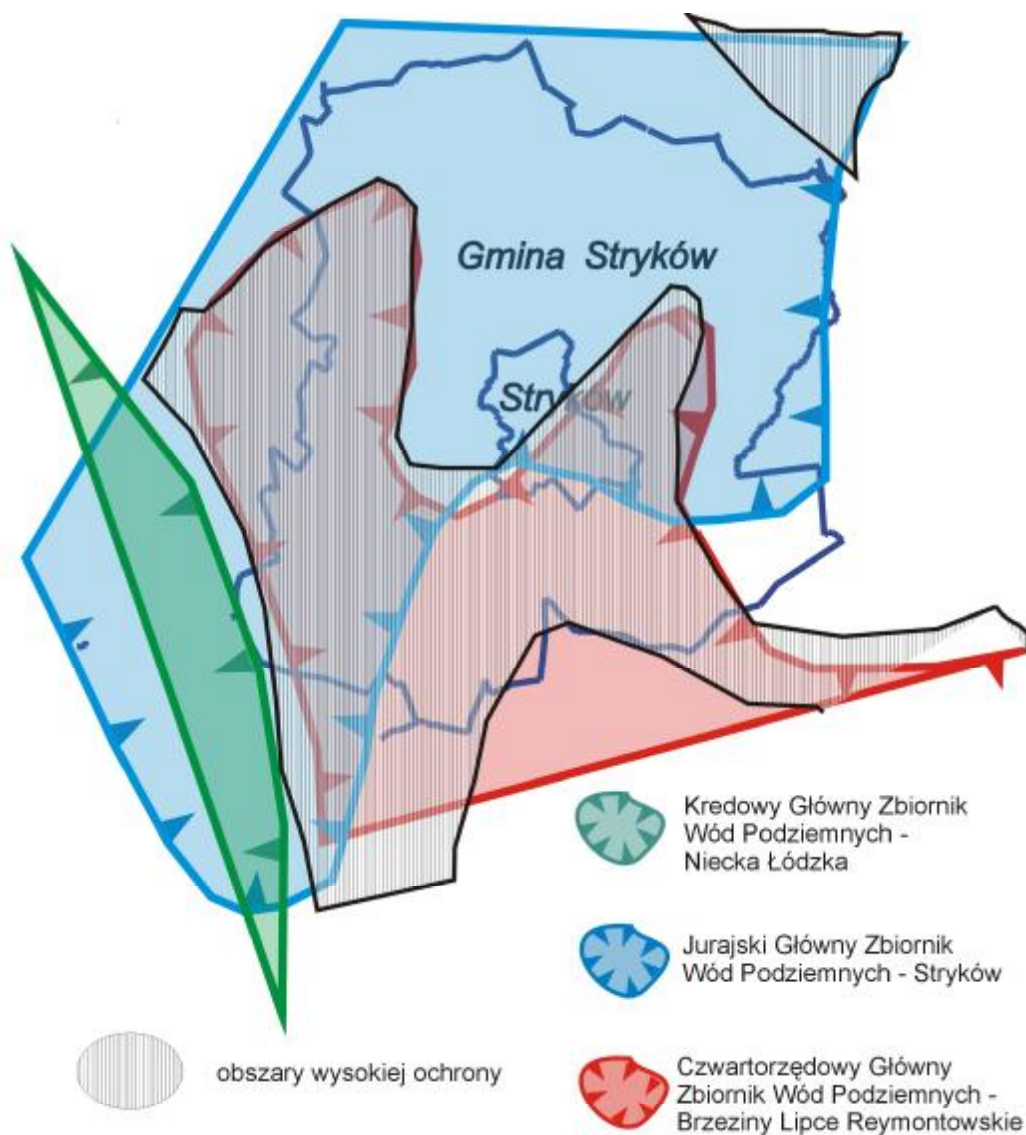
§ obejmujący swym zasięgiem południowo – zachodni skraj Gminy **zbiornik kredowo – szczelinowy i szczelinowo – porowy**.

Obszar występowania kredowego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych objęty jest najwyższą ochroną wód (obszar najwyższej ochrony – ONO), natomiast czwartorzędowy Główny Zbiornik Wód Podziemnych objęty jest strefą wysokiej ochrony (obszar wysokiej ochrony – OWO).

Rozmieszczenie Głównych Zbiorników Wód Podziemnych na terenie Miasta - Gminy Stryków obrazuje rysunek 7.

Wody podziemne występujące na terenie Miasta - Gminy Stryków kontrolowane są pod kątem jakości w ramach regionalnego monitoringu wód podziemnych. Na terenie Gminy w 2001 roku przebadano wody z 2 ujęć wód podziemnych, natomiast w roku 2002 z 4 ujęć. Wyniki badań przedstawia **Tabela 19**

Rys. 7 Główne zbiorniki wód podziemnych występujące na terenie Miasta Gminy Stryków

Tabela 19 Klasyfikacja jakości wód podziemnych przeprowadzona w ramach regionalnego monitoringu wód podziemnych na terenie Miasta - Gminy Stryków w latach 2001 - 2002

Nr otworu badawczego	Lokalizacja otworu badawczego	Typ warstwy wodonośnej	Stratygrafia	Klasyfikacja wód
Rok 2001				
14	Stryków – byłe Zakłady Chemiczne „Argon” ul. Podlipie	W	J	II
15	Smolice – Gospodarstwo Hodowli Zwierząt Futerkowych	W	K ₂	II
Rok 2002				
14	Stryków – byłe Zakłady Chemiczne „Argon” ul. Podlipie	W	J	II
20	Stryków ul. Brzezińska st. H1	W	J ₂	II
21	Niesułków, st. 2	W	Q	Ib
22	Dobra, st. 3	W	Q	Ib

Ib – wody wysokiej jakości, nieznacznie zanieczyszczone o naturalnym chemizmie, odpowiadające wodom do celów pitnych i gospodarczych wymagających prostego uzdatniania.

II – wody średniej jakości o naturalnym chemizmie, jak i zmienione antropogenicznie, wymagające złożonego uzdatniania;

Przeprowadzona kontrola wskazuje na to, że wody podziemne w Mieście - Gminie Stryków charakteryzują się średnią jakością, zwłaszcza w Strykowie i na terenach położonych w sąsiedztwie Strykowa. Wody podziemne pochodzące z poziomów jurajskiego i kredowego również charakteryzują się średnią jakością, podczas gdy dobrą jakość mają wody z piętra czwartorzędowego. Jednakże ze względu na zbyt małą ilość przebadanych ujęć nie można tych wyników przenieść na ogół wód podziemnych Gminy.

4.9 Odpady

Gospodarka odpadami na terenie Miasta - Gminy Stryków dotychczas prowadzona była w oparciu o uchwalony przez Radę Gminy „Regulamin utrzymania porządku i czystości” oraz „Gminny program gospodarki odpadami komunalnymi stałymi – koncepcja utylizacji odpadów dla miasta-gminy Stryków” z roku 1999.

Ustawa o odpadach oraz ustawa Prawo ochrony środowiska obligują wójtów, burmistrzów oraz prezydentów gmin do sporządzenia „Planu gospodarki odpadami”, stanowiącego odrębne opracowanie będące integralną częścią „Programu Ochrony Środowiska”.

4.9.1 Odpady komunalne

W ciągu roku na terenie Miasta - Gminy Stryków wytwarzanych jest 3 500 Mg odpadów komunalnych. Objętość, jaką zajmują wyprodukowane w ciągu roku odpady komunalne, wynosi około 15 000 m³. Jednostkowy wskaźnik wytwarzanych odpadów komunalnych (ilość odpadów przypadająca na jednego mieszkańca Gminy) jest równa 292 kg/Mk/rok. Wskazuje to na dosyć dużą ilość produkowanych w Gminie odpadów komunalnych w porównaniu z pozostałymi gminami powiatu zgierskiego (średnio 244 kg/Mk/rok).

Zorganizowanym systemem zbiórki odpadów objęte jest 100 % ludności Miasta - Gminy Stryków. Zbiórką i wywozem odpadów komunalnych z terenu miasta oraz terenów wiejskich Gminy zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej w Strykowie. Do gromadzenia odpadów wykorzystywane są pojemniki o pojemności 110, 220 i 1100 l. Na terenie Miasta - Gminy Stryków selektywna zbiórka odpadów została wprowadzona.

Jak dotąd główną metodą zagospodarowania odpadów komunalnych w Mieście - Gminie Stryków, podobnie jak w całej Polsce, było składowanie. Odpady komunalne z terenu Gminy składowane były na funkcjonującym od 1985 roku składowisku odpadów zlokalizowanym w miejscowości Smolice.

Składowisko w Smolicach zajmuje powierzchnię 3,42 ha i jest składowiskiem typu podziemnego. Od roku 1985 na składowisku zdeponowano 149 700 m³ odpadów. Obecnie pojemność składowiska została praktycznie wyczerpana i od połowy roku 2003 odpady

komunalne z Miasta - Gminy Stryków wywożone są do Zakładu Utylizacji Odpadów w Zgierzu wykorzystującym przy unieszkodliwianiu odpadów proces fermentacji beztlenowej. Z końcem roku 2003 składowisko w Smolicach zostało zamknięte.

4.9.2 Odpady przemysłowe

Specyfika działalności gospodarczej prowadzonej na terenie Miasta - Gminy Stryków (transport, logistyka, przemysł spożywczy) decyduje o strukturze powstających na terenie Gminy odpadów przemysłowych.

Ustawa o odpadach zobowiązuje każdy podmiot prowadzący działalność powodującą powstawanie odpadów do uzgodnienia sposobu postępowania z nimi z oraz do zatwierdzenia programu gospodarki odpadami.

Na terenie Miasta - Gminy Stryków nie ma składowiska odpadów przemysłowych. Podmioty wytwarzające odpady przemysłowe z reguły zlecają zagospodarowanie odpadów specjalistycznym firmom spoza terenu Gminy.

W Mieście - Gminie Stryków nie zostały również zlokalizowane tzw. mogilniki czyli składowiska będące magazynami przeterminowanych środków ochrony roślin, opakowań po nich oraz innych chemikaliów.

4.9.3 Odpady niebezpieczne

Część odpadów przemysłowych ze względu na swój skład lub specyficzne własności stwarza szczególne zagrożenie dla środowiska. Odpady te określa się mianem odpadów niebezpiecznych, a gospodarka tymi odpadami objęta jest nadzorem poprzez nakaz selektywnego ich składowania, kierowania do wykorzystania bądź unieszkodliwienia oraz ograniczenie przemieszczania.

Wśród wytwarzanych w zakładach przemysłowych w Mieście - Gminie Stryków odpadów niebezpiecznych dominują szlamy z odwadniania olejów z separatorów oraz odpadowe oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe. Pozostałe odpady niebezpieczne powstające na terenie Gminy to zużyte akumulatory urządzenia zawierające niebezpieczne elementy oraz sorbenty,

tkaniny do wycierania. Ilości odpadów niebezpiecznych wytwarzanych przez poszczególne firmy w Mieście - Gminie Stryków przedstawia **Tabela 20**.

Tabela 20 Ilości odpadów przemysłowych wytwarzanych na terenie Miasta - Gminy Stryków na podstawie wydanych przez Wojewodę Łódzkiego decyzji dotyczących wytwarzania odpadów.

L.p.	Producent	Ilość odpadów w poszczególnych grupach [Mg/rok]						
		zużyte urządzenia zawierające niebezpieczne elementy inne niż 16 02 09	szlamy z odwadniania olejów w separatorach	sorbenty, tkaniny do wycierania	odpady zawierające ropę naftową lub jej produkty	odpadowe oleje siłnikowe, przekładniowe i smarowe	filtry olejowe	akumulatory (baterie i akumulatory ołowiane i niklowo-kadmowe)
1	Gospodarstwo Rolne S. Perdjon, K. Grzywacz Smolice nr 62	0,00075	-	-	-	-	-	-
2	Raben Logistics Sp.z o.o. Stacja Paliw Smolice ul. Ozorkowska	0,00125	0,8	0,03	0,02	-	-	-
3	PBDiM „ERBEDIM” Sp. z o.o. Piotrków Trybunalski ul. Żelazna 3, Oddział Nr 2 Wytwórnia Mas Bitumicznych Stryków, ul. Brzezińska 41	0,0025	-	0,01	-	0,43	0,01	0,25
4	PHU „GOSSO” Cesarka k/Strykowa	0,02	-	-	-	0,2	-	-
RAZEM		0,0245	0,8	0,04	0,02	0,63	0,01	0,25

4.10 Lasy

Lasy odgrywają ogromną rolę w kształtowaniu klimatu danego obszaru, wpływają na stan pozostałych elementów środowiska oraz stanowią przestrzeń życiową dla wielu organizmów.

W Mieście - Gminie Stryków lasy zajmują powierzchnię 1 815 ha. Stanowi to jedynie 11,4 % obszaru Gminy. Poziom zalesienia Gminy jest zatem bardzo niski. Lesistość Miasta - Gminy Stryków jest jedną z najniższych w powiecie zgierskim. Niższą lesistością w powiecie charakteryzuje się jedynie Gmina Głowno (10,1 %).

Również w porównaniu ze średnią lesistością powiatu zgierskiego (18,5 %) i województwa łódzkiego (20,5 %), które mają jedno z niższych wskaźników w Polsce (średnia lesistość Polski - 28,3 %), zalesienie Miasta - Gminy Stryków jest wyraźnie niższe.

Tabela 21 Struktura własności lasów w Mieście - Gminie Stryków

Powierzchnia lasów własności Skarbu Państwa [ha]			1477
Powierzchnia lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa [ha]	według ewidencji gruntów	Osób fizycznych	337
		Wspólnot gruntowych	-
		Spółdzielni	-
		Kościółów i zw. wyzn.	-
		Komunalne	1
		Razem	338
	według uproszczonego Planu Urządzenia Lasu	Osób fizycznych	337
		Wspólnot gruntowych	-
		Razem	337
	Powierzchnia lasów ogółem wg ewidencji gruntów [ha]		
% zalesienia			11,4

Większość lasów znajdujących się na terenie Miasta - Gminy Stryków (81,4 %) to lasy stanowiące własność Skarbu Państwa, będące w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego.

Na terenie Miasta - Gminy Stryków gospodarkę leśną w imieniu Skarbu Państwa prowadzą dwa nadleśnictwa pod nadzorem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi.

Są to: Nadleśnictwo Grotniki – na większej części obszaru Gminy (część północna, północno-wschodnia oraz południowo – zachodnia) oraz Nadleśnictwo Brzeziny – w części południowo-wschodniej Gminy. Pozostałe lasy (18,6 % ogólnej powierzchni zajmowanej przez lasy) należą w większości do osób fizycznych. Strukturę własności lasów w Mieście - Gminie Stryków przedstawia **Tabela 21**.

Zgodnie z kryteriami podziału kraju na krainy i dzielnice przyrodniczo-leśne lasy Miasta - Gminy Stryków położone są w VI Krainie Małopolskiej, dzielnicy I - wszej Łódzko-Opoczyńskiej.

Głównym gatunkiem lasotwórczym na terenie Miasta - Gminy Stryków jest sosna zajmująca jako gatunek panujący około 80 % powierzchni leśnej. Pozostałe gatunki drzew rosnących w lasach Miasta - Gminy Stryków to: dąb, brzoza i olsza, jodła, buk, świerk, lipa, klon i inne. Pod względem siedliskowym w nadleśnictwie przeważają siedliska lasów i lasów mieszanych, które zajmują około 60 % powierzchni ogólnej, pozostałe to siedliska borowe. Stosunkowo niewielką powierzchnię zajmują olsy. Ze strefą krawędziową Wzniesień Łódzkich związane są granice zasięgów geograficznego występowania ważnych gatunków drzew lasotwórczych: jodły pospolitej *Abies alba* (granica północna), klonu jawora *Acer pseudoplatanus* i buka zwyczajnego *Fagus sylvatica* (granica północno-wschodnia) oraz świerka pospolitego *Picea abies* proveniencji południowej (granica północna).

Główną funkcją, jaką pełnią lasy Miasta - Gminy Stryków jest funkcja glebo- i wodochronna.

4.11 Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Na terenie Miasta - Gminy Stryków zidentyfikowanymi, potencjalnymi sprawcami poważnych awarii przemysłowych są:

- stacja benzynowa „MELWOD” w Strykowie przy ul. Ozorkowskiej,
- stacja benzynowa CPN Nr 713 w Strykowie przy ul. Brzezińskiej,
- stacja paliw w Wyskokach 66,

- stacja paliw w Strykowie, ul. Batorego 25.

W obiektach tego typu znaczne zagrożenie toksyczne stwarzają przechowywane w zbiornikach produkty naftowe. Szczególnie niebezpieczne dla organizmów żywych są pary produktów naftowych, które przedostają się do atmosfery w wyniku wycieku. Wyciek produktów naftowych jest również niezwykle groźny ze względu na możliwość przeniknięcia ich do gleby, co skutkuje zanieczyszczeniem gruntu frakcjami ciężkimi – słabotnymi i może doprowadzić do zanieczyszczenia wód podziemnych.

Z prowadzonej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi bazy danych o zakładach posiadających na swoim terenie substancje niebezpieczne oraz z informacji Starostwa Powiatowego w Zgierzu wynika, że na terenie Miasta - Gminy Stryków nie występują inne zakłady przemysłowe, które mogłyby spowodować wystąpienie nadzwyczajnego zagrożenia środowiska.

Ustawa Prawo Ochrony Środowiska zobowiązuje kierownika zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku do zgłoszenia zakładu właściwemu organowi Państwowej Straży Pożarnej oraz przedłożenia temu samemu organowi sporządzonego programu zapobiegania poważnym awariom przemysłowym. Program ten powinien być równocześnie przekazany wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska.

Na terenie Miasta - Gminy Stryków działania w zakresie ratownictwa chemicznego należą do zadań Jednostki Ratowniczo - Gaśniczej Państwowej Straży Pożarnej w Strykowie. Poważnym problemem pozostaje brak w jednostce wyspecjalizowanego i w pełni nowoczesnego pojazdu do prowadzenia działań ratowniczych. Kwestia ta jest wyjątkowo istotna ze względu na prowadzącą przez obszar Gminy trasę drogi krajowej nr 14 oraz budowę w najbliższym czasie na terenie Gminy odcinków autostrady A1 i A2, która zwiększy prawdopodobieństwo wystąpienia poważnego zagrożenia środowiska wywołanego kolizją lub awarią autocystern czy samochodów ciężarowych.

4.12 Informacja o środowisku i edukacja ekologiczna

Powodzenie wszelkich działań podejmowanych w celu poprawy aktualnego stanu środowiska zależy w dużej mierze od zaangażowania w nie ogółu społeczeństwa. Bez wsparcia ze strony mieszkańców danego terenu, które może nastąpić dopiero po zrozumieniu potrzeby zmian, podejmowane działania będą nieskuteczne a ich efekt krótkotrwały.

Dlatego tak konieczne jest zwiększanie świadomości ekologicznej społeczeństwa, przekazywanie wiedzy na temat wpływu człowieka na środowisko oraz umożliwienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku.

Dostęp do gromadzonych i przetwarzanych przez urzędy administracji publicznej danych o środowisku daje możliwość prowadzenia przez Władze Gminy konsultacji ze społeczeństwem podczas planowania inwestycji i przedsięwzięć wpływających na środowisko. W Urzędzie Miasta - Gminy Stryków zadania z zakresu udostępniania informacji o środowisku należą do obowiązków Wydziału Infrastruktury i Rolnictwa.

Gromadzeniem i udostępnianiem danych o środowisku w Mieście - Gminie Stryków poza organem samorządu terytorialnego zajmuje się Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Bratoszewicach, będący państwową jednostką budżetową. Głównym zadaniem Ośrodka jest doradztwo w zakresie rolnictwa, jednakże wiele z prowadzonych przez Ośrodek akcji informacyjno – edukacyjnych w sposób pośredni, jak i bezpośredni szerzy wiedzę ekologiczną wśród mieszkańców wsi.

Dużą rolę w zwiększaniu świadomości ekologicznej mieszkańców Miasta - Gminy Stryków odgrywa również Nadleśnictwo Grotniki. Jednostka ta, podlegająca Głównej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi, zobowiązana jest do prowadzenia edukacji leśnej, będącej istotnym elementem edukacji ekologicznej. Głównym adresatem prowadzonych przez Nadleśnictwo działań są dzieci i młodzież, dla których przygotowano szereg szkoleń o tematyce związanej z przyrodą i lasami.

Generalnie edukacja ekologiczna w Mieście - Gminie Stryków największym zasięgiem obejmuje najmłodszych mieszkańców Gminy. W Gminie znajduje się 6 szkół podstawowych – 2 w mieście Strykowie, 1 w Bratoszewicach, 1 w Niesułkowie, 1 w Dobrej i 1 w Koźlu. W roku 2002 do szkół podstawowych na terenie Gminy uczęszczało łącznie 823 uczniów, do szkół gimnazjalnych (2 placówki w Gminie) 393 uczniów. Ponadto w Mieście - Gminie Stryków znajduje się kształcący na poziomie szkolnictwa średniego technicznego i zawodowego Zespół Szkół Rolniczych w Bratoszewicach, w którym w roku 2002 uczyło się łącznie 324 uczniów.

W Mieście - Gminie Stryków uczniowie wszystkich szczebli kształcenia objęci są działaniami mającymi na celu propagowanie proekologicznego modelu konsumpcji oraz szerzenie wiedzy na temat zagrożeń i ochrony środowiska. Działania te prowadzone są w ramach zajęć programowych, jak również poprzez organizowanie szeregu akcji, konkursów, wycieczek i innych imprez o tematyce środowiskowej. Obchody Dnia Ziemi oraz Akcja Sprzątanie Świata co roku spotykają się z szerokim odzewem wśród dzieci i młodzieży.

Dużą rolę w zwiększaniu zainteresowania aktywnym działaniem na rzecz środowiska odgrywają funkcjonujące w szkołach koła i kluby ekologiczne oraz Liga Ochrony Przyrody. W Zespole Szkół Rolniczych młodzież samodzielnie prowadzi badania stanu zanieczyszczenia elementów środowiska, czego częstym rezultatem są interesujące prace dyplomowe z zakresu ekologii.

4.13 Wpływ planowanych autostrad A-1 i A-2 na elementy środowiska

Przez obszar Miasta - Gminy Stryków przebiegać będą trasy dwóch autostrad – autostrady A – 1 relacji Gdańsk – Katowice (Gorzyce) oraz A – 2 relacji Świecko – Września – Warszawa – Kukuryki. Będą to płatne autostrady powiązanie na terenie Miasta - Gminy Stryków z publiczną siecią drogową poprzez węzeł Stryków Północ (A-1) oraz Stryków II (A-2).

Autostrada A - 2 wkracza na teren Miasta - Gminy Stryków pomiędzy miejscowościami Jeziórek i Swędów, omija od północy miejscowość Sosnowiec Górny, a następnie od południa miasto Stryków i łączy się z autostradą A – 1 biegnącą z północy na południe.

Trasa autostrady A – 1 biegnie przez miejscowości Gozdów, Sadówka Nowa na północy oraz Wola Błędowa i Rokitnica w centrum obszaru Gminy. Następnie omija od wschodu miasto Stryków i biegnie przez miejscowości Anielin i Sierżnia do granicy z Gminą Brzeziny.

W trakcie budowy oraz późniejszej eksploatacji autostrad środowisko Miasta - Gminy Stryków zostanie poddane przekształceniom, szczególnie na obszarach lokalizacji autostrad oraz terenach położonych w ich bliskim sąsiedztwie, które mogą mieć trwałe skutki.

Strefy, które będą bezpośrednio i pośrednio narażone na przekształcenia wywołane realizacją tej inwestycji obejmują pas terenu o szerokości 1000 m (500 m po obu stronach osi autostrady) i długości około 25 km.

Trwała i nieodwracalna degradacja zasobów przyrodniczych (przede wszystkim gleb, surowców mineralnych, form rzeźby terenu, lasów) wystąpi na terenie zajmowanym przez pas drogowy (35 m po obu stronach od osi autostrady). Powierzchnia tego obszaru wynosi 1,75 km².

Przekształcenia takie jak skażenie gleb, wystąpienie niekorzystnych zmian w zasobach leśnych oraz deformacja form rzeźby terenu, mogą wystąpić w strefach o szerokości 30 m po obu stronach pasa drogowego. Na tym terenie prowadzone będą również roboty przy budowie autostrad, co może doprowadzić do negatywnych przeobrażeń elementów środowiska w tej strefie.

Na pośrednie oddziaływanie autostrad, skutkujące obniżeniem wartości przyrodniczych (zmniejszenie potencjału produkcyjnego gruntów rolnych i leśnych) narażone będą obszary obejmujące 465 m po obu stronach pasa drogowego. Jest to obszar o powierzchni 11,625 km².

Poza przekształceniem środowiska naturalnego, jakie wystąpi w wyniku budowy oraz użytkowania autostrad, realizacja autostrad wpłynie negatywnie na produkcję rolniczą na terenie Gminy. Emisja spalin oraz pyłów powstających w transporcie samochodowym spowoduje wprowadzenie ograniczeń w użytkowaniu gruntów położonych w sąsiedztwie autostrad. Zasolenie wód spływających z autostrady oraz zmiana stosunków wodnych wzdłuż autostrady wpłynie natomiast na obniżenie plonowania roślin. Rezultatem będzie obniżenie potencjału produkcyjnego gruntów zwłaszcza w obrębie pasów terenu o szerokości 30 m każdy,

znajdujących się po obu stronach autostrady, które będą .strefami szczególnego oddziaływania autostrad na gleby i uprawy.

Na obszarach tych powinna nastąpić zmiana w strukturze upraw na rzecz roślin przemysłowych oraz ozdobnych, a dochód z gruntów może obniżyć się 2 – 10 krotnie.

Na terenie Miasta - Gminy Stryków trasa autostrad A-1 i A-2 nie przebiega przez żadne większe zbiorowisko leśne.

Równoleżnikowy przebieg trasy planowanych autostrad istotnie koliduje z układem sieci hydrograficznej na terenie Miasta - Gminy Stryków. Wiele cieków stanowiących korytarze ekologiczne, zostaje przeciętych pasem autostrad, co uniemożliwia migrację zwierząt oraz ogranicza wzrost bioróżnorodności na danym terenie. Dlatego tak ważne jest zapewnienie bezkolizyjnych przejść pod autostradami oraz przepustów dla zachowania naturalnych przepływów wód.

W Mieście - Gminie Stryków wiele terenów o urozmaiconej rzeźbie stwarza potencjalne zagrożenie namywania oraz nawiewania ze stoków mas ziemnych i śniegu na pasy autostrady. Procesom ożywionej erozji wodnej oraz wietrznej należy przeciwdziałać zadrzewiając i zadarniając te obszary.

W strefie oddziaływania uciążliwego autostrad A-1 i A-2 w Mieście - Gminie Stryków znalazły się następujące struktury zabudowy: Swędów, Zelgoszcz, Stryków, Rokitnica, Sierźnia, Anielin, Brzedza, Wola Błędowa, Pludwiny, Sadówka, Gozdów. W celu minimalizacji uciążliwości autostrady, w miejscowościach tych konieczne jest zrealizowanie ekranów akustycznych wraz ze strefami zieleni izolacyjnej.

Szczególnie zagrożone negatywnym oddziaływaniem autostrad będą rejony znajdujące się wzdłuż trasy autostrady A-2 od zachodniej granicy Miasta - Gminy Stryków do węzła Stryków II. Ocena oddziaływania na środowisko autostrady A-2 wykazała brak możliwości dotrzymania standardów jakości środowiska w zakresie ochrony akustycznej na tym terenie, mimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych. Dlatego też Rozporządzeniem nr 2/2003 Wojewody Łódzkiego z dnia 12 lutego 2003 r.

utworzono obszar ograniczonego użytkowania dla projektowanej autostrady A-2 od węzła "Emilia" w km 342+900 do węzła "Stryków II" w km 361+000. Obszar ten obejmuje tereny zlokalizowane w sąsiedztwie autostrady poza jej liniami rozgraniczającymi, na których nie będą dotrzymane dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku określone w przepisach szczególnych. Granice tego obszaru stanowi obwiednia izolacji 50dB(A) dla pory nocnej. Na terenie obszaru ograniczonego użytkowania bez względu na obecną funkcję terenów oraz zapisy w miejscowych ogólnych planach zagospodarowania przestrzennego rozporządzenie ustala całkowity zakaz lokalizacji nowych obiektów oraz rozbudowy, nadbudowy i odbudowy następujących obiektów:

- 1) położonych na terenach o funkcjach chronionych;
- 2) przemysłowych i usługowych, których funkcjonowanie może zwiększyć poziom hałasu w środowisku na terenie obszaru ograniczonego użytkowania.

5 Program działań

„Gminny Program Ochrony Środowiska dla Miasta - Gminy Stryków” jest dokumentem programowym, którego celem jest wskazanie działań, jakie należy podjąć na terenie Gminy, aby rozwój Gminy następował zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Równoważenie różnych dziedzin życia w Gminie pozwala lepiej wykorzystać szanse rozwoju gospodarczego, zapewnia bezpieczeństwo ekologiczne, co w rezultacie prowadzi do poprawy jakości życia obecnych jak i przyszłych mieszkańców Gminy.

Wybór priorytetowych działań wynika z:

- zadań obligatoryjnych nałożonych na samorząd gminny przez polskie ustawodawstwo (obowiązujące akty prawne oraz „Polityce Ekologicznej Państwa na lata 2003–2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007–2010”,
- bezpośrednich zagrożeń środowiska zdiagnozowanych w analizie aktualnego stanu środowiska,

- strategii rozwojowych Miasta - Gminy Stryków – „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta – Gminy Stryków” przyjęte w 1999 r.,
- zatwierdzonego przez Sejmik Województwa Łódzkiego „Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Łódzkiego” oraz zatwierdzonego przez Radę Powiatu Zgierskiego „Powiatowego Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zgierskiego”.

W świetle tych założeń w Mieście - Gminie Stryków zidentyfikowano następujące priorytetowe cele długookresowe:

A – ochrona i zwiększanie bioróżnorodności,

B – ochrona gleb,

C – ochrona wód,

D – zagospodarowanie odpadów,

E – dalsza poprawa jakości powietrza,

F – ochrona przed hałasem,

G – bezpieczeństwo chemiczne na terenie Gminy,

H – wielokierunkowa gospodarka leśna,

I - edukacja ekologiczna.

Tabela 22 Priorytety ekologiczne

Cele główne	Cele szczegółowe	Działania		Wykonawcy/Adresaci działania
		krótkookresowe	długookresowe	
A – ochrona i zwiększanie bioróżnorodności	A1 - uwzględnienie aspektów ekologicznych w planowaniu przestrzennym,	A1.1 – uwzględnienie ustaleń planów ochrony parków i rezerwatów, ekofizjografii i inwentaryzacji przyrodniczych w opracowaniach planistycznych w celu ochrony tych terenów przed przeinwestowaniem		Samorząd gminny, potencjalni inwestorzy
	A2 - podniesienie walorów przyrodniczych i estetycznych Gminy,	A2.1 – rozwijanie i tworzenie nowych pasów zieleni śródpolnej, A2.2 – rozwój dostępnych publicznie terenów zielonych		A2.1 - Samorząd gminny, rolnicy, WODR Bratoszewice A2.2 - Samorząd gminny, mieszkańcy Gminy
	A3 - podniesienie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej Gminy	A3.1 – stworzenie przyrodniczych ścieżek rekreacyjnych i edukacyjnych, A3.2 – rozwój infrastruktury turystycznej pozwalającej na korzystanie z zasobów przyrody w sposób nie prowadzący do ich degradacji		A3.1. Samorząd gminny, Nadleśnictwa Grotniki i Brzeziny A3.2 – Samorząd gminny, Nadleśnictwa Grotniki i Brzeziny
	A4 - przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej Gminy		A4.1 – rozpoznanie terenu Gminy pod kątem ustanowienia nowych użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych oraz parków wiejskich.	Samorząd gminny, właściciele gruntów rolnych

Cele główne	Cele szczegółowe	Działania		Wykonawcy/Adresaci działań
		krótkookresowe	długookresowe	
B – ochrona gleb	B1 - zapobieganie skażeniu i degradacji gleb użytkowanych rolniczo	<p>B1.1 – kształtowanie i wdrażanie instrumentów służących ekologizacji polityki rolnej (programy rolno-środowiskowe),</p> <p>B1.2 – propagowanie wśród rolników Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej,</p> <p>B1.3 – budowa płyt obornikowych i zbiorników na gnojówkę i gnojownicę</p>		<p>B1.1 - Samorząd gminny, rolnicy, WODR Bratoszewice Samorząd gminny, rolnicy,</p> <p>B1.2 - WODR Bratoszewice</p> <p>B1.3 - Samorząd gminny, rolnicy</p>
	B2 - zapobieganie skażeniu i degradacji gleb przy trasach komunikacyjnych	<p>B2.1 – identyfikacja obszarów i skali komunikacyjnego zanieczyszczenia gleb,</p> <p>B2.2 – określenie zanieczyszczeń gleb na terenach lokalizacji autostrad A1 i A2 w celu ustalenia stanu gleb przed rozpoczęciem inwestycji</p>		<p>B2.1 - Samorząd gminny, WIOŚ, Stacja Chemiczno Rolnicza w Łodzi</p> <p>B2.2 - Samorząd gminny, WIOŚ, Stacja Chemiczno Rolnicza w Łodzi</p>

Cele główne	Cele szczegółowe	Działania		Wykonawcy/Adresaci działań
		krótkookresowe	długookresowe	
C – ochrona wód,	C1 – poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,	C1.1 -zapobieganie skażeniu wód poprzez budowę płyt obornikowych i zbiorników na gnojówkę i gnojowicę oraz propagowanie wśród rolników Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej,	C1.4 -rozbudowa oczyszczalni ścieków w Strykowie, Bratoszowicach i Dobieszkowie;	C1.1 – samorząd gminny, rolnicy, WODR Bratoszewice C1.4 – samorząd gminny, Zakład Usług Komunalnych w Strykowie, Ośrodek OHP Dobieszków, Osiedle Bratoszewice.
		C1.2 -kontrola gospodarki ściekowej prowadzonej w gospodarstwach domowych nie podłączonych do zbiorczej kanalizacji sanitarnej,	C1.5 -budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach nieobjętych budową zbiorczej sieci kanalizacyjnej	C1.2 samorząd gminny C1.5 samorząd gminny, gospodarstwa domowe na terenach, gdzie nieuzasadniona jest budowa zbiorczej kanalizacji sanitarnej
		C1.3 - poprawa jakości wód Moszczenicy i Mrożycy poprzez utworzenie celowego związku międzygminnego	C1.6 -rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy;	C1.3 – samorząd gminny, sąsiednie gminy (Miasto Głowno, Gmina Głowno, Gmina Zgierz, Gmina Nowosolna, C 1.6 samorząd gminny, Zakład Usług Komunalnych w Strykowie, indywidualni odbiorcy

Cele główne	Cele szczegółowe	Działania		Wykonawcy/Adresaci działań
		krótkookresowe	długookresowe	
C – ochrona wód	C2 - zapobieganie deficytom wody,	C2.1 - konserwacja sieci melioracyjnej na terenie Gminy	C2.2 -zwiększenie zasobów wodnych Gminy poprzez budowę zbiorników małej retencji oraz zalesienie nieużytków i słabych jakościowo gruntów,	C2.1-podmioty odpowiedzialne za konserwację urządzeń melioracyjnych ,rolnicy' C2.2- władze regionalne odpowiedzialne za gospodarkę wodną
	C3 - racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi,		C3.1 -wprowadzenie w zakładach przemysłowych nowoczesnych technologii zapewniających racjonalne i oszczędne wykorzystanie wody (najlepsze dostępne techniki – BAT),	zakłady przemysłowe
			C3.2-ograniczenie poboru wód podziemnych przez przemysł	zakłady przemysłowe
			C3.3 -podjęcie działań edukacyjnych w zakresie racjonalnego zużycia wody w gospodarstwach domowych	samorząd gminny, szkoły, organizacje pozarządowe
C4 - zapewnienie mieszkańcom Gminy zaopatrzenia w wodę dobrej jakości.	C4.1 - budowa stacji uzdatniania wody w Zelgoszczy.		Samorząd gminny, sołectwo Zelgoszcz, Swędów, Smolice, Anielin	

Cele główne	Cele szczegółowe	Działania		Wykonawcy/Adresaci działań
		krótkookresowe	długookresowe	
D-zagospodarowanie odpadów,	Cele i zadania zawarte są w Planie Gospodarki Odpadami dla Miasta - Gminy Stryków			
E – dalsza poprawa jakości powietrza,	E1 – ograniczenie emisji gazów i pyłów z lokalnych kotłowni,	E1.1 - szczegółowe rozpoznanie i ewidencjonowanie sposobu ogrzewania indywidualnych gospodarstw domowych,	E1.5 - rozbudowa sieci gazowej w Gminie w ramach Międzywojewódzkiego Komunalnego Związku Gmin ds. Gazyfikacji z siedzibą w Strykowie,	E1.1 – samorząd gminny, indywidualni użytkownicy instalacji grzewczych, E1.5 – członkowie Międzywojewódzkiego związku, mieszkańcy Gminy
		E1.2 - propagowanie wśród mieszkańców alternatywnych źródeł energii,	E1.6 - zorganizowanie zaplecza organizacyjnego dla indywidualnych producentów biomasy,	E1.2 – samorząd gminny,
		E1.3 – szerzenie wśród mieszkańców Gminy zasad poszanowania energii		E1.6 – samorząd gminny
		E1.4 - działania edukacyjne na rzecz zmiany nośnika energii używanego w celach grzewczych w indywidualnych gospodarstwach domowych,		E1.3 – samorząd gminny, szkoły, organizacje pozarządowe
				samorząd gminny
	E2 - ograniczenie emisji gazów i pyłów ze źródeł komunikacyjnych	E2.1 - rozpoznanie wielkości emisji pochodzenia komunikacyjnego wzdłuż trasy drogi krajowej nr 71 oraz obszarów lokalizacji autostrad A1 i A2.	E2.2 -budowa obwodnicy miasta Strykowa	E2.1 – samorząd gminny WIOŚ, E2.2 - GDDiM

Cele główne	Cele szczegółowe	Działania		Wykonawcy/Adresaci działań
		krótkookresowe	długookresowe	
F – ochrona przed hałasem,	F1 - obniżenie natężenia hałasu do wartości dopuszczalnych, określonych w przepisach ochrony środowiska	F1.1 - szczegółowe rozpoznanie i zaewidencjonowanie źródeł hałasu,	F1.4 -budowa obwodnicy miasta Strykowa.	F1.1 - samorząd gminny
		F1.2 - realizacja działań zmniejszających uciążliwość hałasu na terenach, gdzie przekroczone są wartości dopuszczalne (ekrany akustyczne, zieleń izolacyjna		F1.2 – samorząd gminny, mieszkańcy terenów położonych w pobliżu tras komunikacyjnych, F1.4 – GDDiM
		F1.3 - rygorystyczne przestrzeganie zapisów dotyczących obszaru ograniczonego użytkowania utworzonego wzdłuż przyszłej trasy autostrady A2,	Samorząd gminny, przedsiębiorcy	
G – bezpieczeństwo chemiczne na terenie Gminy,	G1 -zapobieganie wystąpieniu poważnej awarii oraz minimalizacja skutków	G1.1 - uzyskanie informacji o poziomie zagrożenia poważną awarią na terenie Gminy oraz planach przeciwdziałania,		Samorząd gminny, Komendant Państwowej Straży Pożarnej
		G1.2 -uzyskanie informacji na temat postępowania w razie awarii komunikacyjnej na drodze krajowej nr 71 a przyszłości na autostradach A1 i A2		Samorząd gminny, Komendant Państwowej Straży Pożarnej

Cele główne	Cele szczegółowe	Działania		Wykonawcy/Adresaci działań	
		krótkookresowe	długookresowe		
H – wielokierunkowa gospodarka leśna,	H1 -zwiększenie powierzchni zajmowanych przez lasy zgodnie z zaleceniami wojewódzkiego oraz krajowego programu zwiększenia lesistości	H1.1 - identyfikacja gruntów i nieużytków do zalesienia		Samorząd gminny, WODR Bratoszewice, rolnicy	
		H1.2 - zapewnienie ochrony lasów przed wyłączeniem z użytkowania leśnego		Samorząd gminny, Nadleśnictwa Grotniki i Brzeziny	
		H1.3 - zwiększanie świadomości społecznej w zakresie znaczenia trwałej i zrównoważonej gospodarki leśnej dla		Nadleśnictwa Grotniki i Brzeziny, szkoły	
	H2 -przywrócenie charakterystycznej dla danych warunków siedliskowych struktury gatunkowej drzewostanów,		H2.1 - kontynuowanie programu przebudowy drzewostanów zmienionych lub silnie uszkodzonych przez zanieczyszczenia powietrza;		Nadleśnictwa Grotniki i Brzeziny
			H2.2 - przebudowa lasów jednogatunkowych na mieszane oraz zwiększanie różnorodności biologicznej		Nadleśnictwa Grotniki i Brzeziny

Cele główne	Cele szczegółowe	Działania		Wykonawcy/Adresaci działań
		krótkookresowe	długookresowe	
I - edukacja ekologiczna	I1 - wzrost świadomości ekologicznej wszystkich grup społeczeństwa mający na celu wykształcenie nawyków dbałości o stan środowiska i oszczędnego korzystania z jego zasobów;	I1.1 - opracowanie oraz wdrożenie gminnego programu edukacji ekologicznej,		Samorząd gminny, szkoły, organizacje pozarządowe
	I2 - upowszechnianie informacji na temat stanu środowiska na terenie Gminy oraz działań prowadzących do jego poprawy	I2.1 - stworzenie systemu upowszechniania informacji o stanie środowiska i działaniach podejmowanych na jego rzecz,		Samorząd gminny
		I2.2 - szerokie rozpowszechnienie (m.in. przez Internet) zapisów Programu Ochrony Środowiska oraz Planu Gospodarki Odpadami,		Samorząd gminny
	I3 - zwiększenie potencjału kadrowego do realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska	I3.1 - bieżące szkolenia pracowników Urzędu Miasta – Gminy oraz jednostek zależnych w zakresie realizacji zadań związanych z ochroną środowiska, I3.2 - zaplanowanie potrzeb kadrowych związanych z wdrażaniem zapisów Programu Ochrony Środowiska oraz Planu Gospodarki Odpadami		Samorząd gminny
	I4 - zwiększenie udziału społeczności lokalnej w działaniach na rzecz ochrony środowiska	I 4.1 opracowanie planu współpracy z przedstawicielami lokalnego biznesu na rzecz zachowania zrównoważonego rozwoju na terenie Gminy		Samorząd gminny, lokalni przedsiębiorcy
		I 4.2 - stworzenie zasad udziału wolontariuszy w pracach związanych z utrzymaniem porządku i czystości w Gminie		Samorząd gminny

6 Realizacja programu

Program Ochrony Środowiska jest dokumentem o charakterze strategicznym. Pełni szczególną rolę w zarządzaniu środowiskiem. Z jednej strony stanowi instrument realizacji polityki ekologicznej państwa, z drugiej strony poprzez przyjęcie w formie uchwały Rady Miasta staje się prawem miejscowym. Zapisy Programu Ochrony Środowiska muszą pozostawać w ścisłym związku z planem zagospodarowania przestrzennego gminy oraz znaleźć odzwierciedlenie w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania oraz decyzjach związanych z realizacją przedsięwzięć w zakresie gospodarki wodno – ściekowej, gospodarki odpadami i rozwojem terenów zielonych.

Realizacja strategii ochrony środowiska wymaga skoordynowanej współpracy między wszystkimi instytucjami i jednostkami zaangażowanymi w sprawy ochrony środowiska jak również umiejętnego stosowania różnych instrumentów pomocnych w zarządzaniu ochroną środowiska.

Wdrożenie niektórych działań, w znacznej mierze zależy od umiejętnego stosowania instrumentów polityki ekologicznej oraz współpracy Władz Gminy ze Starostą, Wojewodą (jako przedstawicielem administracji rządowej w województwie), Marszałkiem, sąsiednimi gminami/powiatami, podmiotami gospodarczymi, instytucjami finansowymi, organizacjami pozarządowymi, itd. Poszczególne jednostki, mając swobodę działania w ramach posiadanych kompetencji i zgodnie z obowiązującym prawem, powinny uczestniczyć w realizacji Programu Ochrony Środowiska poprzez ścisłą współpracę i wspólne ponoszenie kosztów wdrażania programu. Mówiąc o współpracy należy także pamiętać o współpracy wewnętrznej tzn. pomiędzy poszczególnymi Wydziałami Urzędu Miasta - Gminy Stryków.

Zarządzanie ochroną środowiska w znacznej mierze realizowane będzie poprzez Program Ochrony Środowiska. Również w tym zakresie konieczna jest współpraca z wieloma instytucjami. Wyniki monitoringu jakości środowiska będą podstawą do ewentualnego uaktualniania polityki ochrony środowiska.

Obecnie wszelkie działania na rzecz ochrony środowiska realizowane są przy pomocy instrumentów, głównie prawnych i finansowych. Również wdrażanie i egzekwowanie niniejszego "Gminnego Programu Ochrony Środowiska dla Miasta - Gminy Stryków" będzie przebiegało z wykorzystaniem instrumentów prawnych i finansowych. Ponadto duża uwaga będzie zwrócona na instrumenty społeczne i strukturalne. Preferowane będą dobrowolne działania podejmowane przez grupy zadaniowe przy stymulacyjnej roli Władz Gminy.

Możliwości korzystania przez Gminę z instrumentów są w ścisłym związku z kompetencjami jakie posiadają organy gminy (Rada Gminy i Burmistrz).

6.1 Instrumenty prawne

Rozpoczęta z dniem 1 stycznia 1999 roku reforma ustrojowa państwa wprowadziła trójstopniowy system działania samorządu terytorialnego:

województwo, powiat (także miasto na prawach powiatu) oraz gmina (także miejska).

Poniżej przedstawiono niektóre kompetencje i zadania Burmistrza oraz Rady Gminy w odniesieniu do Miasta - Gminy Stryków, wynikające z następujących aktów prawnych:

- Ustawy z dnia 27.04.2001 r. "Prawo ochrony Środowiska" (Dz. U. Nr 62/2001, poz. 627 z późn zm.)
- Ustawy z dnia 27.04.2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62/2001, poz. 628 z późn zm.)
- Ustawy z dnia 16.10.1991r. o ochronie przyrody (Dz. U. 114/91, poz. 492 z późn. zm.)
- Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003r. (Dz. U. 80 poz. 717),
- Ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz.U. 115, poz. 1229 ze zm.).

6.1.1 Kompetencje Rady Gminy

- uchwalanie programu ochrony środowiska, (art. 18 ustawy Prawo ochrony środowiska),

- ustanowienie parków gminnych na terenie gminy, uchwała (art. 34a ustawy o ochronie przyrody),
- wprowadzanie obszarów chronionego krajobrazu oraz wprowadzanie ochrony w drodze uznania za: pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe na terenie gminy, jeżeli wojewoda nie wprowadził tych form (art. 34 ustawy o ochronie przyrody),
- uchwalanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (art. 20 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym),
- uchwalanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (art. 12 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym),
- ustanawianie ograniczeń co do czasu funkcjonowania instalacji lub korzystania z urządzeń, z których emitowany hałas może negatywnie oddziaływać na środowisko (art. 157 ustawy Prawo ochrony środowiska),
- zatwierdzenie planu przychodów i wydatków gminnego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, uchwała (art. 420 ustawy Prawo ochrony środowiska),
- uchwalanie szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku - gospodarka odpadami komunalnymi (art. 4 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach).

6.1.2 Kompetencje Burmistrza

- § zezwolenie na usunięcie drzew i krzewów, decyzja, (art. 47e ust. 2 ustawy o ochronie przyrody),
- § kontrola przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością tych organów (art. 379 ust. 1,2,3 ustawy Prawo ochrony środowiska),
- § występowanie w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska (art. 379 ust. 4 ustawy Prawo ochrony środowiska),

- § wystąpienie do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli organy te stwierdzą naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić, przekazując dokumentację sprawy (art. 379 ust. 5 ustawy Prawo ochrony środowiska),
- § nałożenie na prowadzącego instalację lub użytkownika urządzenia obowiązku prowadzenia w określonym czasie pomiarów wielkości emisji wykraczających poza obowiązki, o których mowa w art. 147 ust. 1, 2 i 4 lub określone w trybie art. 56 ust. 1 pkt 1, jeżeli z przeprowadzonej kontroli wynika, że nastąpiło przekroczenie standardów emisyjnych, decyzja (art. 150 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska),
- § ustalenie wymagań w zakresie ochrony środowiska dotyczących eksploatacji instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia, o ile uzasadniona jest koniecznością ochrony środowiska (art. 154 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska),
- § przyjmowanie wyników pomiarów, o których mowa w art. 149, 150 ustawy (art. 378 ust. 3 ustawy Prawo ochrony środowiska),
- § przyjmowanie zgłoszeń instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia, a mogącej negatywnie oddziaływać na środowisko (art. 378 ust. 3 ustawy Prawo ochrony środowiska),
- § wydanie decyzji o warunkach zabudowy (art. 60 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym),
- § wydawanie decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu powiatowym i gminnym, a o znaczeniu krajowym i wojewódzkim po uzgodnieniu z marszałkiem województwa (art. 51 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym),

- § wydawanie opinii na temat programów gospodarki odpadami niebezpiecznymi zatwierdzanych przez Starostę lub Wojewodę (art. 19, ust. 4,5 ustawy o odpadach),
- § wydawanie opinii na temat podmiotu prowadzącego działalność w zakresie odzysku i unieszkodliwiania odpadów w celu wydania zezwolenia na taką działalność przez starostę lub wojewodę (art. 26, ust. 5,6 ustawy o odpadach),
- § wydawanie opinii w sprawie zezwolenia na prowadzenia działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów wydawanego przez starostę (art. 28, ust. 2 ustawy o odpadach),
- § nakazanie w drodze decyzji posiadaczowi odpadów usunięcie odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania wskazując sposób wykonania decyzji (art. 34 ustawy o odpadach).

6.1.3 Pozwolenia

W systemie polskiego prawa ochrony środowiska, dość szeroko korzysta się z instrumentów nakazowych, przede wszystkim w formie różnorodnych decyzji administracyjnych. Wśród nich wyróżnić można jako najważniejsze tzw. "pozwolenia ekologiczne", które w rzeczywistości przybierają różne nazwy (np. decyzje, pozwolenia, uzgodnienia, zezwolenia).

Jak przedstawiono wyżej kompetencje organów gminy w zakresie wydawania decyzji dotyczą głównie:

- odpadów,
- zagospodarowania przestrzennego.

Z wszystkich dokumentów planistycznych tylko miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego mają rangę obowiązującego powszechnie przepisu prawa. Można powiedzieć, że wszelkie plany, strategie i programy formułowane na wszystkich szczeblach podziału kraju, mają tylko wtedy szansę realizacji, jeżeli znajdują odzwierciedlenie w konkretnym planie miejscowym zagospodarowania przestrzennego, a każda decyzja administracyjna sprzeczna z planem jest nieważna.

6.2 Instrumenty społeczne

6.2.1 Współpraca

Współpraca wielu partnerów włączonych w zagadnienia ochrony środowiska jest warunkiem koniecznym, aby ten program był wdrożony z sukcesem. Współpraca jest niezbędnym elementem dobrej organizacji procesu wdrażania programu. W ramach realizacji niniejszego programu szczególną uwagę należy zwrócić na:

- współpracę miasta z władzami administracyjnymi różnych poziomów; Łódzkim Urzędem Wojewódzkim w Łodzi, Samorządem Wojewódzkim, Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska w Łodzi, władzami Powiatu Zgierskiego oraz sąsiednich gmin,
- współpracę z grupami zadaniowymi (przemysł, turystyka, itd.) w celu wdrażania polityki zdefiniowanej w programie, a także dostosowywania jej do przyszłych wymagań. Bardzo ważna będzie współpraca z grupami reprezentującymi mieszkańców Gminy (np. młodzieżą szkolną, pozarządowymi organizacjami ekologicznymi), w celu uzyskania akceptacji podejmowanych działań oraz zaangażowania w nie mieszkańców (np. selektywna zbiórka odpadów),
- współpracę z instytucjami finansowymi w celu zorganizowania funduszy na realizację wybranych projektów.

6.2.2 Informacja i komunikowanie

Rzetelna informacja o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem są niezbędne dla sukcesu realizowanej edukacji ekologicznej. Strategia Programu Ochrony Środowiska dotycząca zagadnienia przekazywania informacji i wzajemnego porozumiewania się będzie realizowana poprzez wprowadzenie właściwego systemu współpracy z poszczególnymi partnerami, którzy muszą być świadomi swojej odpowiedzialności w zapewnieniu czystego środowiska, zapobieganiu problemom i ukierunkowaniu przyszłego rozwoju. Mieszkańcy będą informowani poprzez prasę lokalną,

specjalne biuletyny lub poprzez środki pośrednie, takie jak działalność pozarządowych organizacji ekologicznych.

6.2.3 Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna to różnorodne działania, które zmierzają do kształtowania świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków i codziennych postaw. To sposób, aby przygotować ludzi do realizacji zrównoważonego rozwoju. U podstaw skuteczności tych działań leży rzetelnie i przystępnie przekazywana wiedza o stanie środowiska. W społeczeństwie zaczyna istnieć coraz większa potrzeba posiadania takiej wiedzy. Władze Gminy winny włączyć się do działań związanych z edukacją ekologiczną: konkursów wiedzy ekologicznej, najpiękniejszy ogród/balkon, dofinansowywanie szkołom prenumeraty czasopism o tematyce ekologicznej. Powinny również dostrzegać również konieczność komunikowania się ze społeczeństwem przy podejmowaniu decyzji np. o działaniach inwestycyjnych. Edukacja i informacja z komunikacją są ze sobą ściśle powiązane, bowiem dobra i właściwa informacja potęguje proces edukacji. Z drugiej strony, w przypadku osiągnięcia właściwego poziomu edukacji, komunikacja z grupami zadaniowymi jest łatwiejsza, a przekazywane informacje przynoszą większe efekty.

Szkoły pełnią istotną rolę w edukacji społeczeństwa i władze miasta oczekują od nich szerszego włączenia w program zajęć lekcyjnych zagadnień i problemów ochrony środowiska, specyficznych dla miejsca zamieszkania.

6.3 Zarządzanie środowiskiem oraz kontrola realizacji Programu

6.3.1 Instrumenty zarządzania środowiskiem

Realizacja zrównoważonego rozwoju dokonywana jest według zasad polityki ekologicznej „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta - Gminy Stryków” oraz w oparciu o obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Dokumenty te wytyczają główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska.

Za realizację programu ochrony środowiska odpowiedzialne są Władze Gminy, które powinny wyznaczyć koordynatora wdrażania programu. Taką rolę, w imieniu Burmistrza, pełnić może właściwy dla spraw ochrony środowiska wydział Urzędu Gminy. Koordynator będzie współpracował ściśle z Burmistrzem i Radą Gminy, przedstawiając okresowe sprawozdania z realizacji programu.

Program będzie wdrażany przez wielu partnerów, wśród których należy wymienić:

- Podmioty wdrażające program: jednostki/organizacje biorące bezpośredni udział we wdrażaniu programu; poszczególne Wydziały i Referaty Urzędu Miasta - Gminy Stryków, organizacje pozarządowe, zakłady przemysłowe i podmioty gospodarcze, a także mieszkańcy miasta. Każdy z partnerów będzie informowany o postępach we wdrażaniu programu. Zostanie opracowany system informowania uczestników programu o postępach jego wdrażania (ulotki, spotkania, informacje w prasie lokalnej).
- Instytucje kontrolujące: WIOŚ w Łodzi, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie. Przepływ informacji między jednostkami kontrolującymi stan środowiska i przestrzeganie prawa a jednostkami bezpośrednio realizującymi program jest konieczny, bowiem zapewnia właściwy wybór priorytetów inwestycyjnych.
- Instytucje finansujące wdrażanie programu. Koordynator jako pełnomocnik władz miasta d/s wdrażania programu, będzie odpowiedzialny za rozeznanie możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania i za przygotowanie odpowiednich wniosków do instytucji finansujących zadania inwestycyjne.

6.3.2 Systemy zarządzania środowiskiem

Zarządzanie środowiskiem naturalnym na etapie wdrażania w Polsce przepisów Unii Europejskiej wiąże się z koniecznością spełnienia stosownych wymagań międzynarodowych i krajowych norm lub uzgodnień przez zainteresowane podmioty. Są to przede wszystkim:

- normy PN-EN-ISO 14001;

- normy związane z ISO,
- Rozporządzenia Rady Europy 761.2001.WE w sprawie możliwości dobrowolnego udziału organizacji w systemie zarządzania środowiskowego i przeglądów ekologicznych Wspólnoty (MAS),
- program „Odpowiedzialność i Troska” (będący polskim odpowiednikiem międzynarodowego programu „Responsible Care” realizowanego przez przedsiębiorstwa przemysłu chemicznego),
- Ruch Czystszej Produkcji.

Systemy zarządzania środowiskowego, tworzone zgodnie z zasadami określonymi w normach ISO 14000 i rozporządzeniu EMAS są najbardziej rozbudowane i towarzyszą im najbardziej rozwinięte procedury certyfikacji. Pewne formy certyfikacji tj. świadectwa funkcjonują także w ramach Ruchu Czystszej Produkcji, któremu patronuje Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT. Uczestnictwo w programie „Odpowiedzialność i Troska”, któremu patronuje Polska Izba Przemysłu Chemicznego, wymaga od producentów chemicznych podjęcia zobowiązania, iż będą oni przestrzegać zasad gwarantowanych, między innymi utrzymania na akceptowalnym poziomie ryzyka, jakie prowadzona przez nich działalność stwarza dla pracowników, klientów, społeczeństwa i środowiska.

Niezależnie od występujących różnic między wymienionymi formami działań, wszystkie one wymagają podjęcia znaczącego wysiłku organizacyjno-technicznego i finansowego, a wspólnym utrudnieniem dla ich dalszego rozwoju jest niedostatek możliwych do przeznaczenia na ten cel sił i środków, zwłaszcza w przypadku przedsiębiorstw małych i średnich (w działaniach tych uczestniczą jak dotąd przede wszystkim firmy duże, które z jednej strony dysponują odpowiednim potencjałem, a z drugiej muszą w szczególny sposób troszczyć się o sprostanie zmieniającym się warunkom konkurencji na rynku międzynarodowym).

Aby nadzieje związane z zarządzaniem środowiskowym mogły się urzeczywistnić konieczne jest pilne podjęcie działań w trzech podstawowych kierunkach:

- skutecznego promowania wymienionych systemów zarządzania środowiskowego, zwłaszcza wśród małych i średnich przedsiębiorstw, co może również wymagać udzielania tym przedsiębiorstwom, z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z zasad udzielania pomocy publicznej, ewentualnego wsparcia finansowego w tym zakresie;
- zwracania większej uwagi przez podmioty wdrażające systemy oraz przez jednostki weryfikujące i certyfikujące na spełnianie tych wymagań systemowych, które dotyczą uzyskiwania ciągłej poprawy w zakresie oddziaływania organizacji na środowisko (a nie tylko tych, które odnoszą się do zidentyfikowania istotnych problemów środowiskowych, wypracowania i wdrożenia odpowiednich procedur postępowania oraz prowadzenia w ramach systemu wymaganej dokumentacji);
- stworzenia odpowiednich warunków prawno-instytucjonalnych dla praktycznej realizacji i stosowania w Polsce przepisów rozporządzenia EMAS, które z chwilą przystąpienia do Unii Europejskiej staną się dla naszego kraju obowiązujące.

6.3.3 Monitoring jakości środowiska i polityki ekologicznej

Monitoring jakości środowiska zasadniczo realizowany jest w ramach państwowego monitoringu środowiska przez Państwową Inspekcję Ochrony Środowiska. Bazy danych prowadzone są przez urzędy marszałkowskie.

Nie wyklucza to tworzenia baz danych zawierających informacje o ilości i rodzaju wytwarzanych odpadów oraz instalacjach do ich odzysku czy unieszkodliwiania na szczeblu gminy.

Obok działań kontrolnych do głównych zadań Inspekcji Ochrony Środowiska należy prowadzenie monitoringu poprzez wykonywanie pomiarów w ramach jednolitego, ogólnopolskiego systemu monitoringu środowiska.

Zadaniem tego systemu jest zbieranie i publikowanie informacji o:

- aktualnym stanie zanieczyszczenia poszczególnych komponentów środowiska,
- ładunkach zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska,
- dynamice antropogennych przemian środowiska przyrodniczego,
- przewidywanych skutkach użytkowania środowiska.

Uzyskane informacje są wykorzystywane przy podejmowaniu decyzji dotyczących funkcjonowania zarówno istniejących, jak i projektowanych zakładów przemysłowych. System monitoringu jest też pomocny w działaniach zmierzających do skutecznej ochrony zdrowia ludzi i środowiska przyrodniczego przed szkodliwymi następstwami działalności gospodarczej. Wszystkie te informacje — możliwie wiarygodne i dokładne — powinny być gromadzone w ośrodkach decyzyjnych.

6.3.3.1 Rola monitoringu

Monitoring dostarcza informacji, w oparciu o które można ocenić, czy stan środowiska ulega polepszeniu czy pogorszeniu, a także jest podstawą oceny efektywności wdrażania polityki środowiskowej. Rozróżniamy dwa rodzaje monitoringu: monitoring jakości środowiska i monitoring polityki ochrony środowiska.

Oczywiście obydwa rodzaje monitoringu są ze sobą ściśle powiązane, bowiem monitoring jakości środowiska jest wykorzystywany w definiowaniu polityki ochrony środowiska.

Głównym celem monitoringu jest zwiększenie efektywności polityki środowiskowej poprzez zbieranie, analizowanie i udostępnianie danych dotyczących jakości środowiska i zachodzących w nim zmian.

Monitoring jakości środowiska w Mieście - Gminie Stryków jest realizowany w ramach monitoringu krajowego i regionalnego województwa łódzkiego, jako część składowa monitoringu powiatu zgierskiego. Wyniki badań pozyskiwane w ramach realizacji monitoringu zostały wykorzystane do opracowania diagnozy stanu środowiska naturalnego Gminy, określenia trendów - co jest podstawą do zdefiniowania polityki ochrony środowiska w Gminie.

W okresie wdrażania niniejszego programu, dane uzyskiwane z monitoringu jakości środowiska będą pomocne przy aktualizacji programu ochrony środowiska.

Zgodnie z ww. celem najbardziej istotne dla poprawnej realizacji zadań z zakresu monitoringu będą następujące zagadnienia:

- § system monitoringu (kryteria, zakresy, cykliczność badań, unifikacja metod, sprzętu oraz interpretacji wyników),
- § system informacyjny (sposób informowania społeczeństwa, administracji samorządowej, rządowej, pozarządowych organizacji ekologicznych),
- § system weryfikacji polityki środowiskowej na podstawie wyników uzyskiwanych z systemu monitoringu jakości środowiska oraz we współpracy z lokalną społecznością.

Właściwe opracowanie i wdrożenie systemu monitoringu daje informacje o stanie środowiska, które są niezbędne do ustanowienia priorytetów ochrony środowiska, kontrolowania i egzekwowania wymogów prawa środowiskowego.

6.3.3.2 Państwowy Monitoring Ochrony Środowiska

Państwowy monitoring środowiska jest systemem pozyskiwania, gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji o środowisku.

Celem państwowego monitoringu środowiska jest systematyczne informowanie administracji rządowej, samorządowej, społeczeństwa o:

- § stanie środowiska w Polsce,
- § przyczynach zmian jakościowych zachodzących w środowisku,
- § występujących trendach jakości wszystkich komponentów środowiska,
- § ocenie skuteczności realizowanych ochrony środowiska na każdym szczeblu zarządzania,
- § dotrzymywaniu norm jakości środowiska oraz identyfikacji obszarów występowania przekroczeń,
- § powiązaniach przyczynowo skutkowych występujących pomiędzy emisją i imisją w celu określenia trendów zmian środowiska oraz przewidywanych prognoz przy uwzględnieniu wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego.

System umożliwia również realizację międzynarodowych zobowiązań w zakresie ochrony środowiska wynikających z podpisanych przez Polskę konwencji. Państwowy Monitoring

Środowiska jest realizowany w ramach sieci krajowej, regionalnej oraz lokalnych. Koordynowany jest z mocy ustawy przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska. Sieci krajowe i regionalne koordynowane są przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, zaś sieci lokalne przez Wojewódzkich Inspektorów Ochrony Środowiska, skoordynowanie działań pozwala na szerokie i wszechstronne wykorzystywanie badań.

Głównym zadaniem sieci krajowych jest śledzenie w skali kraju trendów jakości wszystkich komponentów dla potrzeb realizacji polityki ekologicznej państwa. W ramach sieci krajowej realizowane są również badania wynikające z zobowiązań międzynarodowych.

Dane są gromadzone centralnie i przetwarzane w instytucjach naukowo badawczych, które z ramienia Głównego Inspektora Ochrony Środowiska sprawują nadzór merytoryczny nad poszczególnymi podsystemami.

Sieci regionalne organizowane jako międzywojewódzkie lub wojewódzkie mają za zadanie dokumentowanie zmian zachodzących w środowisku w regionie lub województwie. Programy monitoringu regionalnego uwzględniają specyfikę regionu tzn. są ściśle powiązane z geografią, gospodarczą i ekologiczną charakterystyką obszaru. W praktyce organizacją monitoringu regionalnego środowiska naturalnego zajmują się wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska.

Sieci lokalne są tworzone w celu śledzenia wpływu na środowisko najbardziej szkodliwych źródeł punktowych lub obszarowych. Tworzone są głównie przez organy administracji samorządowej oraz podmioty gospodarcze oddziałujące na środowisko.

6.3.3.3 Monitoring Polityki Ochrony Środowiska

Monitoring polityki ochrony środowiska oznacza, że wdrażanie Programu Ochrony Środowiska w Mieście - Gminie Stryków będzie podlegało regularnej ocenie. Koordynator wdrażania programu będzie oceniał co dwa lata stopień wdrożenia "Gminnego Programu...". W latach 2005 - 2006, na bieżąco, będzie monitorowany postęp w zakresie wdrażania działań zdefiniowanych w "Programie", a pod koniec 2006 roku nastąpi ocena realizacji programu.

Wyniki oceny będą stanowiły wkład dla aktualizacji "Gminnego Programu...", w którym zostaną uściślone działania na lata 2007 - 2008. Ten cykl będzie się powtarzał co każde dwa lata, co zapewni uaktualnianie polityki ochrony środowiska (Programu Ochrony Środowiska): strategii krótkoterminowej co dwa lata i polityki długoterminowej co cztery lata.

Zatem, głównymi działaniami podejmowanymi w zakresie monitoringu polityki ochrony środowiska będzie:

- aktualizacja strategii krótkoterminowej i systematyczne przygotowywanie programów działań na rzecz ochrony środowiska,
- -aktualizacja długoterminowej polityki ochrony środowiska

6.4 Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych należą:

- opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska (za emisję zanieczyszczeń do powietrza oraz za składowanie odpadów w zależności od kategorii szkodliwości i ilości),
- opłaty za szczególne korzystanie z wód i urządzeń wodnych,
- kary ekologiczne,
- opłaty za usunięcie drzew lub krzewów,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska,
- opłaty eksploatacyjne za pozyskiwanie kopalin.

6.4.1 Opłaty i kary

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, podmioty korzystające ze środowiska ponoszą opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska. Opłaty są stosowane w odniesieniu do wszystkich zanieczyszczeń: wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, pobór wód, składowanie odpadów.

W przypadku, jeżeli zostaną przekroczone lub naruszone warunki korzystania ze środowiska określone w pozwoleniach / decyzjach, naliczane są administracyjne kary pieniężne.

Opłaty i kary zasilają fundusz ochrony środowiska, tj. NFOŚiGW, WFOŚiGW oraz fundusze powiatowe i gminne ściśle według zdefiniowanych zasad podziału.

W odniesieniu do Miasta - Gminy Stryków struktura udziału poszczególnych opłat (dochód gminnego funduszu) jest następująca:

- 50% wpływów za składowanie i magazynowanie odpadów na obszarze gminy,
- całość wpływów z opłat i kar z terenu gminy za usuwanie drzew i krzewów,
- 20% wpływów z opłat i kar za pozostałe rodzaje gospodarczego korzystania ze środowiska i dokonywania w nim zmian

Środki gminnego funduszu mogą być przeznaczone na:

- edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,
- wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej,
- urządzenie i utrzymywanie terenów zieleni, zakrzewień oraz parków,
- realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami,
- wspieranie działań przeciwdziałających zanieczyszczeniom,
- profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
- wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc dla wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- wspieranie ekologicznych form transportu,

- działania z zakresu wspierania rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody,
- inne zadania ustalone przez radę gminy, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

6.4.2 Pożyczki i dotacje z funduszy ochrony środowiska

Dotychczasowy system finansowania przedsięwzięć ekologicznych w Polsce oparty był na Narodowym, Wojewódzkich, Powiatowych i Gminnych Funduszach Ochrony Środowiska. Z chwilą wejścia Polski w struktury Unii Europejskiej decydujące znaczenie będą miały środki pochodzące z funduszy strukturalnych i funduszu spójności.

6.4.3 Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego(ZPORR)

Celem ZPORR jest tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską. W zakresie objętym niniejszym opracowaniem dofinansowane z tego funduszu mogą być projekty z następujących obszarów.

Działanie 1.1 Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego

Celem tego działania jest m.in.

- udostępnienie nowych i zwiększenie atrakcyjności istniejących terenów inwestycyjnych,
- polepszenie jakości funkcjonowania systemu transportu publicznego,
- poprawa bezpieczeństwa ruchu.

Warto zwrócić uwagę, że w ramach tego działania finansowane może być także tworzenie na terenach zurbanizowanych „zielonych stref izolacyjnych” wkomponowanych w infrastrukturę drogową oraz budowa ekranów akustycznych. Dla zabezpieczenia gleby przed

zanieczyszczeniem substancjami niebezpiecznymi mogą być również budowane systemy odprowadzania wody deszczowej.

Działanie 1.2. Infrastruktura ochrony środowiska

Podejmowanie działań w tym zakresie ma na celu ograniczenie ilości zanieczyszczeń przedostających się do powietrza, poprawę stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz poprawę zarządzania środowiskiem. W wyniku realizacji powyższych celów nastąpić powinna poprawa stanu środowiska naturalnego, polepszenie warunków życia mieszkańców i zostać stworzone korzystne warunki dla rozwoju przedsiębiorców działających zgodnie z zasadami poszanowania środowiska. Realizowane działania obejmą przede wszystkim projekty, których przedmiot stanowią budowa i modernizacja infrastruktury ochrony środowiska.

Zaopatrzenie w wodę, pobór wody i oczyszczanie ścieków

- budowa i modernizacja sieci wodociągowych,
- budowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnych i deszczowych,
- likwidacja niekontrolowanych zrzutów ścieków,
- budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody,
- budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków,
- budowa zbiorników umożliwiających pozyskanie wody pitnej.

Zapobieganie powodziom;

- regulacja cieków wodnych (pogłębianie, zapory, stabilizacja brzegów, prace remontowe w korytach rzecznych, itd.),
- tworzenie polderów,
- budowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych wraz z drogami dojazdowymi,
- budowa i modernizacja małych zbiorników retencyjnych i stopni wodnych w ramach tzw. „małej retencji”.

Wsparcie zarządzania ochroną środowiska

- opracowanie baz danych dotyczących lasów, jakości gleb, wód, powietrza,

- tworzenie systemów pomiaru zanieczyszczeń powietrza w miastach oraz systemów informowania mieszkańców o poziomie zanieczyszczeń powietrza,
- utworzenie sieci stacji kontrolnych i ostrzegawczych w zakresie jakości wód,
- tworzenie map terenów zalewowych,
- tworzenie systemów monitoringu środowiska, w tym reagowania na zagrożenia,
- tworzenie systemów informacji przeciwpowodziowej.

Zagospodarowanie odpadów:

- organizacja i wdrażanie systemów selektywnej zbiórki odpadów i recyklingu,
- wdrażanie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi (m.in. budowa sortowni, kompostowni, obiektów termicznej, termiczno-chemicznej i fizycznej (mechanicznej) utylizacji odpadów, budowa nowych, modernizacja istniejących i rekultywacja nieczynnych składowisk, likwidacja dzikich składowisk),
- budowa i modernizacja spalarni odpadów niebezpiecznych.

Poprawa jakości powietrza

- modernizacja i rozbudowa miejskich systemów ciepłowniczych oraz ich wyposażenie w instalacje ograniczające emisje zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza,
- przekształcenie istniejących systemów ogrzewania obiektów publicznych w systemy bardziej przyjazne dla środowiska, a w szczególności ograniczenie niskich emisji.

Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

- budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej do produkcji i przesyłu energii odnawialnej (energia wiatrowa, wodna, geotermalna, ogniwa słoneczne, biomasa).

Dofinansowanie z Funduszu:

75% kwalifikującego się kosztu,

50% kwalifikującego się kosztu w przypadku projektów generujących znaczny dochód netto.

6.4.4 Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Dofinansowuje zadania z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Dofinansowanie zadań inwestycyjnych udzielane przez Fundusz może wynosić do wysokości 75% nakładów na realizację zadania objętego wnioskiem.

Dofinansowanie może nastąpić poprzez udzielenie pożyczki lub dotacji.

Dofinansowanie przez Fundusz zadań inwestycyjnych obejmuje tylko nakłady na realizację obiektów, instalacji i urządzeń technologicznych. Fundusz udziela pożyczek stosując preferencyjne oprocentowanie w wysokości 0,2-0,7 stopy redyskonta weksli (wartość stopy redyskonta obowiązująca 1 stycznia roku, w którym zawarto umowę).

6.4.5 Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Jest największą instytucją finansującą przedsięwzięcia ochrony środowiska w Polsce. Celem działania Funduszu jest finansowe wspieranie przedsięwzięć o zasięgu ponadregionalnym i ogólnokrajowym. Środki Narodowego Funduszu stanowią około 25 % łącznych nakładów przeznaczonych na inwestycje w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego w naszym kraju.

Celem działalności Narodowego Funduszu jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska.

Dystrybucja środków finansowych z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odbywa się w ramach następujących dziedzin:

- Ochrona powietrza
- Ochrona wód i gospodarka wodna
- Ochrona powierzchni ziemi
- Ochrona przyrody i krajobrazu oraz Leśnictwo
- Geologia i górnictwo
- Edukacja ekologiczna
- Państwowy Monitoring Środowiska

- Programy międzydziedzinowe
- Nadzwyczajne Zagrożenia Środowiska
- Ekspertyzy i prace badawcze

Wnioskodawcami ubiegającymi się o środki finansowe z Narodowego Funduszu mogą być jednostki samorządu terytorialnego,

W Narodowym Funduszu stosowane są trzy formy dofinansowywania:

- finansowanie pożyczkowe (pożyczki udzielane przez NF, kredyty udzielane przez banki ze środków NF, konsorcja czyli wspólne finansowanie NF z bankami, linie kredytowe ze środków NF obsługiwane przez banki)
- finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia)
- finansowanie kapitałowe (obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych bądź już istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego)

Na podstawie: Polityki Ekologicznej Państwa, Programu Wykonawczego do Polityki Ekologicznej Państwa, Narodowego Programu Przygotowania do Członkostwa w Unii Europejskiej, Strategii Ekologicznej Integracji z Unią Europejską, zobowiązań międzynarodowych Polski, a także list przedsięwzięć priorytetowych wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, zwanych dalej wojewódzkimi funduszami - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dofinansowuje przedsięwzięcia, w tym projekty finansowane częściowo z funduszy zagranicznych, preferując niżej wymienione programy priorytetowe.

Jako priorytetowe traktuje się w szczególności te przedsięwzięcia, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wobec Unii Europejskiej w zakresie harmonizacji i implementacji prawa Unii Europejskiej, związanych z negocjacjami o członkostwo Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej w obszarze "środowisko". Narodowy Fundusz udzielając pożyczek stosuje oprocentowanie ustalane w odniesieniu do stopy redyskontowej weksli, określanej dalej "s.r.w.", ogłaszanej przez Narodowy Bank Polski.

Oprocentowanie pożyczek udzielanych gminom wynosi od 0,1 do 0,45 s.r.w. w stosunku rocznym i jest zależne od dochodów budżetowych ogółem na mieszkańca, osiągniętych w roku budżetowym poprzedzającym o dwa lata rok rozpatrywania wniosku.

Udzielone dofinansowanie w formie pożyczki lub pożyczki i dotacji, nie może przekroczyć 70% kosztów przedsięwzięcia.

Narodowy Fundusz udziela pożyczek stosując karencję nie dłuższą niż 12 miesięcy, liczone od terminu wykonania rzeczowego przedsięwzięcia, określonego w umowie, w dniu jej zawarcia.

Okres kredytowania stosowany przy udzielaniu pożyczek wynosi do 15 lat.

Pożyczka udzielona ze środków Narodowego Funduszu może być częściowo umorzona na wniosek pożyczkobiorcy, po spełnieniu następujących warunków:

- 1) przedsięwzięcie zostało zrealizowane nie później niż w terminie ustalonym w umowie,
- 2) został osiągnięty określony w umowie efekt rzeczowy i ekologiczny przedsięwzięcia,
- 3) spłacono co najmniej 50% udzielonej pożyczki z oprocentowaniem w terminach ustalonych w umowie,
- 4) pożyczkobiorca wywiązał się z obowiązku uiszczania opłat i kar stanowiących przychody Narodowego Funduszu oraz z innych zobowiązań w stosunku do Narodowego Funduszu,
- 5) pożyczkobiorca przeznaczy umorzoną kwotę na przedsięwzięcie ekologiczne, umorzenie nastąpi zgodnie z warunkami określonymi w odrębnej umowie,
- 6) wysokość umorzonej kwoty nie może być wyższa niż 75% planowanych kosztów przedsięwzięcia, na które zostanie przeznaczona.

Kwota umorzenia z zastrzeżeniem ust.1 pkt. 6 wynosi do **15%** kwoty udzielonej pożyczki.

Dotacje mogą być udzielane w szczególności na:

- edukację ekologiczną,
- rozbudowę bazy dydaktycznej w parkach narodowych i parkach krajobrazowych,

- przedsięwzięcia pilotowe dotyczące wdrożenia postępu technicznego i nowych technologii o dużym stopniu ryzyka lub posiadające charakter eksperymentalny,
- monitoring,
- ochronę przyrody i krajobrazu,
- ochronę i hodowlę lasów,
- likwidację starych składowisk przeterminowanych środków ochrony roślin (tzw. mogilników),
- rekultywację terenów zdegradowanych przez Wojska Federacji Rosyjskiej,
- ochronę przed powodzią,
- ekspertyzy,
- kompleksowe programy badawcze, rozwojowe i wdrożeniowe w ochronie środowiska i gospodarce wodnej,
- zapobieganie lub likwidację nadzwyczajnych zagrożeń środowiska,
- utylizację i zagospodarowanie wód zasolonych,
- profilaktykę zdrowotną dzieci z obszarów określonych w art. 88 pkt 7 Ustawy,
- prace geologiczne i potrzeby górnicze finansowane ze środków uzyskanych z opłat i kar na podstawie Ustawy Prawo geologiczne i górnicze.

Dotacje mogą być udzielane również jednostkom budżetowym, szpitalom, sanatoriom, szkołom, domom opieki i innym jednostkom organizacyjnym prowadzącym działalność w zakresie ochrony zdrowia, profilaktyki zdrowotnej, pomocy społecznej, oświaty, kultury, ochrony zabytków i krajobrazu.

Dotacje w wysokości do **30%** kosztów inwestycyjnych przedsięwzięcia mogą być udzielane na cele inne, związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną, niż wymienione w ust. 1, jeżeli przedsięwzięcie jest realizowane przez samorządy terytorialne, ich związki i stowarzyszenia oraz spółki wodne utworzone na podstawie Ustawy Prawo wodne.

Jednostki samorządu terytorialnego wykonujące przedsięwzięcie finansowane pożyczką ze środków Narodowego Funduszu, mogą uzyskać na to samo przedsięwzięcie dotację w wysokości do **30%** kosztów inwestycyjnych, dla zbilansowania środków, jeżeli sytuacja finansowa jednostki uniemożliwia zwiększenie jej zadłużenia zgodnie z ustawą o finansach publicznych.

Dotacja udzielona jednostkom samorządu terytorialnego, których dochód budżetowy ogółem na 1 mieszkańca nie przekracza wysokości określonej dla grupy miast na prawach powiatu, opisanych w tabeli, w §5 ust. 4 stanowi dla:

- 1) I przedziału - 10%,
- 2) II przedziału - 5%,

kwoty, o udzielenie której ubiega się Wnioskodawca.

Dotacja udzielona jednostkom samorządu terytorialnego, których dochód budżetowy ogółem na 1 mieszkańca nie przekracza wysokości określonej dla grupy gmin opisanych w tabeli, w §5 ust. 5 stanowi dla:

- 1) I przedziału - 30%,
- 2) II przedziału - 10%,
- 3) III przedziału - 5%

kwoty, o udzielenie której ubiega się Wnioskodawca.

6.4.6 Ekofundusz

Jest fundacją powołaną w 1992 r. przez Ministra Finansów dla efektywnego zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi z zamiany części zagranicznego długu na wspieranie przedsięwzięć w ochronie środowiska (tzw. ekokonwersja długu). Dotychczas decyzję o ekokonwersji polskiego długu podjęły Stany Zjednoczone, Francja, Szwajcaria, Włochy, Szwecja i Norwegia, tak więc EkoFundusz zarządza środkami tych krajów (łącznie ponad 571 mln USD do wydania w latach 1992 - 2010).

Zadaniem Fundacji jest dofinansowanie przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska, które mają nie tylko istotne znaczenie w skali regionu czy kraju, ale także wpływają na osiągnięcie

celów ekologicznych uznanych za priorytetowe przez społeczność międzynarodową w skali europejskiej, a nawet światowej. Ta specyfika EkoFunduszu, odróżniająca go od innych funduszy wspierających inwestycje proekologiczne w Polsce, wyklucza możliwość dofinansowania przedsięwzięć, których celem jest rozwiązywanie jedynie lokalnych problemów. Zadaniem EkoFunduszu jest również ułatwienie transferu na polski rynek najlepszych technologii z krajów-donatorów, a także stymulowanie rozwoju polskiego przemysłu ochrony środowiska.

W Statucie EkoFunduszu pięć sektorów ochrony środowiska uznanych zostało za dziedziny priorytetowe. Są nimi:

- ograniczenie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenków azotu oraz eliminacja niskich źródeł ich emisji (ochrona powietrza),
- ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do Bałtyku oraz ochrona zasobów wody pitnej (ochrona wód),
- ograniczenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu Ziemi (ochrona klimatu),
- ochrona różnorodności biologicznej;
- gospodarka odpadami i rekultywacja gleb zanieczyszczonych.

W dziedzinie ochrony wód priorytetem EkoFunduszu jest budowa oczyszczalni ścieków w miejscowościach nadmorskich, mających istotny wpływ na jakość wód przybrzeżnych Morza Bałtyckiego. Zadaniem EkoFunduszu w tym sektorze są także:

- zmniejszenie spływu zanieczyszczeń z pól, łąk i dróg do wód powierzchniowych,
- ochrona Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) przed infiltracją do nich wód powierzchniowych zanieczyszczonych ściekami.

W celu zmniejszenia emisji gazów, powodujących zmiany klimatu Ziemi (m.in. dwutlenku węgla, metanu), EkoFundusz wspiera realizację projektów związanych przede wszystkim z oszczędnością energii i poprawą efektywności jej wykorzystania, a poza tym promuje możliwie szerokie użycie odnawialnych źródeł energii. W szczególności projekty te mogą dotyczyć:

- oszczędności energii w miejskich systemach zaopatrzenia w ciepło,

- wykorzystania energii "odpadowej" z procesów przemysłowych,
- zamiany węgla na paliwa o znacznie mniejszym współczynniku emisji CO₂ do atmosfery,
- wykorzystania odnawialnych źródeł energii, takich jak energia z biomasy, energia geotermalna, energia wiatru i słońca,
- eliminacji emisji metanu z kopalń węgla kamiennego oraz eliminacji biogazu z wysypisk miejskich i oczyszczalni ścieków.

Dla zachowania różnorodności biologicznej polskiej przyrody EkoFundusz wspiera działania mające na celu ochronę bądź renaturyzację ekosystemów najcenniejszych z przyrodniczego punktu widzenia oraz ochronę gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem.

Dofinansowanie uzyskać mogą działania dotyczące w szczególności:

- ochrony najcenniejszych obszarów wodno-błotnych,
- zwiększenia retencji wody na obszarach leśnych,
- rewitalizacji obszarów klęski ekologicznej,
- aktywnej ochrony zagrożonych gatunków fauny i flory,
- czynnej ochrony przyrody na terenie parków narodowych i rezerwatów,
- ochrony przed zanieczyszczeniem jezior o największej wartości przyrodniczej,
- przebudowy drzewostanów w parkach narodowych i ich otulinach w celu zwiększenia ich różnorodności biologicznej.

W zakresie gospodarki odpadami priorytetami EkoFunduszu są:

- tworzenie kompleksowych systemów selektywnej zbiórki, recyklingu i utylizacji odpadów komunalnych i niebezpiecznych;
- przedsięwzięcia związane z eliminacją powstawania odpadów niebezpiecznych w procesach przemysłowych (promocja "czystych technologii") i likwidacją składowisk odpadów tego rodzaju;

- rekultywacja gleb zanieczyszczonych odpadami niebezpiecznymi stanowiącymi zagrożenie dla zdrowia ludzi lub świata przyrody.

We wszystkich pięciu sektorach pomoc finansową EkoFunduszu uzyskać mogą tylko te projekty, które wykazują się wysoką efektywnością, tj. korzystnym stosunkiem efektów ekologicznych do kosztów. Poza tym polecane jest, aby projekty spełniały przynajmniej jeden z następujących warunków:

- wprowadzanie na polski rynek nowych technologii z krajów-donatorów,
- uruchomienie krajowej produkcji urządzeń dla ochrony środowiska,
- posiadanie szczególnego znaczenia dla ochrony zdrowia.

EkoFundusz udziela wsparcia finansowego w formie preferencyjnych pożyczek lub bezzwrotnych dotacji. Pomoc finansową uzyskać mogą jedynie projekty dotyczące inwestycji bezpośrednio związanych z ochroną środowiska (w ich fazie implementacyjnej), a w dziedzinie ochrony przyrody również projekty nieinwestycyjne.

Wszystkie wnioski o dofinansowanie oceniane są w EkoFunduszu z punktu widzenia ekologicznego, technologicznego, ekonomicznego i organizacyjnego. Aby otrzymać pożyczkę lub/i dotację wszystkie te oceny muszą być pozytywne, a inwestor musi wykazać się wiarygodnością finansową i posiadaniem zabezpieczeń, a także zapewnieniem pełnego finansowania projektu w części nie objętej dofinansowaniem EkoFunduszu.

Pomoc finansowa EkoFunduszu (jej wielkość i rodzaj) dla projektów technicznych realizowanych przez władze samorządowe uzależniona jest od zasobności samorządu wyrażonej w dochodach ogółem na jednego mieszkańca.

Maksymalny okres karencji spłat pożyczki nie powinien przekroczyć jednego roku, a całkowita spłata pożyczki nie powinna przekroczyć ośmiu lat.

Okresy karencji oraz długość okresu spłat pożyczki jest dostosowana do charakteru projektu i z tego powodu jest negocjowana indywidualnie.

Należy przy tym podkreślić, że EkoFundusz może wspierać finansowo zarówno projekty dopiero rozpoczynane, jak i będące w fazie realizacji, jeżeli ich zaawansowanie finansowe nie przekracza 60% w dniu złożenia wniosku do EkoFunduszu.

7 Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Obowiązek sporządzenia Gminnego Programu Ochrony Środowiska dla Miasta - Gminy Stryków wynika z przepisów Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62 poz. 627, z późniejszymi zmianami).

Gminny Program Ochrony Środowiska dla Miasta - Gminy Stryków został sporządzony w sposób zgodny ze wskazaną ustawą, Polityką Ekologiczną Państwa, a także Programami Ochrony Środowiska: Krajowym, Wojewódzkim i Powiatowym. Jego integralną część stanowi „Gminny Plan Gospodarki Odpadami dla Miasta - Gminy Stryków”

Gminny Program Ochrony Środowiska dla Miasta - Gminy Stryków jest opracowaniem mającym na celu umożliwienie kompleksowego i efektywnego zarządzania ochroną środowiska. Jego przyjęcie pozwoli nie tylko przyczynić się do rozwiązania istniejących problemów w tym zakresie, ale również tak ukierunkować podejmowane działania, aby przeciwdziałać mogącym pojawić się w przyszłości zagrożeniom.

W programie uwzględnione zostały zagadnienia z zakresu ochrony środowiska i dziedzin bezpośrednio powiązanych, co powinno dopomóc Miastu we właściwym ukierunkowaniu działań zmierzających do zrównoważonego rozwoju.

Program zawiera diagnozę stanu obecnego środowiska, obejmującą:

- § formy ochrony przyrody,
- § lasy,
- § powietrze atmosferyczne,
- § hałas,
- § promieniowanie elektromagnetyczne,
- § gospodarkę wodną,

- § gospodarkę odpadami,
- § powierzchnię ziemi (stan gleb, zasoby surowców mineralnych),

Z przeprowadzonej diagnozy środowiska wynika, że w zakresie ochrony przyrody na terenie Gminy znajduje się:

- § fragment Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich (1933 ha Parku oraz 1014,3 ha otuliny),
- § północny fragment obszaru chronionego krajobrazu Mrogi i Mrożycy,
- § użytki ekologiczne o powierzchni 21,66 ha (blisko połowa wszystkich użytków ekologicznych na terenie powiatu zgierskiego),
- § 79 obiektów uznanych za pomniki przyrody,
- § stanowisko dokumentacyjne w miejscowości Niesułków Kolonia.
- § parki wiejskie w Dobieszkowie, Klęku , Woli Błędowej, Ossem i Bratoszewicach,

Na terenie Gminy nie ma obszarów planowanych do włączenia do Europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000.

Na omawianym obszarze znajdują się udokumentowane złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej i złoża kruszyw naturalnych:

- § złożo „Kalinów” –złożo zagospodarowane, wydobycie surowca prowadzone jest na potrzeby cegielni w Kalinowie
- § złożo „Sosnowiec” – złożo zagospodarowane, surowiec z tego złoża wykorzystywany jest w cegielni Smolice,
- § złożo „Stryków” –ze względu na słabą jakość surowca eksploatacja złoża została zaniechana,
- § złożo „Kielmina” – eksploatacja nie jest prowadzona,
- § złożo „Zelgoszcz” - nieeksploatowane,
- § złożo „Zelgoszcz I – eksploatowane,
- § złożo „Zelgoszcz II” – eksploatowane,
- § złożo „Koźle” – eksploatacja złoża została zakończona 31.12.1991 r.,

§ złożę „Kielmina I” - eksploatacja została rozpoczęta w 2001 roku.

Z badań przeprowadzonych przez Stację Chemiczno Rolniczą w latach 1998 – 2002 wynika, że gleby Miasta - Gminy Stryków charakteryzują się dość znacznym zakwaszeniem, małą zasobnością w potas i magnez oraz małą zawartością fosforu, są to jednak gleby nieskażone, o zawartości metali ciężkich na poziomie naturalnym, spełniającymi warunki dla uprawy zdrowej żywności.

W Mieście - Gminie Stryków rekultywacji powinno być poddanych osiem obszarów zajmujących łącznie powierzchnię 64,4 ha.

Jakość powietrza w Gminie jest zadawalająca, a istniejące zanieczyszczenie emitowane jest głównie przez lokalne kotłownie, transport drogowy oraz nieliczne zakłady przemysłowe,

Ponieważ większość (w 1997 r. – 96%) zasobów mieszkaniowych w Mieście - Gminie Stryków zaopatrywanych jest w energię ciepłą z palenisk indywidualnych, to niska emisja jest czynnikiem, który faktycznie decyduje o jakości powietrza na terenie Gminy, w szczególności w sezonie grzewczym. Największe zagęszczenie emiterów niskiej emisji występuje w Strykowie i dlatego obszar miasta charakteryzuje się najgorszą jakością powietrza. Dopuszczalne poziomy hałasu komunikacyjnego są przekroczone wzdłuż tras komunikacyjnych (zwłaszcza drogi krajowej Łódź -Warszawa).

Zasoby wodne Miasta - Gminy Stryków wynoszą 22,4 mln m³ (wartość rocznego odpływu z powierzchni Gminy), co wskazuje na to, że obszar Gminy generalnie nie obfituje w wodę. Obszar Gminy pod względem potrzeb obszarowych małej retencji należy do strefy potrzeb dużych. Na terenie Miasta - Gminy Stryków w istniejących zbiornikach wodnych retencjonowanych jest 660 000 m³.

Trzy rzeki przepływające przez obszar Miasta - Gminy Stryków objęto w 2002 r. badaniami monitoringowymi jakości wód. Były to Moszczenica, Mrożyca oraz Struga Domaradzka. Przeprowadzone badania wykazały, iż żadna z kontrolowanych rzek na terenie Miasta - Gminy Stryków nie spełnia warunków normatywnych żadnej z trzech klas czystości. Wszystkie badane rzeki niosły wody pozaklasowe.

Długość sieci wodociągowej na terenie Gminy wynosi 168,6 km, z czego 24,3 km sieci znajduje się na terenie miasta Strykowa. Liczba przyłączy wodociągowych na terenie miasta wynosi 1163 sztuk, natomiast na obszarze wiejskim Gminy – 2 717 sztuk

Całkowita długość kanalizacji sanitarnej sięga 23,5 km i obejmuje głównie obszar Strykowa (1,8 km sieci kanalizacyjnej znajduje się poza miastem). Liczba przykanalików na terenie Gminy wynosi – 765 sztuk (miasto – 731 sztuk, obszar wiejski – 34 sztuki).

Przeprowadzona kontrola wskazuje na to, że wody podziemne w Mieście - Gminie Stryków charakteryzują się średnią jakością, zwłaszcza w Strykowie i na terenach położonych w sąsiedztwie Strykowa. Wody podziemne pochodzące z poziomów jurajskiego i kredowego również charakteryzują się średnią jakością, podczas gdy dobrą jakość mają wody z piętra czwartorzędowego.

W Mieście - Gminie Stryków lasy zajmują powierzchnię 1 815 ha. Stanowi to jedynie 11,4 % obszaru Gminy. Poziom zalesienia Gminy jest zatem bardzo niski.

Na terenie Miasta - Gminy Stryków zidentyfikowanymi, potencjalnymi sprawcami poważnych awarii przemysłowych są:

- stacja benzynowa „MELWOD” w Strykowie przy ul. Ozorkowskiej,
- stacja benzynowa CPN Nr 713 w Strykowie przy ul. Brzezińskiej,
- stacja paliw w Wyskokach 66,
- stacja paliw w Strykowie, ul. Batorego 25.

Określono cele i kierunki działań proekologicznych, planowanych do realizacji w okresie:

- § krótkoterminowym obejmującym lata 2004÷2007;
- § długoterminowym obejmującym lata 2004÷2011.

Określono możliwości finansowania projektów ochrony środowiska ze:

- § środków budżetowych;
- § krajowych funduszy celowych;
- § funduszy akcesyjnych Unii Europejskiej;
- § fundacji i agencji;

§ instytucji finansowych (banki, instytucje leasingowe);

§ programy i umowy bilateralne.

Monitorowanie wdrażania programu odbywać się będzie przez Burmistrza we współpracy ze Starostą Zgierskim, Marszałkiem Województwa, Wojewodą Łódzkim oraz Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska. Wdrażanie Programu powinno podlegać regularnej ocenie w zakresie określenia stopnia wykonania działań lub przedsięwzięć, określenia stopnia realizacji przyjętych celów, oceny rozbieżności pomiędzy przyjętym, a wykonanym programem i analizie tych rozbieżności.

Z wykonania Programu Burmistrz sporządza, co dwa lata raporty, które przedstawia Radzie Gminy.